

“EURÁZSIAI VAGYOK”

A magyar szélsőjobboldal kapcsolata a Kremllel

POLITICAL CAPITAL
POLICY RESEARCH & CONSULTING INSTITUTE

SDI

Social
Development
Institute

**Juhász Attila
Győri Lóránt
Krekó Péter
Dezső András**

2015. március

A **Political Capital** pártfüggetlen politikai elemző és tanácsadó intézet, csaknem másfél évtizedes tapasztalattal. Az intézet elkötelezett a demokrácia, az emberi jogok és a piacgazdaság alapvetői értékei mellett. Fő kutatási területei közé tartozik a politikai szélsőségek és társadalmi hatásuk vizsgálata, az összeesküvés-elméletek és az előítéletek vizsgálata, valamint a választáskutatás. Az utóbbi években érdeklődésének fókuszába került az orosz propaganda EU-n belüli terjedése, valamint a Kreml európai pártokra és szervezetekre gyakorolt befolyása is.

A **Social Development Institute** non-profit kutatóintézet. Az intézet az elmúlt években kutatta a globális gazdasági válság társadalmi hatásait Kelet-Közép-Európában, a magyarországi szélsőjobb megerősödését, az új Magyar választási rendszert, valamint a fiatalok erőszakos radikalizációjának összehasonlító kutatásában alkalmazható innovatív módszereket.

Krekó Péter a Political Capital igazgatója, **Juhász Attila** az intézet vezető elemzője, **Győri Lóránt** pedig elemzője. **Dezső András** az Index újságírója, fő kutatási területe a magyarországi szélsőjobbboldali szereplők és kapcsolatuk Oroszországgal. E tárgyban már hosszú tényfeltáró kutatásokat folytatott és számos cikket publikált.

A tanulmány a Heinrich Böll Alapítvány által támogatott, 2014-ben zajlott „Stratégiák a szélsőjobb ellen” c. projekt részeként készült.

TARTALOM

Köszönetnyilvánítás.....	4
Módszertani és terminológiai megjegyzések	5
Nyilatkozat.....	6
Vezetői összefoglaló	7
Politikai, gazdasági, társadalmi környezet.....	9
Magyarország geopolitikai helyzete	9
A magyar-orosz viszonyrendszer történeti kontextusa.....	9
A magyar-orosz gazdasági kapcsolatok	10
A magyar-orosz diplomáciai kapcsolatok	11
Magyarország energiafüggősége.....	13
Gázfüggőség	14
Nukleáris energetikai függőség	15
Oroszország megítélése a magyar közvéleményben.....	16
A Kreml befolyása a mai magyar szélsőjobboldalon	19
Kovács Béla ügyének nyilvánosságra kerülése	19
Az aktív befolyásolás gyanúja	21
Kovács Béla szerepe a Jobbik finanszírozásában.....	22
Kovács Béla és a Jobbik külpolitikája	23
A Jobbik álláspontja az orosz-ukrán válságról	26
A Kreml propagandája a magyarországi szélsőjobboldali nyilvánosságban.....	31
A Kuruc.info oroszbarát fordulata	31
Hídfő.net, az orosz titkosszolgálat üzenőfüzete.....	35
Orosz hatalmi befolyás a szélsőjobboldali erőszakszervezetek orgánumaiban	38
Amikor a szélsőjobb és a szélsőbal összeér	39
A Kreml magyar nyelvű propagandaoldalai a közösségi médiában	41
A Kreml propagandája a mainstream nyilvánosságban	45
A Jobbik megítélése az oroszországi online médiában	47
Kovács Béla kémügye az orosz online médiában	48
A Jobbik és Oroszország viszonyának megítélése	49
Összkép.....	50
Bibliográfia.....	52
Felmérések	52

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ez a tanulmány nem jöhetett volna létre a Heinrich Böll Alapítvány támogatása nélkül. Külön szeretnénk köszönetet mondani a Böll Alapítvány prágai irodája igazgatójának, Eva van de Raktnak és a projektet koordináló programasszisztensnek, Deák Zsófiának folyamatos támogatásukért és hasznos visszajelzéseikért.

Meg szeretnénk köszönni továbbá a Political Capital és a Social Development Institute minden munkatársának, kollégáinknak, akik hozzájárultak e tanulmány létrejöttéhez, és véleményükkel, visszajelzéseikkel segítették a szerzők munkáját. Külön köszönjük Molnár Csaba, Hunyadi Bulcsú és Lencsés Anita segítségét, valamint Dunajeva Katya áldozatos angol nyelvi lektori munkáját.

Köszönettel tartozunk továbbá mindazon szakértőknek, kutatóknak, újságíróknak és névtelenséget kérő forrásainknak, akiknek a közreműködése elengedhetetlen volt ahhoz, hogy egy átfogó, a sajtóhíreknél mélyebbre ásó tanulmány szülessen. Azok közül, akik mélyinterjúk keretében megosztották velünk tudásukat és információikat, az alábbi szakértők vállalták névvel is a megjelenést:

- Deák András György, tudományos főmunkatárs, MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Világgazdasági Intézet
- Gulyás József, az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottságának egykori tagja
- Rácz András, tudományos főmunkatárs, The Finnish Institute of International Affairs, EU Keleti Szomszédság és Oroszország kutatási program
- Sz. Bíró Zoltán, tudományos főmunkatárs, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet Jelenkortörténet témacsoport

Köszönetet szeretnénk mondani továbbá azon szakértőknek is, akik részt vettek a kutatás eredményeit megtagyaló workshopunkon, hasznos észrevételeikkel, véleményükkel segítették továbbfejleszteni munkánkat. Közülük is különösen: Bodoky Tamásnak (főszerkesztő, Átlászo.hu), Filippov Gábornak (politikai elemző), Széky Jánosnak (újságíró, Élet És Irodalom) és Tóth Balásznak (rendészeti programvezető, Magyar Helsinki Bizottság).

Minden tévesztésért és mulasztásért a szerzőket terheli a felelősség.

Juhász Attila

Győri Lóránt

Krekó Péter

Dezső András

MÓDSZERTANI ÉS TERMINOLÓGIAI MEGJEGYZÉSEK

Jelen kutatás előzménye a kelet-európai szélsőjobb-dali pártok orosz orientációját bemutató 2009-es elemzésünk¹, valamint 2014-es tanulmányunk², amely azt mutatta be, hogyan segíti az európai szélsőjobb- és szélsőbaloldali pártok oroszbarát politikája a Kreml érdekeinek megvalósulását. Ezen kutatások tanulságai vezettek minket ahhoz a hipotézishez, hogy az Európai Unióban tevékenykedő egyes szélsőjobb-dali (és szélsőbaloldali) szervezetek az orosz állam és a hozzá közel álló szereplők megbízásából meghatározó szerepet töltenek be és feladatot látnak el: főképp (1) az Európai Unió, annak tagállamai és a transzatlanti kapcsolatok destabilizálásában, (2) az orosz kormány és pozíciójának legitimálásában, illetve (3) információszerezésben és dezinformálásban. Annak érdekében, hogy feltárjuk ezeket a funkciókat és elemezzük a szélsőjobb-dali pártok és szervezetek szerepét az EU-ban, tanulmánysorozatot indítottunk egyes tagállamokra (Magyarország, Szlovákia, Görögország, Franciaország) és az EU intézményeire fókuszálva. A sorozat első eleme – a Heinrich Böll Alapítvány támogatásával – a magyarországi szélsőjobb Kreml-barát beállítottságát vizsgálja. A tanulmány a Jobbik 2003-as megalapításától kezdve vizsgálja a szélsőjobb-dali szcénát, de fókuszban az ukrán-orosz konfliktus és az azt megelőző időszak áll.

A tanulmányban számos helyen használjuk az „orosz befolyás”, az „orosz hatalmi befolyás” és a „Kreml befolyása” kifejezéseket, amelyek az „orosz állam hatalmi befolyása” kifejezés rövidítései, szinonimái. Ez alatt az orosz állam és a hozzá kapcsolódó szereplők és szervezetek azon közvetett és közvetlen tevékenységeit értjük, amelyek célja politikai változás előidézése egyes politikai szereplők magatartásában és/vagy politikai agendájában állami-politikai és/vagy pénzügyi eszközök révén. Ebben az értelemben az állami, politikai eszközök közé soroljuk például a feltételezhető titkosszolgálati beavatkozást, hivatalos találkozokat, információs hadviselést, a pénzügyi eszközök közé pedig például a finanszírozás meghatározott formáit.

A kutatás fő célkitűzései:

1. Az érintett magyarországi szélsőjobb- és szélsőbaloldali szereplők, illetve a Kreml érintett aktorai közötti releváns kapcsolatok azonosítása.
2. Az érintett magyarországi politikai szereplők legfontosabb oroszbarát nyilatkozatainak és cselekedeteinek összegyűjtése és elemzése.
3. Lista készítése a szélsőjobb-dali szereplők és a Kreml aktorai közötti találkozókról, kapcsolódásokról, illetve e kapcsolatok elemzése.
4. A szélsőjobb-dali és a Kreml szereplői közti személyes, szervezeti, média- és egyéb kapcsolatok feltárása.

Az alábbi kutatási módszereket alkalmaztuk:

1. Íróasztali kutatás a szükséges információk összegyűjtésére, az események sorrendjének és alakulásának felidézésére, nyilatkozatok és idézetek gyűjtésére.

---

¹ Political Capital: „Oroszbarátok a jobbszélen”, *gondola.hu*, 2009. december 1., <http://gondola.hu/cikkek/68518> (letöltés: 2014. október 20.)

² Political Capital: *Az orosz kapcsolat*, 2014. április 10., http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/pc_elemzes_20140410_az_orosz_kapcsolat.pdf (letöltés: 2014. október 20.)

2. Mélyinterjúk a tudományos élet, a politika és a média szakértőivel annak érdekében, hogy ne kizárólag publikus információkra építsünk, illetve hogy mélyebb betekintést kapjunk bizonyos szereplők és események háttérébe.
3. Tényfeltáró újságírói eszközök bizalmas és háttér-információk megszerzése érdekében a szélsőjobb szcéna résztvevőitől vagy ahhoz közel állóktól. Védelmük érdekében az ilyen információk forrásai névtelenek maradnak a tanulmányban.
4. Magyarországi szélsőjobbboldali médiumok és Facebook-oldalak tartalomelemzése.
5. Oroszországi online média elemzése annak megállapítására, hogyan ábrázolják a magyarországi szélsőjobbboldali szereplőket az orosz közvélemény számára. A médiumok népszerűségét és tartalmát egyesítő szempontok alapján a kutatás körét a lehetséges huszonhat oroszországi online médiumról hatra szűkítettük le. A népszerűség alapján történő szelekcióhoz a TNS globális piackutató cég oroszországi médiáról szóló felmérési adatait használtuk. A tartalmi szelekcióhoz három szempont alapján vizsgáltuk meg a médiumokat: (1) a médiumon megjelent szélsőjobbboldali cikkek száma és tartalma, (2) a médiumok politikai beállítottsága és (3) a médiumok közönségének jellege. A szelekciós szempontok alapján a belföldi közönséget megcélzó három kormánypárti és egy független médium, továbbá két nemzetközi médium bizonyult a vizsgálatra alkalmasnak. A kiválasztott médiumoknál ezután a releváns cikkeket két körös elemzésnek vetettük alá. Egyrészt a leadek alapján témacsoportokba soroltuk őket, azonosítva a szélsőjobboldal médiareprezentációjának jellemző témáit. Második körben pedig összeállítottuk a jellemző témákat legrészletesebben feldolgozó cikkek végső mintáját, majd elemeztük a cikkeket. Az elemzés során a 2013. október és 2014. október között megjelent cikkeket vizsgáltuk.

A tanulmány első részében a magyar-orosz kapcsolatok politikai, gazdasági és társadalmi körülményeit mutatjuk be, majd a második fejezetben a Kreml mai magyarországi szélsőjobboldalra gyakorolt befolyását vizsgáljuk. Az elemzés Kovács Béla EP-képviselő kémügyét, a Jobbik finanszírozásával kapcsolatos bizonytalanságokat, a párt külpolitikai programját, valamint az ukrán-orosz konfliktusban képviselt álláspontját veszi alapul. A harmadik fejezetben bemutatjuk a Kreml magyarországi szélsőjobbboldali kommunikációs csatornákra gyakorolt befolyását és az ott közvetített propagandáját. Az elemzés magában foglalja mind híroldalak, mind Facebook-oldalak vizsgálatát. A negyedik fejezet röviden elemzi a magyarországi fősodró médiában tapasztalható orosz befolyást és propagandát. A tanulmány utolsó fejezetében pedig a Jobbik megítélését és ábrázolását mutatjuk be az oroszországi online médiában.

Nyilatkozat

Mivel sem a szerzők, sem a kiadók nem kívánnak e tanulmánnyal további megjelenési lehetőséget adni szélsőséges és/vagy jogsértő/illegális nézeteknek és felületeknek, valamint ilyen nézeteket és felületeket nem kívánnak reklámozni, ezért az alábbi hivatkozási és idézési elveket határozták el a tanulmányhoz felhasznált szélsőjobbboldali médiumok és anyagok vonatkozásában. A hivatkozásokban URL-linket csak szakértői elemzések, adatbázisok és fősodró médiumokban megjelent cikkek esetén adunk meg. Mivel parlamenti pártról van szó, a Jobbik hivatalos oldalán található tartalmakra történő hivatkozások is tartalmaznak linkeket. Minden más, a tanulmányban említett vagy idézett szélsőjobbboldali, szélsőséges vagy jogsértő/illegális tartalomra és honlapra csak a forrás nevével és a megjelenés dátumával hivatkozunk. Ezen források esetén a pontos hivatkozásokat és az említett tartalom lementett változatát a tanulmány készítői (Social Development Institute Kft. és Political Capital Kft.) egy elkülönített helyen tárolják, és azokat igény esetén tudományos célra rendelkezésre bocsátják.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

- A Political Capital 2009-ben az elsők között hívta fel a figyelmet a kelet-európai szélsőjobboldali pártok Oroszország felé tanúsított nyitottságára. Ezt követően 2014. áprilisban nagy nemzetközi figyelmet kiváltó elemzésben jeleztük, hogy a szélsőjobboldali pártok oroszbarát politikája révén már „egész Európában erősödik a nemzeti színekbe öltözött orosz érdekképviselő”, majd arra is rámutattunk, hogy az Európai Parlamentben egyes szélsőjobb- és szélsőbaloldali pártok a leadott szavazataikkal is Putyin és rendszerének támogatásáról tesznek hitet. Mindez jól mutatta, hogy **az orosz állam hatalmi befolyása Európa-szerte nőtt az utóbbi években**. Az ukrán válság pedig egész Európában, így Magyarországon is világosan kirajzolta az orosz befolyás „erővonalait” és eszközeit.
- Az Európával szemben kétarcú – ideológiailag ellenséges, gazdaságilag kooperatív – orosz külpolitikának kitűnő terepet biztosított az elmúlt időszakban az európai szélsőjobboldal, amely ideológiailag szembeállítható az Európai Unióval. **Ebből a szempontból a szélsőjobboldali szervezetek három fő funkciót tölthetnek be: 1. destabilizáció** (tagállami, közösségi és transzatlanti szinten), **2. az orosz rezsim külső legitimálása** (pl. ideológiai szinten vagy választási megfigyelőként), **3. információszolgáltatás és dezinformációs tevékenység** (orosz propaganda áramoltatása az uniós tagállamok irányába, ill. információszerzés).
- Magyarország esetében az orosz hatalomnak az Orbán-kormány hintapolitikája közepette kiemelten fontos a szélsőjobboldal, azon belül is főként a – második legnagyobb párttá erősödött – **Jobbik befolyásolása, valamint a politikai spektrum Kreml-barát irányba történő eltolása, illetve társadalmi szinten a Nyugat-ellenesség felerősítése**. Ezen keresztül pedig közvetve a magyar kormányra való nyomásgyakorlás, valamint az Európai Unió és a régió destabilizációja.
- Egyes magyar nemzetiszocialista szervezeteknek már a kilencvenes években is voltak orosz kapcsolataik. Ideológiai szempontból már akkor is az EU-, a Nyugat- és az Amerika-ellenesség volt a legfőbb mozgatórugó, **de ezek az attitűdök korábban sem jellemezték, és most sem jellemzik az azóta jóval kiterjedtebbé vált szélsőjobboldali szavazótábor többségét. A Medián 2014 végén készült kutatása szerint a Jobbik szavazóinak 48 százaléka is inkább az Egyesült Államokhoz húzna egy hidegháborús helyzetben, míg az oroszok felé csak 27 százalék.** A Jobbik orosz érdekeket kiszolgáló politikája tehát nem a szavazótábor igényeire reagál, hanem valami más áll az orosz érdekek iránti **elkötelezettség mögött**. A francia Nemzeti Front esetében nemrég derült fény az orosz pénzügyi támogatásra. A Jobbik 2010 előtti tisztázatlan finanszírozási háttere, a Jobbik-közel média hirtelen oroszbarát pálfordulása 2008 körül, illetve az oroszoknak történő kémkedéssel gyanúsított Kovács Béla a pártnak juttatott anyagi támogatása a Jobbik esetében is felveti ezt a gyanút, amelynek igazolása azonban még várat magára.
- Az orosz vezetés és a Kreml-közel média célzottan felhasználja a Jobbikot és annak vezetőit a Kreml aktuálpolitikai céljainak és EU-ellenes álláspontjának támogatására. Így például ahogy korábban az EU intézményei elleni kémkedéssel megvádolt Kovács Béla a Krímben volt „választási megfigyelő”, úgy később Gyöngyösi Márton és Szaniszló Adrienn is egyike volt azon európai szélsőjobboldali politikusoknak, akik részvételükkel legitimálták a kelet-ukrajnai Donyeck és Luhanszk megyében megrendezett szavazást. Bár a Jobbik politikusai semlegességről beszélnek az orosz-ukrán konfliktus kapcsán, álláspontjuk teljes mértékben megfeleltethető az egyoldalú orosz propagandának, melynek terjesztése érdekében lakossági fórumokat is tartanak. Ennek jegyében a Jobbik folyamatosan igyekszik nyomást gyakorolni a magyar kormányra, hogy az ne teljesítse uniós és NATO-kötelezettségeit Oroszországgal szemben. Részben ezt szolgálja a párt által elindított népszavazási kezdeményezés is. A Jobbik energiapolitikai ügyekben is rendre az orosz érdekeknek megfelelő döntéseket támogat mind az

Európai Parlamentben, mind Magyarországon. Utóbbi törekvések egyértelműen fenntartani, vagy növelni igyekeznek Magyarország energiafüggőségét, azaz a magyar nemzeti érdekekkel ellentétesek.

- Több más európai szélsőjobboldali párthoz hasonlóan a Jobbik is a hivatalos orosz állami ideológiával fennálló „konzervatív” értékazonosság alapján legitimálja az orosz rezsimet. Ebben az ideológiai keretben – így a Jobbik kommunikációjában is – az Európai Unió egy hanyatló szervezetként jelenik meg, míg az Oroszország által építeni kívánt Eurázsiai Unió reális alternatívának láttatják. Erre utal tanulmányunk címe is, amely egy Vona Gábortól származó idézet. A pártelnök egy interjúban nevezte eurázsiaiának magát, ami 2014. június 27-én a vzgliad.ru, magát semleges üzleti lapként definiáló (de a címdalán vörös csillaggal megjelenő) orosz internetes újságban jelent meg.
- **A nyilvánosságot tekintve az ukrajnai konfliktus kiéleződésével az orosz befolyásolási törekvések a szélsőjobboldali orgánumban egyértelművé és láthatóvá váltak. A legfőbb szélsőjobboldali véleményformálóként funkcionáló Kuruc.info a kétezres évek közepén még oroszellenes hangvételű volt, ma már azonban egy éles váltás után a putyini politika szinte feltétlen támogatójának tekinthető.** A magyar nyelvű orosz propagandaoldalak pedig gombamód szaporodnak az interneten – köszönhetően az orosz titkosszolgálatok által sikerrel alkalmazott úgynevezett *aktív intézkedéseknek*.³
- **Az orosz befolyás jól láthatóan kiterjed a Jobbiktól jobbra elhelyezkedő szélsőséges erőszakszervezetek orgánumaira is.** Sőt, az általános tendencia az, hogy minél inkább kívül esik egy szervezet és annak infrastruktúrája a politika főáramán, annál könnyebben és tisztábban érvényesülhet az orosz hatalom irányából érkező hatalmi befolyás. Ezen szervezetek és orgánumaik (például a kárpátaljai és erdélyi revizionista törekvéseket propagálva) a regionális destabilizációban utazó Oroszország kezében veszélyes eszközzé válhatnak, így politikai és nemzetbiztonsági kockázatot jelentenek – még akkor is, ha ezen törekvések támogatottsága elenyésző.
- A marginálisnak látszó szélsőjobboldali orgánumban államközi konfliktus kiéleződésében is szerepe lehet. Az orosz titkosszolgálat „üzenőfüzetének” tekinthető hidfo.net.ru például az ún. tank-botrányban helyi embereivel készített képeket és írásos beszámolót a csak a katonaság által ismert vasúti szállításról. A megjelenő hírre hivatkozott az orosz külügyminisztérium magyar kormányt fegyelmező reakciója. Az eset jól mutatja ezen orgánumban szerepét, és hogy adott esetben komoly jelentőségre is szert tehetnek.
- **Az orosz befolyás nem kizárólag a szélsőjobboldali nyilvánosságban, de a fősodorú média egyes orgánumaiban is tetten érhető.** Egyes sajtótermékek munkatársai között is találhatunk olyanokat, akik azon túl, hogy nyíltan Kreml-barát álláspontot képviselnek, rendszeresen megfordulnak Moszkvában különféle politikai rendezvényeken.
- Egyre több jel utal arra, hogy az orosz rezsimek befolyásolási törekvései nem állnak meg a szélsőséges politikai nézeteket vallók köreiben. Az orosz vezetés általános célja (eddig javarészt sikertelenül) az, hogy a társadalom minél szélesebb rétegében felerősítse a Nyugat-ellenes érzelmeket. Mindeközben a magyar kormány döntéseivel és kommunikációjával akarva vagy akaratlanul, de sokkal inkább elősegíti, mintsem akadályozza az orosz befolyásolási törekvéseket. A Jobbik szerepe ebben a vonatkozásban is egyértelmű: a szélsőjobboldali párt folyamatosan igyekszik még inkább oroszbarát politikára ösztönözni a kormányoldalt, különösen az ukrán válság esetében. Továbbá, immár a legerősebb ellenzéki pártként, a Jobbik politikai fenyegetést is jelent a jelenlegi kormányzó pártra.

³ A putyini „eurázsiai doktrína” „aktív eszközei” (aktivnye meropriyatiya) révén politikai támogatást ad a „baráti” pártok és szervezetek számára. Ennek három fő eleme van: (1) proaktív politikai intézkedések, (2) „NGO-diplomácia”, (3) baráti médiavállalkozások támogatása (Saari, 2011).

Magyarország geopolitikai helyzete

Az ukrán-orosz konfliktus alapvető geopolitikai változásokkal jár a térség országai, így Magyarország számára is. Az ukrainai orosz katonai beavatkozásból több fontos következtetés adódik. Egyrészt az 1991 után kialakult európai biztonsági rendszer nem tekinthető stabilnak. Másrészt Putyin Oroszországa nem integrálódik, nem integrálható Európába. Harmadrészt, egy hidegháborúhoz hasonló helyzet kezd kialakulni, amelyben az Amerikai Egyesült Államok és az Európai Unió is keményebben lép fel Oroszországgal szemben, és felerősödik a bipolaritásra épülő "velem vagy ellenem" logika.⁴ Az ukrán válság tétje ugyanis immár nem pusztán az, hogy mi lesz Ukrajnával. A konfliktus felboríthatja Európában a Szovjetunió összeomlása után kialakult rendet, és világszerte precedenst teremthet a birodalomépítési törekvések számára (például Kína számára a délkelet-ázsiai régióban).⁵

Az Egyesült Államok és az Európai Unió (Keleti Partnerség Program), valamint Oroszország (Eurázsiai Unió) versenye a köztes („entredeux”) államokért Európa keleti részén már-már „zéró összegű játszmává” változott.⁶ A korábban például Ukrajna, Fehéroroszország és Moldova által folytatott stratégiai egyensúlyozás nem folytatható. Az országoknak döntést kell hozniuk strukturális helyükről.⁷ Ugyanez a logika igaz Kelet-Közép-Európa EU- és NATO-tagállamaira, de az Európai Unióra eddig jellemző bizonytalankodás sem látszik tarthatónak. Az átalakuló geopolitikai játéktérben ezért átértékelődik és nagyobb nemzetközi figyelmet kap a kelet-közép-európai országok Oroszországgal fenntartott viszonya.

Kelet-Közép-Európában a nemzetközi viszonyokat tekintve Lengyelország és Románia rendelkezik a legnagyobb jelentőséggel, Magyarország pedig – külpolitikájának 2010 utáni oroszbarát fordulata és az ukrainai válságban tanúsított „hintapolitikája” miatt – egyre inkább kockázati tényezőként jelent meg és értékelődött fel az euroatlanti szövetségi rendszer számára. Különösen, hogy Magyarország speciális geopolitikai helyzete és külpolitikai fordulata összekapcsolódott azon belpolitikai folyamatokkal, amelyek során a 2010-ben kétharmados parlamenti többséggel hatalomra jutott második Orbán-kormány egy illiberális rendszer kiépítésébe kezdett. Mindez nemzetközi elszigetelődéshez vezetett Nyugaton, a „keleti nyitás” egyre inkább ideologikussá váló külpolitikai doktrínája, valamint az időközben kitört ukrainai krízis révén pedig az ország kényszerű keletre sodródását eredményezte.

A magyar-orosz viszonyrendszer történeti kontextusa

Oroszország megítélése történelmi okoknál fogva alapvetően nem kedvező a magyar társadalom és a politikai elit körében. A magyar szabadságküzdelmekkel szembeni orosz fellépés (1849, 1956), a 20. századi kommunista diktatúrák (a Tanácsköztársaság, a Rákosi-, majd a Kádár-rendszer), illetve a több évtizedes szovjet katonai megszállás tapasztalata értelemszerűen nem ösztönözte az Oroszországgal szembeni kedvező vélemények megerősödését.

---

⁴ Blank, 2014:44-45.

⁵ Rostow, 2014; Blank, 2014

⁶ Cadier, 2014:64

⁷ Cadier, 2014:65

A rendszerváltás után leginkább a baloldal, azon belül is elsősorban a kommunista állampárt utódpartjaként az MSZP, illetve a marginális jelentőségű szélsőbaloldali Munkáspárt rendelkezett orosz kapcsolatokkal, a magyar jobboldal felé ugyanakkor nem volt kiépített kapcsolata Oroszországnak. Sőt, a jobboldali pártok rendszerint gyanakodva figyelték, sokszor támadták a baloldalt az orosz kapcsolatok miatt. Jellemző, hogy 2009 előtt⁸ az akkor még ellenzéki Fidesz és maga Orbán Viktor élesen támadta a Gyurcsány-kormányt a Déli Áramlat gázvezetékéről szóló 2008-as magyar-orosz megállapodás, illetve a paksi beruházás kapcsán esetlegesen felerősödő orosz befolyás miatt. Kormányon pedig ezen projektek legfontosabb támogatójává lépett elő. A ma „Putyin embereként” számon tartott Orbán Vikornak és a magyar jobboldal politikai identitásának tehát a legutóbbi időkig szerves része volt az aktuális orosz rezsimmel fenntartott erős kapcsolatok elutasítása. Az első Orbán-kormány kifejezetten távolságtartó is volt Oroszország irányába. Míg a baloldalon megmaradtak az erős orosz kapcsolatok, és a baloldal szereplői iránt sokszor nagyobb bizalommal is voltak az orosz politikusok, kormányon a baloldal is az euro-atlanti integrációt tekintette fő céljának.

Történeti szempontból a szélsőjobboldalt tekintve ugyancsak nem beszélhetünk látványos és intenzív orosz kapcsolatokról, de a jobboldalhoz képest különbség, hogy a turanizmus, azaz a keleti népekkel fennálló rokonság eszméje ebben a körben mindig is fontos szerepet játszott. Emellett a rendszerváltás után a marginális jelentőségű, a magyar parlamenti politikát elutasító nemzetiszocialista szervezetek (Magyar Népjléti Szövetség, Magyar Nemzeti Arcvonal) számára az orosz nemzetiszocialista szervezetek sok szempontból mintát jelentettek már az 1990-es évek közepén.

Végül pedig az is figyelemre méltó, hogy az önmagát a hazai szélsőjobboldal szellemi elitjének tartó ultrajobboldali irányzat orgánumai voltak azok, amelyek először népszerűsítették Alexander Dugint és nézeteit Magyarországon⁹. A rendszerváltás utáni időszakban az orosz és a magyar erőszakos szervezetek között kiépült kapcsolat, a turanizmus eszmetörténeti hagyománya és az ultrajobboldali ideológia kritikátlan Oroszország-szemlélete adja tehát részben az alapját a magyar szélsőjobboldal oroszbarát politikájának. Mindebből merített a 2003 után megalakult Jobbik, és ha kisebb mértékben is, de 2010 után a kormányzó Fidesz holdudvarának egy része is.

A magyar-orosz gazdasági kapcsolatok

Mivel az Oroszországhoz történő politikai közeledés 1990 után nem volt része a magyar politika főáramának, általában a gazdasági érdekekre és a rendszerváltás előtti „keleti piacok visszaszerzésére” hivatkozva szokás az Oroszország felé történő nyitást indokolni, bármely politikai szereplőről legyen is szó. A széles nyilvánosság előtt a Jobbik politikusai is így érvelnek.

A keleti piacok visszaszerzésének realitása ugyanakkor több szempontból is megkérdőjelezhető. Egyrészt a rendszerváltással megszűnt a KGST és vele az egykori szovjet blokk jelentette piac, amelynek az újjászületésében reménykedni nyilvánvalóan illúzió. Másrészt a szorosabb gazdasági kapcsolatokra vonatkozó célkitűzés valójában szöges ellentétben áll azzal a magyar politikusok által ugyancsak gyakran hangoztatott törekvéssel, miszerint csökkenteni kellene Magyarország Oroszországtól való energiafüggőségét, hiszen a gazdasági kapcsolatok főleg ezen a téren léteznek.

---

⁸ „A hátunk közepére kívánjuk most Putyint”, *index.hu*, 2015. február 17., http://index.hu/belfold/2015/02/17/orban_putyin_latogatas/ (letöltés: 2015. február 19.)

⁹ „Nem ma kezdték – a rendszerváltás utáni magyar szélsőjobb orosz kapcsolatai”, *PC Blog*, 2014. november 24., <http://pcblog.atlatszo.hu/2014/11/24/nem-ma-kezdték-a-rendszervaltas-utani-magyar-szelsojobb-orosz-kapcsolatai/> (letöltés: 2014. december 12.)

Harmadrészt, az elmúlt években a kormány által Kelet felé tett lépések ellenére Magyarország gazdasági teljesítménye továbbra is sokkal inkább a nyugati országok (főleg Németország) teljesítményétől függ, míg a keleti országokkal fennálló gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok minden erőfeszítés ellenére alig bővültek.

A külkereskedelmi kapcsolatok¹⁰ terén Oroszország szerepe csupán az import terén jelentős. Az, hogy Magyarország harmadik legnagyobb import partnere Oroszország, kizárólag az energiafüggőségnek köszönhető. Az Oroszországból behozott termékek 90 százalékát ugyanis a fűtő- és kenőanyagok teszik ki. A magyar kivitel mindössze 2,5 százaléka irányul Oroszországba, amely így csupán a 13. legfontosabb kereskedelmi partnere Magyarországnak. Az első kilenc helyen kizárólag EU tagállamok szerepelnek, és messze a legfontosabb partner Németország, ahová a magyar export bő negyede irányul.

Import (2014)

Behozatal Oroszországból (€)	5 444 704 181
Behozatal összesen (€)	78 975 459 768
Orosz import részaránya (%)	6,89%
Orosz import fontossága (sorrend)	3.
Legnagyobb súlyú Oroszországból importált termékek (BEC osztályozás alapján ¹¹)	
Fűtő- és kenőanyagok- nyersanyag (BEC 310)	82,6%
Ipari alapanyagok – feldolgozott (BEC 220)	8,7%
Fűtő- és kenőanyagok - feldolgozott – egyéb (BEC 322)	6,9%

Export (2014)

Kivitel Oroszországba (€)	2 076 275 081
Kivitel összesen (€)	83 397 752 856
Oroszországba irányuló export részaránya (%)	2,49%
Oroszországba irányuló export fontossága (sorrend)	13.
Legnagyobb súlyú Oroszországba exportált termékek (BEC osztályozás alapján)	
Napi cikkek (BEC 630)	24,3%
Beruházási eszközök (BEC 410)	19,8%
Ipari alapanyagok – feldolgozott (BEC 220)	17,8%

A magyar-orsz diplomáciai kapcsolatok

A fentieknek megfelelően a magyar-orsz diplomáciai kapcsolatok a rendszerváltást követő húsz évben javarészt megmaradtak a gazdasági, kereskedelmi kapcsolatokat megalapozó szinten. A változást a Vlagyimir Putyinnal nagyon jó viszonyt ápoló Gyurcsány Ferenc miniszterelnök azon törekvése hozta el, hogy a Déli Áramlat gázvezeték érje el Magyarországot. Ezt követően a 2010-ben hatalomra került második Orbán-kormány mélyítette el még jobban a politikai kapcsolatokat Magyarország és Oroszország között. Új elemként jelent meg ezen kapcsolatok ideológiai dimenzióval történő bővítése, a keleti modellekre történő visszatérő pozitív hivatkozás.

¹⁰ Saját számítások az Eurostat (EU trade since 1988 by BEC [DS-032655]) adatbázisa alapján.

¹¹ Az osztályozás leírása itt: <http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=10> (letöltés 2014. december 12.)

Nem sokkal a kormányalakítást követően Orbán Viktor új külpolitikai és elsősorban külgazdasági koncepcióként meghirdette a Globális Nyitás politikáját, amelyből aztán rövid időn belül a már említett „keleti nyitás” lett. A szokás szerint gazdasági jelszavakkal népszerűsített eredeti elképzelés szerint Magyarország így próbált meg reagálni a világgazdaságban és a világpolitikában lezajló változásokra, a globális gazdasági válságra és az EU ezzel párhuzamosan tapasztalható válságára. Külgazdasági szempontból logikus válasznak tűnt a Kelet, és azon belül is az azon országok irányába történő közeledés, amelyek a világgazdasági válságban sem lassultak le, sőt, gazdaságuk bővülni tudott (bár azóta ezen fejlődési modellek problémái egyre látványosabbá váltak: mind Oroszország, mind Törökország, mind Kína komoly gazdasági problémákkal néz szembe).

Ennek megfelelően 2010 után meg is kezdődött a megerősített diplomáciai kapcsolatépítés. Magas szintű látogatások sorára került sor viszonylag rövid időn belül Kínában, Japánban, Indiában, Szaúd-Arábiában és Oroszországban. Fontos lépés volt a kereskedőházak hálózatának 2013-ban induló kialakítása, amely a magyar kkv-szektor külpiaci expanzióját kívánta elősegíteni. Meghatározták azt is, hogy milyen segítséget kell adni ahhoz, hogy a magyar kkv-k megfelelő külkereskedelmi szaktudáshoz jussanak, adatbázisokat és képzéseket kapjanak. Az új koncepció egyik lényeges eleme volt a gazdasági vegyes bizottságok rendszerének kiépítése, melyek évente vagy kétevente a felek között kormányközi jelleggel, államtitkári (vagy kimagasló partnerség esetén miniszteri) szinten összeülő fórumok. Kína és Oroszország esetében kormánybiztos vezette a magyar oldal felkészülését. A Külügyminisztérium apparátusa is egyre inkább az új céloknak megfelelően alakult át. A 2014-es választás után Navracsics Tibor átmeneti minisztersége idején, de már lényegében az őt követő Szijjártó Péter vezetésével – az Orbán Viktor által 2014 augusztusában meghirdetett értékmentes, érdekalapú külpolitika jegyében – megkezdődött a külügyi tárca gyökeres átalakítása, személyi és szervezeti értelemben egyaránt. A keleti orientáció erősödését jelezte, hogy Kína és Oroszország külön főosztályt kapott, míg az összes európai államnak egy főosztálya van, kivéve a szomszédos államokat és a Nyugat-Balkánt. Az EU-val történő kapcsolattartás szervezetileg a Miniszterelnökséghez került.

A diplomáciai erőfeszítések ellenére azonban a gazdasági eredmények elmaradtak. A keleti nyitás külgazdasági értelemben egyelőre kudarc¹², amely eredeti értelmét elvesztve egyre inkább a magyar kormány Nyugattal szemben folytatott ideológiai szabadságharcává és a keleti „illiberális” államokhoz való politikai közeledéssé válik. Mindez markánsan megjelenik a miniszterelnök beszédeiben és a kormányzati kommunikációban is: a nyugati civilizáció válságát, gazdasági hanyatlását, Brüsszel (és 2014 óta az Amerikai Egyesült Államok) túlhatalmát állítva a középpontba. Ennek következtében a magyar kormány külpolitikája 2015 elejére mintha csapdahelyzetbe került volna. Már a kormányzati nyilatkozatokon is érződik a korrekció szándéka, mivel a hintapolitika egyre kevésbé járható út. Az elmúlt évek „szabadságharcai” után úgy tűnik, pont a magyar kormány korábbi manőverezési képessége, nemzetközi mozgástere fogyott el. A magyar tisztviselők USA-ból történt kitiltása 2014 végén, Angela Merkel és Vlagyimir Putyin budapesti látogatása 2015. február elején és közepén, majd Orbán Viktor varsói útja néhány nappal Putyin látogatását követően világosan jelezték, hogy a magyar külpolitikát újra kell gondolni. A kormányzat egyértelműen korrekciós politikába kezdett, ami javíthat ugyan a magyar külpolitika megítélésén, de az ellentmondásokkal terhelt folyamat már sok szempontból megkésett.

---

¹² Madár István: Ezért lett bukás a keleti nyitás, Portfolio.hu, 2015. március 23., http://www.portfolio.hu/gazdasag/ezert lett_bukas_a_keleti_nyitas.211635.html (letöltés: 2015. március 23.)

Magyarország energiafüggősége

Magyarország hosszú távú energia-kiszolgáltatottsága Oroszország felé – a kapcsolódó pénzügyi és politikai kockázatokkal – az atomenergia-iparhoz és a gázellátáshoz kötődik. Előbbi vonatkozásában kiemelt jelentőségű a 2014. január 14-én Orbán Viktor és Vlagyimir Putyin által megkötött, majd 2015. február 17-én megerősített, és részleteiben máig nem megismerhető megállapodás, amelynek értelmében két új atomerőmű blokkot épít a Rosatom Pakson. Ehhez az orosz fél biztosít hitelt 10 milliárd euró értékben. A nyilvánosság és a tendereztetés teljes kizárásával létrejött Orbán-Putyin megállapodás racionalitása Magyarország gazdasági-politikai érdekei szempontjából máig nehezen magyarázható. A kormány érvelése szerint amellet, hogy a munkálatok munkahelyeket teremtenek, az ország energetikai függősége is csökkenni fog, mivel a magyar áramtermelés jelenleg 40%-át adó erőmű 2 gigawattos teljesítménye meg fog duplázódni.¹³ Csakhogy a beruházás ténylegesen várható költségei nem ismertek, a döntés korai időpontja nem magyarázható, a függőség pedig biztosan nem csökken: az új blokkok 2030-tól kezdhetnek üzemelni, ezzel pedig 2085-ig alapvetően meghatározták az ország Oroszországtól függő villamosenergia-termelő képességét, ráadásul könnyen lehet, hogy egy akkor már elavult technológiára alapozva. A pénzügyeket tekintve a beruházásnak a 10 milliárd euró csak az alsó határa, azaz a rendkívül valószínű költségtüllépés további orosz függést eredményezhet. A fizetési kötelezettségek nagy része továbbá a 21 éves törlesztési ciklus második felében jelentkezik, vagyis aránytalanul nagy terhet ró a következő generációra és kormányokra.¹⁴ Abszurd esetben az is előfordulhat, hogy a blokkokat nem fejezik be, de már vissza kell fizetni a teljes hitelt, hiszen a jelenlegi információk alapján az erőmű tulajdonosa a magyar állam lesz, a működtetési garanciák pedig nem ismertek az orosz fél részéről. A kockázatokat jól jelzi, hogy akár évekkel is késleltetheti a paksi beruházás befejezését az európai bizottsági jóváhagyás hiánya. A csúszás jelentősen rontja Magyarország pozícióját, a magyar–orosz megállapodás ugyanis a hasonló kockázatokat egyoldalúan a magyar félre terheli.

Deák András György energiapolitikai szakértő szerint az alacsony gázárak biztosítása a 2014-ben ismételten választást nyerő magyar kormánypárt számára kiemelkedő jelentőségű szavazóbázisának megtartásához. A szakértő hangsúlyozta, hogy ugyanakkor az állami tulajdonba került energiavállalatok gázüzletága már most masszívan veszteséges, így orosz segítség nélkül az olcsó gázár finanszírozása komoly költségvetési kockázatokat is hordozhat a jövőre nézve. A magyar kormány ezáltal politikai függőségbe kerülhetett a Kremltől. Ezt a gyanút igazolta, hogy nem sokkal Orbán Viktor és Alekszej Miller, a Gazprom vezérigazgatójának budapesti tárgyalása után Magyarország váratlanul leállította az Ukrajna felé történő gázszállítást.¹⁵ Ezáltal az Orbán-kormány nem csak Ukrajnát és az EU-t hozta kellemetlen helyzetbe az éppen zajló berlini orosz-ukrán-EU háromoldalú gáztárgyalások során, hanem a kelet-ukrajnai háborút pacifikálni próbáló nemzetközi diplomáciai erőfeszítések közepette magát Magyarországot is.

¹³ "Orosz-magyar nukleáris megállapodást írtak alá", *Miniszterelnökség*, 2014. január 14., <http://www.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/hirek/orosz-magyar-nuklearis-energiai-megallapodast-irtak-ala> (letöltés: 2014. október 10.), "Nő Magyarország energetikai függetlensége", *Fidesz.hu*, 2014. január 14., <http://www.fidesz.hu/hirek/2014-01-14/no-magyarorszag-energetikai-fuggetlensege/> (letöltés: 2014. október 10.)

¹⁴ Az első 7 évben a pénz 25, a második 7 évben a 35, a harmadikban pedig a 40 százalékát kell visszafizetni, miközben a kamat is folyamatosan emelkedik, 3,95-ről 4,95 százalékra.

¹⁵ "Háborognak az ukránok a magyar gázszállítás leállítása miatt", *Napi Gazdaság*, 2014. szeptember 26., <http://www.napigazdasag.hu/cikk/23966/> (letöltés: 2014. október 20.)

Mindezeknek köszönhetően is nevezhette Vlagyimir Putyin Oroszország „egyik legfontosabb politikai és kereskedelmi-gazdasági partnerének” Magyarországot.¹⁶ A magyar kormány megítélése időközben rendkívül kedvező lett az orosz sajtóban. A 12 nyelven publikáló, eruactiv.com hírportál Orbán Viktor Európa-barát nyilatkozatait veti össze oroszbarát cselekedeteivel, megjegyezve, hogy Brüsszelben és Washingtonban is hangosan szólnak a „vészcsengők” a magyar külpolitika oroszországi orientációja miatt.¹⁷ Ugyanakkor Oroszországnak alapvető stratégiai érdeke Magyarország „ütközőzóna” szerepének fenntartása. Rácz András szavaival: „Az orosz stratégiai érdek az, hogy Magyarország az Európai Unió és a NATO-n belül maradjon, mert akkor van értéke, befolyásolási lehetősége.”

Ahogy a 2015. február 17-ei budapesti Putyin-látogatás is mutatta, Magyarország elsősorban politikai és energiapolitikai okokból fontos Oroszországnak. A szankciók és az alacsony olajárak miatt megroggyant orosz gazdaság pedig nyilvánvalóan nem is nyújthat támaszt a magyar gazdaság számára. A „keleti nyitás” keretében a legnagyobb vitát kiváltó orosz-magyar kapcsolat, azon belül is elsősorban a paksi beruházás komolyan növeli Magyarország energia-kiszolgáltatottságát Oroszországgal szemben.

Gázfüggőség

Az Eurostat adatai szerint az Európai Unió jelentős mértékben függ az orosz kőolajtól és földgáztól. Az EU teljes kőolaj importjának 26 százalékát biztosította orosz forrásból 2014-ben, míg a földgáz esetében közel 22 százalék volt ez az arány.¹⁸ Magyarország vonatkozásában még inkább domináns az orosz import szerepe. Kőolajból az összes import 89, míg földgázból 57 százalék származott orosz forrásból 2014-ben.

Kőolajbehozatal¹⁹ Oroszországból 2014-ben²⁰

	Érték (€)	Az orosz import részaránya a teljes EU-n kívüli kőolaj importból (%)	Az orosz import részaránya a teljes kőolaj importból (%)
Magyarország	2 834 753 694	89%	89%
EU28	80 456 884 803	30%	26%

Földgázbehozatal²¹ Oroszországból 2014-ben²²

	Érték (€)	Az orosz import részaránya a teljes EU-n kívüli földgáz importból (%)	Az orosz import részaránya a teljes földgáz importból (%)
Magyarország	1 657 863 775	91%	57%
EU28	12 552 953 228	44%	22%

¹⁶ „Sziijártó Moszkvában: Hangnemet váltott a magyar kormány”, *Origo*, 2014. november 19., <http://www.origo.hu/nagyvilag/20141119-sziijarto-moszkvaban-zold-utat-kapott-a-deli-aramlat.html> (letöltés:2014. december 12.)

¹⁷ „Hungary's Orbán: We'll choose our own path with Russia”, *EurActiv*, 2014. november 20., <http://www.euractiv.com/sections/global-europe/hungarys-orban-well-choose-our-own-path-russia-310185> (letöltés:2014. december 12.)

¹⁸ Saját számítások az Eurostat (EU trade since 1995 by HS6) adatbázisa alapján.

¹⁹ Nyers kőolaj és bitumenes ásványokból előállított nyersolaj

²⁰ Saját számítások az Eurostat (EU trade since 1995 by HS6) adatbázisa alapján.

²¹ Gáz halmazállapotú földgáz

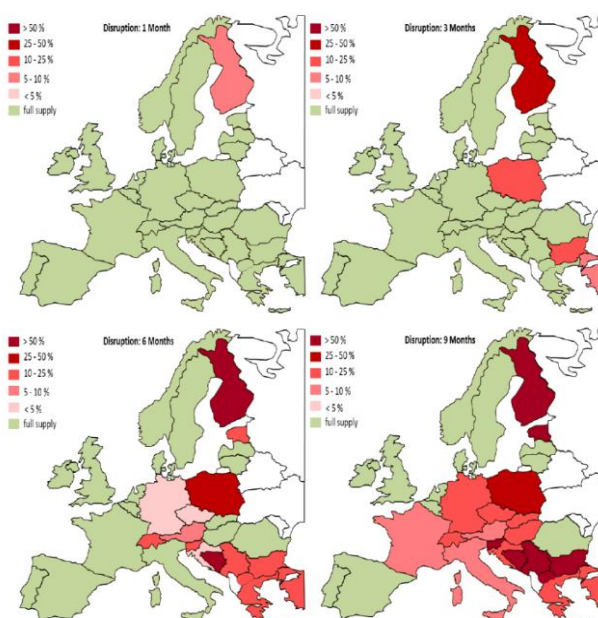
²² Saját számítások az Eurostat (EU trade since 1995 by HS6) adatbázisa alapján.

A Kölni egyetem energiagazdálkodási intézetének 2014-ben megjelent tanulmánya²³ azt vizsgálta, hogy egy 2014 novemberében kezdődő feltételezett orosz gázembargó milyen ellátásbeli zavarokat okozna Európában. Az elemzés során számítógépes szimulációval modellezték az európai vezeték-, tározó- és cseppfolyós infrastruktúra kapacitását. A kutatók különböző forgatókönyveket vizsgáltak az embargó időtartama, a cseppfolyós földgáz ára és elérhetősége szerint. Három hónapos leállás esetén az európai országok többségében biztosítva lenne a gázellátás. Kivételt jelentene Bulgária, Lengyelország, Törökország és Finnország. Amennyiben viszont hat hónapon keresztül nem érkezne orosz gáz, az sok kelet-európai országban okozna zavart a gázellátásban. Magyarország azonban még egy féléves kimaradás esetén sem szorulna meg. Nálunk csak akkor jelentkeznének súlyos zavarok az ellátásban, ha a gázcsapok kilenc hónapig lennének zárva. A hiány megközelítőleg az éves gázigény 10-25 százalékát tenné ki.

Gázhiány az európai országokban

(az éves gázigény százalékában, a gázembargó forgatókönyvei szerint. Forrás: Institute of Energy Economics at the University of Cologne)

Nukleáris energetikai függőség

Az Atlantic Council elemzése²⁴ megállapítja, hogy a legtöbb kelet-európai ország vonatkozásában Oroszország a fosszilis energiahordozók mellett egy másik ütkártyával is rendelkezik: nukleáris fűtőanyaggal. Öt országnak – Bulgária, Csehország, Szlovákia, Ukrajna és Magyarország – lényegében teljes mértékben orosz állami cég szállítja atomerőműveibe a nukleáris fűtőanyagot. Az elemzők összesítése szerint ebben az öt országban az energiatermelés 42 százalékát adják az Oroszország által biztosított fűtőelemekkel működő reaktorok.

²³ „An embargo of Russian Gas and Security of Supply in Europe”, Institute of energy Economics at the University of Cologne, 2014. szeptember 8., http://www.ewi.uni-koeln.de/fileadmin/user_upload/Publikationen/Studien/Politik_und_Gesellschaft/2014/2014-09_An_Embargo_of_Russian_Gas_and_Security_of_Supply_in_Europe.pdf (letöltés: 2014. október 20.)

²⁴ “Europe’s Dependence on Russian Energy: Deeper Than You Think”, Atlantic Council, 2014. április 27., <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/eastern-europe-s-russian-energy-dependence-deeper-than-you-think> (letöltés: 2014. október 20.)

Magyarországon 2013-ban a teljes energiatermelés 50,71 százalékát adta a négy paksi blokk²⁵. A World Nuclear Association adatai szerint az ország urániumszükséglete 2014-ben 357 tonna volt, amelyet teljes egészében Oroszország biztosít²⁶.

Atomerőmű blokkok Magyarországon²⁷

Blokk	Nettó kapacitás [MW(e)]	Státusz	Típus (kivitelező)
PAKS-1	470	Működő	PWR (Oroszország)
PAKS-2	473	Működő	PWR (Oroszország)
PAKS-3	473	Működő	PWR (Oroszország)
PAKS-4	473	Működő	PWR (Oroszország)
PAKS-5	1170	Az építkezés várható kezdete: 2018	WER-1200 (Oroszország)
PAKS-6	1170	Az építkezés várható kezdete: 2020	WER-1200 (Oroszország)

Oroszország megítélése a magyar közvéleményben

A magyar lakosság sokkal kevésbé rokonszenvez Oroszországgal és az oroszokkal, mint az Egyesült Államokkal és az amerikaiakkal. A rendszerváltást követően, 1992-ben az USA iránti rokonszenv-index a 100 fokú skálán 73 volt, miközben Oroszország iránt mindössze 36. 15 évvel később, 2007-ben az Egyesült Államok indexe 60-ra csökkent, Oroszorszáé pedig 41-re emelkedett (Medián, 2007). 2014-ben az Egyesült Államok pontszáma 64 volt, Oroszorszáé pedig 44. Míg tehát Oroszország megítélése némileg javult a rendszerváltás óta, az Egyesült Államok továbbra is jóval népszerűbb. Akik figyelik a politikai eseményeket, azok többsége szerint a magyar fél a felelős a megromlott magyar-amerikai viszonyért (Medián, 2014). A két ország kapcsolata a válaszadók 63 százaléka szerint romlott, 31 százaléka szerint nem változott, 2 százaléka szerint javult, 4 százaléka pedig nem tudott válaszolni. A magyar-orosz kapcsolatokban ezzel szemben a válaszadók 49 százaléka nem tapasztalt változást, 36 százalék szerint javult, 10 százalék szerint pedig romlott a helyzet. Ha Magyarországnak választania kellene a két ország között, a válaszadók 53 százaléka szerint az USA-val, és csak 25 százalékuk szerint Oroszországgal kellene szorosabb kapcsolatot fenntartanunk.

A pártpreferenciának ugyanakkor jelentős szerepe van a vélemények formálásában. A pártot választók közül a fideszesek a leginkább megengedők az oroszokkal szemben: 39 százalékuk inkább azt szeretné, hogy Magyarország Oroszországgal fűzze szorosabbra kapcsolatait, 40 százalékuk az USA-hoz közeledne. A jobbikosok ennél kevésbé oroszbarátok: 48 százalékuk inkább az USA-hoz húzna (!), míg az oroszok felé csak 27 százalék. A baloldali ellenzék szavazói körében 72-18 az USA javára, a pártot nem választóknál pedig 54-16 ez az arány.

²⁵ „Power Reactor Information on Hungary”, *International Atomic Energy Agency (IAEA)*, <http://www.iaea.org/PRIS/CountryStatistics/CountryDetails.aspx?current=HU> (letöltés: 2014. október 20.)

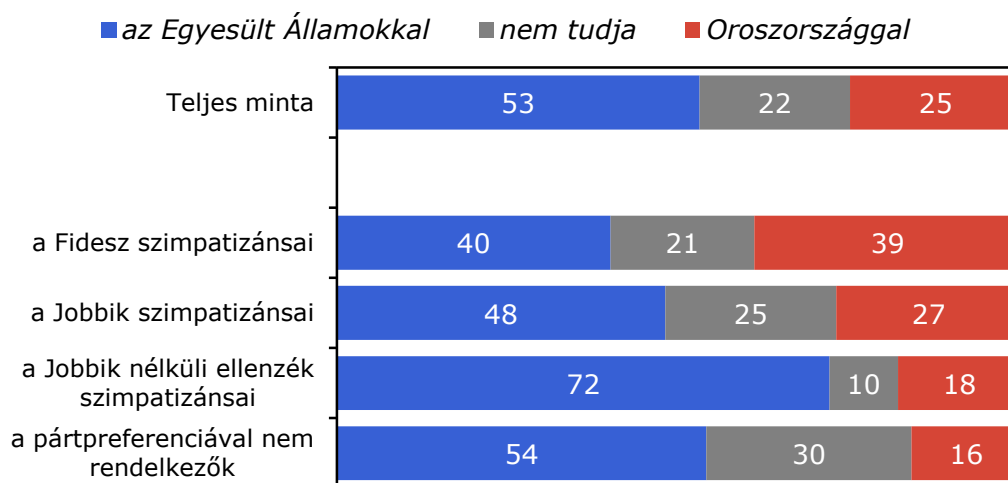
²⁶ „World Nuclear Power Reactors & Uranium Requirements”, *World Nuclear Association*, 2014. december 1., <http://www.world-nuclear.org/info/Facts-and-Figures/World-Nuclear-Power-Reactors-and-Uranium-Requirements/> (letöltés: 2014. December 12.)

²⁷ „Nuclear Power Reactors in the World 2014 Edition”, *IAEA*, 2014, <http://www-pub.iaea.org/books/IAEABooks/10756/Nuclear-Power-Reactors-in-the-World-2014-Edition> (letöltés: 2014. December 12.)

Ha Magyarországnak választania kellene, hogy kivel tartson fenn szorosabb kapcsolatokat, Ön mit tartana jobbnak?

(%, adatok forrása: 444.hu)

Más kutatások ehhez hasonló eredményeket mutattak. Az Ipsos december eleji omnibuszán (1000 fős, a felnőtt lakosságot reprezentáló mintán) szerepelt az alábbi kérdés: „Magyarországnak nem kellene eltávolodnia Európától és Oroszországhoz közelednie. Ön ezzel az állítással egyetért vagy sem?” Az egyetértők aránya 57, az egyet nem értők aránya 28 százalék volt, 15 százalék pedig nem tudott válaszolni a kérdésre.

További kutatások azonban némileg árnyalják az alapvetően nyugatbarát magyar közvéleménnyel kapcsolatos képet. Az Ipsos MORI 2014. április elején 11 európai országban, köztük Magyarországon vizsgálta a lakosság véleményét az Ukrajnában kialakult helyzetről. Az ukrajnai szituáció bonyolultságát és kényességét jelzi, hogy a megkérdezettek közel harmada nem tudott állást foglalni abban, milyen lépéseket kellene tennie országa kormányának. Ez a kutatásban szereplő mindegyik országra jellemző volt. Az adatok ugyanakkor azt mutatták, hogy általában a magyar megkérdezettek támogatják legkisebb arányban az Oroszországgal szembeni lépéseket. Harmaduk (34%) értett egyet azzal, hogy nem kellene hagyni, hogy Oroszország a kelet-ukrajnai területekre vonuljon, míg a vizsgált országok átlagában ugyanezt minden második megkérdezett gondolta. Mindemellett a magyar lakosság nem tekinthető oroszpártinak, a kérdések kapcsán kialakult vélemények erősen megosztottak voltak. Az oroszbarát attitűdök átlagosnál nagyobb mértékű jelenléte ugyanakkor (összhangban a fenti adattal, mely szerint a Fidesz szavazói a leginkább oroszbarátak) arra utalhat, hogy a kormány és a Jobbik Oroszországgal kapcsolatos kommunikációja érdemben, bár közel sem determinisztikusan befolyásolja a társadalom egy részének véleményét. Annak ellenére, hogy Magyarország érintettsége geopolitikai elhelyezkedése és a Kárpátalján élő magyar diaszpóra miatt Magyarország érintettsége jelentős, minden második magyar szerint a kormánynak nem kellene egyáltalán beavatkoznia, másokra kellene hagynia a probléma kezelését (Ipsos MORI, 2014).

Az atomenergia-kapacitások bővítése (főképp orosz beruházással) a kutatások egybehangzó tanulsága szerint nem népszerű a magyar lakosság körében, és a többség az energiafüggőség csökkentését támogatná. A témában a Greenpeace megrendelésére az Ipsos készített közvélemény-kutatást a négy visegrádi országban 2014. május végén (Greenpeace, 2014). A kutatás arra is rákérdezett, hogy az emberek mennyire érzik problémának országuk függőségét az orosz energiaimporttól. Ezt a magyar megkérdezettek döntő többsége, 79 százaléka tartotta inkább problémának. A lengyelek körében még ennél is magasabb arányt tapasztaltak (88%), míg a szlovákok (70%) és a csehek (65%) körében kisebb arányban voltak azok, akik egyértelműen vagy inkább problémának tartották az orosz függőséget.

Fontos tehát, hogy mind a hazai lakosság, mind a leginkább oroszbarát szélsőjobbboldali párt támogatói többségére a nyugati orientáció a jellemző. A Jobbik orosz érdekeket támogató politikája tehát nem belpolitikai okokkal magyarázható. Nem a szavazótábor igényeire reagál a Jobbik, hanem valami más áll az orosz érdekek iránti elkötelezettség mögött.

Kovács Béla ügyének nyilvánosságra kerülése

A magyarországi szélsőjobboldal vezető erejének számító Jobbik Magyarországért Mozgalom alig tíz év leforgása alatt vált fokozatosan Oroszország barátjává, annak ellenére, hogy a 2003-ban párttá alakult Jobbik önmeghatározásában mindig is központi szerepet kapott az antikommunizmus hangsúlyozása.²⁸ A Jobbik vezetői között nem tűnnek meg olyanokat, akik a szocializmus idején az állampárt (MSZMP) vagy éppen valamelyik kommunista titkosszolgálat tagjai voltak (bár a tagság körében, sőt, a 2010-2014 közti időszakban az országgyűlési frakcióban – Korondi Miklós és Nyikos László személyében – találhatunk volt MSZMP-seket), miközben annak az orosz államnak lettek a szószólóivá, amelyet az egykori KGB munkatársa vezet.

Kovács Bélát, a Jobbik orosz kapcsolatainak megteremtésében kulcsszerepet játszó európai parlamenti képviselőt a kémelhárításért is felelős Alkotmányvédelmi Hivatal 2014 tavaszán jelentette fel a Legfőbb Ügyészségnél, mert a gyanú szerint éveken át az Európai Unió intézményei ellen kémkedett²⁹. A hatóság azt állította, kép- és hangfelvételekkel tudja bizonyítani, hogy a politikus szervezeten dolgozik az orosz titkosszolgálatnak, és konspiratív módon találkozott orosz kémekkel.³⁰ Az ügy részben meghatározta az legutóbbi európai parlamenti választás kampányát is, amelyben a kormányzó Fidesz és a baloldali ellenzék támadta a Jobbikot Kovács Béla miatt. A szélsőjobboldali párt belső vizsgálatot ígért, amiből azonban a mai napig nem lett semmi. Erről legutóbb Gyöngyösi Márton, a Jobbik országgyűlési képviselője és külügyi kabinetének vezetője egy interjúból azt mondta: *"Mi lett volna a dolgunk? Hogyan tudna bármilyen párt, ráadásul pont egy ilyen, viszonylag fiatal párt tájékozódni a világ leghatalmasabb titkosszolgálatának tevékenységében? Nem a kémelhárítás a főprofilunk. Annyit tudtunk volna tenni, hogy Kovács Béla szemébe nézünk, és megkérdezzük, hogy „Igaz ez?”...”*³¹

A magyar sajtóban megjelent információk szerint az 1960-ban Budapesten született Kovács Béla huszonevésen került a Szovjetunióba. Moszkvában, a Nemzetközi Kapcsolatok Intézetében (MGIMO) szerzett nemzetközi közgazdász diplomát 1986-ban, majd egy rövid magyarországi tartózkodás után 1988-ban orosz feleségével együtt visszatért a Szovjetunióba. 2003-ban tért haza, jómódú vállalkozóként, bár azt nem tudni, hogy mit csinált pontosan 1988 és 2003 között (saját bevallása szerint különböző cégeknél dolgozott). A Jobbikba 2005-ben lépett be, onnantól fogva arra törekedett, hogy kiépítse a párt nemzetközi kapcsolatait. 2008-ban Vona Gábor pártelnök neki köszönhetette első moszkvai útját, és azt, hogy a Jobbik Oroszország felé tudott nyitni. A magyar és több nyugat-európai titkosszolgálat 2009-ben figyelt fel Kovácsra.

²⁸ Habár napjaink Oroszországa nem tekinthető kommunista országnak, a Jobbik oroszbarát és antikommunista irányultsága közti ellentmondás egyrészt arra vezethető vissza, hogy a magyar közvélemény számára Oroszország megítélése máig összekapcsolódik a kommunizmussal, különösen pedig Magyarország kommunista múltjával, másrészt pedig azzal, hogy a jelenlegi orosz rezsim is erősen rájátszik a Szovjetunióval szembeni nosztalgikákra.

²⁹ A magyar büntetőtörvénykönyv kiegészítése az uniós intézmények elleni kémkedés tényállásával 2014. január 1-jén lépett hatályba.

³⁰ "Németh: Egyértelmű, kik állnak Kovács Béla mögött", *M1 Híradó*, 2013. május 20., <http://www.hirado.hu/2014/05/19/nemeth-egyertelmu-kik-allnak-kovacs-bela-mogott/> (letöltés: 2014. december 12.)

³¹ Keleten senki nem bíz Orbánban, 444.hu, 2015. március 30., <http://444.hu/2015/03/30/jobbig-kulpol-gyongyosi/> (letöltés: 2015. március 30.)

A politikus kezdeményezésére ekkor alakult meg Budapesten az európai nacionalista pártokat tömöríteni hivatott Európai Nemzeti Mozgalmak Szövetsége (AENM), amelynek nem titkolt – ám végül meg nem valósult – célja volt, hogy előbb-utóbb az Európai Parlamentben önálló frakciója legyen. Kovács – aki a Jobbik színeiben 2010-ben az EP-ben kezdett el dolgozni képviselőként – az AENM kincstárnoka, később pedig elnöke lett. Az európai párt jelentős – 2012-ben 186 ezer, 2013-ban 350 ezer euró (átszámítva körülbelül 58 illetve 109 millió forint) – európai költségvetési támogatásban részesült.

Amikor 2014 tavaszán, az európai parlamenti választás kampányának hajrájában a kormánypárti sajtóban kiszivárgott, hogy a Legfőbb Ügyészség kémkedéssel gyanúsítja, Kovács azt állította, hogy sem ő, sem orosz felesége, Szvetlana Isztosina soha, semmilyen kapcsolatban nem állt semmilyen titkosszolgálattal.³² Csakhogy öt hónappal később az Index egy tényfeltáró cikkében³³ megkérdőjelezte a politikus szavait. A cikk szerint az 1960-as születésű Kovács Bélát nevelőszülők nevelték fel, édesapja orosz, az anyakönyvét pedig KGB-s módszerrel manipulálták, eltüntetve az édesapjára vonatkozó adatokat. Orosz feleségéről kiderült, hogy a hetvenes-nyolcvanas években a KGB munkatársaként intenzíven utazott a nagyvilágban, amit egyrészt egyszerű szovjet állampolgárként abban az időben nem tehetett volna meg, másrészt hivatalos munkájából és fizetéséből nem is tudta volna finanszírozni. Az is kiderült az Index cikkéből, hogy Isztosina már együtt volt Kováccsal, amikor hozzámert egy osztrák bűnözőhöz, és a mai napig házasságban él egy japán férfival is, aki egyébként az atomenergia-iparban dolgozik. Az érdekházasságokra vélhetően azért volt szüksége, hogy osztrák és japán családneveket felvéve külföldi úti okmányokhoz jusson, és így feltűnés nélkül utazhasson a célországokba, és ezáltal vélhetően egyfajta „futár” szerepet töltsön be.

A leleplező cikk megjelenése után alig egy hónappal Kovács Béla beszédet mondott az MGIMO-n végzett diákok II. világfórumának nevezett moszkvai rendezvény megnyitóján. A politikust megtapsolták, amikor azt mondta, hogy Magyarországon orosz ügynöknek tartják, ennek ellenére nem fél, és tovább fog dolgozni, ahogy addig.³⁴

A tényfeltáró cikk tartalmát azóta sem cáfolta a politikus, és a Jobbik sem hátrált ki Kovács Béla mögül. Noha a párt alelnöke, Novák Előd alapos és gyors vizsgálatot ígért az EP-kampányban, néhány nap múlva a pártvezetés visszatáncolt, és azóta semmilyen érdemi információt nem közölt Kovács Béla ügyének belső kivizsgálásáról. Bár a mentelmi jog felfüggesztése még nem történt meg, az EP jogi bizottsága a magyar ügyészség által benyújtott bizonyítékok alapján elegendő okot lát arra, hogy az EP érintett testülete tárgyaljon a kérdésről.³⁵

Annak, hogy Kovács Bélától nem szabadult meg a Jobbik, két lehetséges magyarázata lehet. Az egyik az, hogy az EP-választás és az októberi önkormányzati választás eredménye, valamint a közvélemény-kutatási adatok alapján a párt úgy ítéli meg, hogy a botrány nem befolyásolja jelentősen támogatottságát. A másik lehetséges és egyben valószínűbb magyarázat, hogy mára már olyan mértékben megnőtt az orosz befolyás a Jobbikban, hogy egyszerűen nem mernek Kovács Bélához nyúlni. Ebben az esetben annak gyanúja is felmerül, hogy a Kreml zsarolja a Jobbikot.

³² „Kovács Béla (Jobbik): 'Nem voltam kém soha'”, *vs.hu*, 2014. május 15., <http://vs.hu/kozelet/osszes/kovacs-bela-jobbik-nem-voltam-kem-soha-0515> (letöltés: 2014. október 20.)

³³ „A glorious match made in Russia”, *Index.hu*, 2014. szeptember 28., http://index.hu/belfold/2014/09/28/a_glorious_match_made_in_russia/ (letöltés: 2014. október 20.)

³⁴ „Kovács Béla: 'Nem könnyű Oroszország barátjának lenni'”, *ATV.hu*, 2014. október 13., <http://www.atv.hu/belfold/20141013-kovacs-bela-nem-konnyu-oroszorszag-baratjanak-lenni> (letöltés: 2014. október 20.)

³⁵ „Felfüggeszthetik Kovács Béla EP-beli mentelmi jogát”, *Mandiner*, 2015. január 7., http://mandiner.hu/cikk/20150107_felfuggeszthetik_kovacs_bela_ep_beli_mentelmi_jogat (letöltés: 2015. január 8.)

Akármelyik magyarázat is a helytálló, sokat elárul a hagyományosan antikommunista szélsőjobboldal Oroszországhoz való viszonyáról az, ahogyan a Jobbik egyik politikusa, Lázár Zoltán kommentálta a kémügyet: „(...) Nézzük a feleségét. Lehet, hogy van egy japán férje. Na és? Az inkább Bélának gáz, mint Magyarországnak. Lehet, hogy dolgozott a nő a KGB-nek. És? Mi ebben a veszélyes Magyarországra? (...) Mi globalizációellenesek, euroszeptikusok, valódi keleti nyitás pártiak és antiliberalisok vagyunk. Ehhez képest Oroszország egyáltalán nem tűnik rémisztőnek. Így, ha valaki nekik »kémkedik« az EU ellen, maximum annyit mondunk: hajrá.»³⁶

Az aktív befolyásolás gyanúja

A gyanú szerint Kovács Béla úgynevezett befolyásoló ügynöke volt Oroszországnak. „Őt elsősorban nem arra használta az orosz titkosszolgálat, hogy titkos uniós dokumentumokat szerezzen meg. Az ő »szakterülete« a bomlasztás volt. Az unióellenes hangulatkeltés az Európai Unió központjában, az euroszeptikusok, az unióellenes szélsőségesek összefogása, frakcióvá szervezése” – írta a politikus ténykedéséről a Népszabadság titkosszolgálati forrásra hivatkozva³⁷. Ha valóban így volt, akkor a jobbikos politikus ténykedése pontosan beleillik az úgynevezett aktív intézkedések sorozatába, amit biztonsági források szerint az orosz titkosszolgálat évek óta intenzíven folytat Magyarországon, és amely intézkedések az orosz-ukrán konfliktus következtében a korábbiakhoz képest látványosan felerősödtek 2014-ben.

Az aktív intézkedéseket az ötvenes évektől használta a szovjet titkosszolgálat, a KGB-nél később külön részleg foglalkozott ezzel a területtel. Aktív intézkedések alatt azokat a titkosszolgálati műveleteket értik, amelyek célja egy külföldi ország befolyásolása az aktív intézkedéseket folytató állam érdekében. A módszerek sokszínűek, de abban megegyeznek, hogy teljesen eltérnek attól, amit a laikusok általában gondolnak a kémkedésről. Ahogy korábbi tanulmányunkban³⁸ már bemutattuk, a módszerek közé tartozik például, hogy egy befolyásoló ügynök a kiszemelt országban olyan szervezeteket alapít, pénzzel vagy egyéb módon támogat, amellyel befolyásolni tudja a másik ország belügyeit vagy akár külügyeit. De az intézkedés része lehet például az is, ha a titkosszolgálat munkatársa vagy ügynöke akár közvetlenül, akár közvetítők útján újságírókat, véleményformálókat fizet le hasonló célból, vagy dezinformál, bomlaszt, esetleg zsarol vagy lejárat, szélsőséges esetben meggyilkol valakit.

Az aktív intézkedésekkel foglalkozó részleg a KGB időszakából öröklött néven és formában működik tovább a jogutód Külső Hírszerző Szolgálatban (SZVR) is. Az aktív intézkedések titkosszolgálati prioritására utal, hogy a KGB Első Főigazgatóságán belül működő két szolgálat közül az "A" Szolgálat³⁹ elnevezésű, mintegy háromszáz fős kiemelt részleg foglalkozott az aktív intézkedésekkel. A szolgálat funkcionális és földrajzi szempontok mentén szerveződött, továbbá fél tucat osztályból állt. Az egyes országokban működő KGB-rezidentúrák az aktív intézkedéseket tevékenységük kulcsfontosságú területeként kezelték. Külön személyzet foglalkozott az aktív intézkedésekkel, akik minden év decemberében, az éves tervek keretében megküldték a moszkvai központnak az általuk javasolt újabb aktív intézkedések terveit.

³⁶ Lázár Zoltán Facebook bejegyzése, 2014. szeptember 23., <https://www.facebook.com/drlazarzoltan/photos/a.732707570121816.1073741829.728155333910373/747069718685601/?type=1> (letöltés: 2014. október 20.)

³⁷ „Kovács Béla nem kém, hanem megbízott bomlasztó volt”, *Népszabadság*, 2014. május 23., <http://nol.hu/belfold/kovacs-bela-a-bomlasztó-1463621> (letöltés: 2014. október 20.)

³⁸ Political Capital: Az orosz kapcsolat, 2014. április 10., http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/pc_elemez_20140410_az_orosz_kapcsolat.pdf (letöltés: 2014. október 20.)

³⁹ Az "A" Szolgálat az eredetileg a szervezetileg alacsonyabb rangú "D" Osztályból jött létre és tábornoki irányítás alá került.

Az aktív intézkedések globális célokat szolgáltak, nem korlátozódtak néhány országra, az intézkedések végrehajtási területe, illetve a célterület nem feltétlenül esett egybe. A KGB-rezidentúrákon az aktív intézkedésekkel foglalkozó részleg a politikai hírszerzés keretein belül működött. Több, egykoron a KGB-nél dolgozó hírszerző is azt hangoztatja, hogy a szovjet/orosz aktív intézkedések jelentőségét a nyugati elhárítás sosem kezelte a súlyának megfelelően, ennek oka pedig a nyugati és a keleti elhárítás szemléletének különbözőségéből eredt.

Kovács Béla szerepe a Jobbik finanszírozásában

Tekintve a Kovács Béla elleni kémvádat, felesége KGB-s múltját, a házaspár magyarországi ténykedését és a politikus jobbikos pályafutásának állomásait, erősen gyanítható, hogy mindketten egy aktív intézkedés kulcsfigurái voltak. Kovács Béla és felesége 2005-ben lépett be a Jobbikba. Az akkor alig két éves párt nem rendelkezett jelentős anyagi forrásokkal, a párt politikusainak visszaemlékezése szerint sokszor még a villany- és telefonszámlák kifizetése is nehézségekbe ütközött. A Jobbik belső köreiből származó információk szerint Kovács Béla külföldi kapcsolatrendszerének és a pénztárcájának köszönhető, hogy befogadták. Annak a párttársának, aki bevitte a Jobbikba, egy amerikai luxusautót adott, de volt olyan időszak is, amikor magánszemélyként ő támogatta a legtöbb pénzzel a Jobbikot.⁴⁰ Egy párt finanszírozásában néhány millió forint ugyan aprópénznek tűnhet, de nem a Jobbiknak, amely párt a kétezres évek első évtizedének közepén még nem jutott komoly állami támogatáshoz, így tehát minden fillérnek örült.

Az anyagi támogatásnak az Origo korábbi cikke⁴¹ szerint is szerepe volt Kovács Béla gyors párton belüli karrierjében. *„Megláttam ezeket a csillogó szemű, elszánt fiatalokat, és egyből elkezdtem hinni bennük”* – emlékezett vissza a cikk szerint Kovács Béla 2005-re, amikor korábbi katonatársa révén bekapogtatott a Jobbik irodájának ajtaján. A Jobbik vezetősége akkor azonban teljesen máshogy élte meg ezeket a perceket. *„Bolondnak tartottuk Kovács Dáviddal [a Jobbik akkori elnökével]. Mindenféle orosz kapcsolatokról beszélt, ami nagyon nem tetszett nekünk, azt hittük, csak összevissza hablatyol, a háta mögött ki is nevettük”* – mondta Nagy Ervin, a Jobbik akkori alelnöke, aki szerint 2005-nél korábban tűnt fel Kovács. Akkoriban a Jobbik kikristályosodottnak aligha nevezhető külpolitikai koncepciója még teljesen oroszellenes volt, és a „nem egy politikusi kiállítású, kissé beszédhibás” Kovács Bélát finoman el is hajtották az akkor még eretneknek számító világképe miatt. *„Akkoriban nagyon sok őrült sertepertélt a Jobbik környékén, nehéz volt kiszűrni, ki az, aki tényleg normális ember. Utólag belátom, hogy félreismertem, kiderült, hogy tényleg vannak kapcsolatai”* – mondta Nagy Ervin. Kovács 2006 végén tűnt fel újra, szinte egy időben azzal, amikor Vona Gábor másfél éves kihagyás után visszatért a Jobbikba, egyenesen elnökként. Nagy szerint Vona is kapcsolatba került Kováccsal 2005 körül, és amikor visszatért, rábízta a külügyi kabinet vezetését. *„A 2006-os önkormányzati választás sikertelensége miatt fáradtak és csalódottak voltunk, Gábor pedig abban hitt, hogy a szakpolitikai kabinetek felélesztésével fog új erőt adni a Jobbiknak”* – mondta egy akkori jobbikos vezető arról, hogy hogyan kerülhetett ismét a párt közelébe az önkormányzati kampányt több forrás szerint is milliós összeggel támogató Kovács Béla.

⁴⁰ „Kágébéla lehet a Jobbik veszte”, *Index.hu*, 2014. május 15., http://index.hu/belfold/2014/05/15/kagebela_lehet_a_jobbik_veszte/ (letöltés: 2014. október 20.)

⁴¹ „Élvezte a titokzatosságot a Jobbik utazó fantomja”, *Origo.hu*, 2014. május 23., <http://www.origo.hu/itthon/20140522-kovacs-bela-palyafutasa-a-jobbikban.html> (letöltés: 2014. október 20.)

Az Állami Számvevőszék egy 2009-es jelentése⁴² szerint a Jobbik, a törvényi kötelezettség ellenére, 2005 és 2008 között egyik évben sem adott teljes körű, hiteles képet saját gazdálkodásáról. Emiatt a Jobbik pénzügyeit az ügyészség is vizsgálta 2010 januárjában. A vizsgálat eredménye szerint a párt bizonyos esetben könyvelési, bizonylatolási hibákat követett el, amelyekre az ÁSZ-jelentés is kitért, ez azonban az ÁSZ szerint nem tette áttekinthetetlenné, vagy követhetetlenné a vagyoni helyzetet, a párt tevékenységének alapvető elemeit. Ezért a számvitel rendje megsértése vétségének az egyszerű gyanúja sem volt megállapítható. Erre utaló megállapítást egyébként az ÁSZ-jelentés sem tartalmazott. Ugyanakkor – ahogyan arra a Transparency International egy tanulmánya⁴³ is utal – az máig nem tisztázott, hogy miből finanszírozta a Jobbik a hivatalosan bejelentettnél vélhetően jóval drágább 2009-es és 2010-es kampányait.

Az akkor még parlamenten kívüli Jobbik 2004 és 2008 között állami támogatás címén ugyanis semmit sem vehetett fel, éves bevételük pedig 655 ezertől 3 millió forintig terjedt. Forrásként magánszemélyeket jelöltek meg; legnagyobb támogatójuk Kovács Béla volt. Ha tehát igaz, amit a Jobbik politikusai a hivatalos támogatásairól állítottak, akkor Kovács a Jobbik legnagyobb mecénása volt ekkor, lényegében ő finanszírozta a pártot. Ahogy Gulyás József, korábbi országgyűlési képviselő a nemzetbiztonsági bizottság egykori tagja egy háttérinterjú során rámutatott: ezt kérdést (és általában a hazai szélsőjobb oldalon tapasztalható orosz befolyást) sem a 2010 előtti MSZP-SZDSZ kormányok idején, sem azóta nem vizsgálták ki rendesen a hatóságok és a nemzetbiztonsági szolgálatok.

A Jobbik éves bevétele	
<i>(ezer forintban, forrás: Jobbik⁴⁴)</i>	
2004 _____	2 636
2005 _____	1 999
2006 _____	3 217
2007 _____	655
2008 _____	2 094

Kovács Béla és a Jobbik külpolitikája

Amikor felmerült, hogy az Európai Parlamentből 2010-ben hazahívott egyik jobbikos képviselő helyére Kovács Béla kerülhet, a politikus és felesége mindent elkövetett, hogy a párt őt küldje ki Brüsszelbe. *„Beállított a feleségével a házunkba. A nőről én annyit hallottam előtte, hogy osztrák állampolgár, ezért az édesapámnak németül mutattam be. Meglepődtem, mert kiderült, hogy a nő nem igazán beszél németül, nem is értettem a dolgot. Aztán kaptam a feleségétől egy arany mandzsettagombot. Egyértelmű volt, hogy miért kerestek fel, és az is, miért adtak ilyen ajándékot. Azért, hogy támogassam Kovácsot abban, hogy EP-képviselő legyen”* – emlékezett vissza a 2010-es időszakra a Jobbik egy akkori vezetője a kutatáshoz készült egyik interjújában.

⁴² „Jelentés a központi költségvetési támogatásban nem részesülő pártok 2005-2008. évi gazdálkodása törvényességének ellenőrzéséről”, Állami Számvevőszék, 2009. november, <http://www.asz.hu/jelentes/0937/jelentes-a-kozponti-koltsegvetesi-tamogatásban-nem-reszesulo-partok-2005-2008-evi-gazdalkodasa-torvenyessegenek-ellenorzeserol/0937j000.pdf> (letöltés: 2014. október 20.)

⁴³ „Korrupciós kockázatok Magyarországon 2011”, Transparency International, 2012, http://www.transparency.hu/uploads/docs/Korrupcios_kockazatok_final.pdf (letöltés: 2014. október 20.)

⁴⁴ „Éves beszámoló”, Jobbik, 2010. január 19., http://www.jobbik.hu/rovatok/eves_beszamolok/eves_beszamolok (letöltés: 2014. október 20.)

Később Kovács Bélát segítette Brüsszelben Molnár Balázs is, aki egyebek mellett a szavazólapokat készítette elő az EP-ben a Jobbik képviselőinek. Molnár neve közismert az underground szélsőjobboldalon, a magyar hatóságok ugyanis azzal vádolták, hogy ő volt a főszerkesztője az antiszemita és rasszista, uszító cikkeiről híres, illegalitásban működő Kuruc.infonak. A hatóság azonban soha nem tudta ezt a vádat bizonyítani.

Molnárnak – aki időközben összerúgta a port a Jobbikkal, sőt, az OLAF az ő feljelentése nyomán indított vizsgálatot Kovács Béla és Szegedi Csanád ellen – ma már meggyőződése, hogy Kovács az oroszoknak kémkedett. *„2011 őszén Varsóban jártunk együtt, ahol az orosz parlament, a lengyel parlament és az EP-képviselők tárgyaltak. Ott volt Kovács egy cimborája is, Mateusz Piskorski, aki valószínűleg Lengyelország egyetlen Moszkva-barát politikus. Korábban a parlamenti Samoobrona (Önvédelem) nevű parasztpártnak volt a tagja, ma egy kis parlamenten kívüli pártja van. Mateusszal Béla lengyelül társalgott. Nekem azt mondta, nagyon régen volt egy lengyel barátnője, attól tanult meg... Hát kérem, vajon Szvetlana előtt? Aligha”* – mesélte Molnár. Márpedig amikor a sajtó májusban az életéről faggatta a kémügybe keveredett Kovácsot, a politikus váltig állította, hogy 1978 óta együtt van a feleségével, lengyel barátnőről sosem beszélt. A nevelőapja szerint 1978-ban még nem beszélt sem oroszul, sem lengyelül. Mindez egy újabb bizonyítéka annak, hogy ellentmondások jellemzik az életrajzát. Mateusz Piskorskihez fűződő kapcsolata sem érdektelen, hiszen Kovácshoz hasonlóan a lengyel politikus is gyakran megfordult orosz tagköztársaságokban, nemrég pedig megalakította új, Amerika-ellenes és oroszbarát pártját, a Zmiana-t (Változás).⁴⁵

Kovács a Jobbikon belül leginkább azon munkálkodott, hogy az egyre jobban erősödő párt azokhoz közeledjen, akikkel ő is remek kapcsolatokat ápol: az orosz vezetéshez. 2008-ban az ő kezdeményezésére és vele utazott Moszkvába Vona Gábor pártelnök, és nagyjából ez az a pont, ahol a Jobbik külpolitikájában vállaltan is megjelent az azóta is tartó orosz orientáció. Egyik párttársát 2007-ben például Ramzan Kadirov csecsen elnök beiktatási ünnepségére akarta elhívni, mondván, ő éppen odamegy, tartson vele. Nem mellékes tényező, hogy az utazásait nem a párt, hanem saját maga finanszírozta.⁴⁶

Jobbikos források szerint az, hogy a párt utat talált Oroszország felé, vitathatatlanul Kovács Bélának köszönhető. Ugyanakkor többen azt állítják, ahhoz, hogy Kovács eredményesen nyissa meg az oroszokhoz vezető utat, az is kellett, hogy Vona Gábor a keleti nyitásban lássa meg az unióellenes Jobbik diplomáciai lehetőségét. Ahogy már az *Orosz kapcsolat* című tanulmányunkban⁴⁷ is írtuk, a párt Oroszországhoz való közeledésének első látványos jele a 2008-as grúz-orosz határvita idején nyilvánult meg, amikor a Jobbik politikusai az orosz fél mellett foglaltak állást, és rövid ideig tartó tanácsstalanság után a Jobbik-közi sajtótermékek is Grúziát bírálták. Vona Gábor 2008 decemberében Oroszországba látogatott, ahol többek között az Egységes Oroszország párt tagjai előtt tartott előadást „Létezhet-e Európa Oroszország nélkül?” címmel. Gazdaságpolitikai elképzelései szerint Magyarországnak nyitnia kell a keleti piacok felé, és az Európai Unió helyett inkább Oroszországban, Kínában vagy akár Iránban kell értékesítenie a magyar termékeket.

⁴⁵ A Zmiana támogatja Putyin politikáját, Oroszországot Lengyelország és az EU természetes szövetségésének tekinti, támogatja a kelet-ukrajnai oroszbarát szeparatistákat, tagadja az orosz katonai agressziót Ukrajnában, és rendben levőnek látja az EU és az ENSZ által is illegálisnak ítélt krimi népszavazást. „New pro-Russia party emerges in Poland”, *EU Observer*, 2015. március 23., <https://euobserver.com/beyond-brussels/128075> (letöltés: 2015. március 25.)

⁴⁶ „Kágébéla lehet a Jobbik veszte”, *Index.hu*, 2014. május 15., http://index.hu/belfold/2014/05/15/kagebela_lehet_a_jobbik_vesztet/ (letöltés: 2014. október 20.)

⁴⁷ Political Capital: Az orosz kapcsolat, 2014. április 10., http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/pc_elemzes_20140410_az_orosz_kapcsolat.pdf (letöltés: 2014. október 20.)

Hasonlóan egyértelmű volt a párt álláspontja energiapolitikai kérdésekben: az uniós Nabucco-gázvezeték helyett az oroszok által preferált Déli Áramlat mellett tette le a voksot. 2010-ben már a Jobbik választási programja is tartalmazott Oroszországra vonatkozó megállapításokat, amelyben elemi érdeknek nevezte a „növekvő befolyással bíró Oroszországgal” való jó kapcsolat kialakítását és fenntartását. Az év fontos fejleményei közé tartozott az Interparlamentáris Unió (IPU) magyar nemzeti csoportjának megalakulása, melynek magyar-orosz baráti tagozatának ülésén részt vett Alekszander Tolkach nagykövet is. A találkozón a nagykövet külön kiemelte a Jobbikot, mint Oroszország konstruktív partnerét. A „keleti nyitás” hangsúlyozása továbbra is jelen volt a párt megnyilatkozásaiban 2011-ben és 2012-ben.

A belföldi és európai választásokat megelőző 2013-as évben különösen aktívvá vált Vona Gábor, aki májusban a moszkvai Lomonoszov Egyetemen tartott előadásában Oroszországot az európai hagyományok őrzőjeként jellemezte az „áruló” Európai Unióval szemben. Az oroszországi látogatáson Vona valójában a Jobbik európai parlamenti képviselőjét, Kovács Bélát kísérte el. Ugyanekkor találkoztak Leonyid Ivanovics Kalasnyikovval, a дума külügyi bizottságának alelnökével, aki nem mellesleg az orosz Kommunista Párt nemzetközi- és gazdasági kapcsolatokért felelős titkára volt. Kovács Béla a Jobbik oroszországi kapcsolatainak kulcsszereplője, a párt Külügyi Kabinetjének vezetője, akit 2013-ban az EU-Oroszország Parlamentközi Munkacsoportjának társelnökévé választottak. A politikus a 2013-as kalinyingrádi ülésen egy orosz felsőházi szenátortól arról érdeklődött: „a jövőben lehet-e mód arra, hogy egy esetlegesen EU-s tagállam csatlakozási tárgyalásokat kezdeményezzen az Eurázsiai Unióval?” 2013 októberében Kovács Béla vezetésével került sor a munkacsoport harmadik ülésére Moszkvában, majd ugyanezen év novemberében a Jobbik gázipari konferenciát szervezett a Gazprom, orosz parlamenti képviselők és egyéb orosz vállalatok részvételével, amelyen Vona Gábor a gázüzemű közlekedés jövője mellett tett hitet.⁴⁸

Vona Gábor 2014 januárjában interjút adott az orosz iarex.ru portálnak⁴⁹, amelyben az eurázsiai kezdeményezés előnyeit ecsetelte: *„Magyarország Moszkvának kapu és híd lehet Nyugat felé, Oroszország pedig hatalmas piac, valamint ellensúly lehet az egyoldalú euroatlantizmussal szemben a számunkra. (...) Magyarország számára az euroatlantizmus gazdasági, politikai és kulturális válságot hozott, ezért újra kell értékelnünk a nemzetközi helyzetünket. Az eurázsianizmus számomra azt jelenti, hogy Magyarország Európa és Ázsia között egyfajta közvetítő tud lenni. Tudom, hogy ennek a fogalomnak a gyökerei Oroszországba vezetnek, ismerem Trubeckoj írásait, ahogy van szerencsém ismerni Dugin professzort is személyesen. Az eurázsianizmus előnye, hogy meghagyja a különféle régiók önállóságát és egyfajta kontinentális együttműködésre épül az uniós elnyomással szemben.”*

2014 áprilisában Kovács Béla főszervezésében az *Európai Unió – Oroszországi Föderáció Energetikai Parlamentáris Munkacsoport* első kihelyezett ülését Magyarországon tartották, hogy tárgyaljanak az EU és Oroszország közötti együttműködés bővítésének lehetőségeiről. A konferencia első napján a paksi atomerőműben Vona Gábor, mint a magyar-orosz interparlamentáris társaság elnöke egyebek mellett kijelentette: az USA által irányított Európának végre saját lábára kell állnia, és az Európai Uniónak ki kell alakítania önálló Oroszország-politikáját.⁵⁰

⁴⁸ Political Capital: Az orosz kapcsolat, 2014. április 10., http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/pc_elemez_20140410_az_orosz_kapcsolat.pdf (letöltés: 2014. október 20.)

⁴⁹ „Лидер партии «Йоббик – За лучшую Венгрию» Габор Вона о евроатлантизме, России, Грузии, русинах, Трансильвании и Сербии”, iarex.ru, 2014. január 22., <http://www.iarex.ru/interviews/44688.html> (letöltés: 2014. október 20.)

⁵⁰ „Hatalmasak a lehetőségek az uniós-orosz és az orosz-magyar szakmai kapcsolatok területén”, *Jobbik.hu*, 2014. április 23., <http://jobbik.hu/hireink/hatalmasak-lehetosegek-az-unios-orosz-es-az-orosz-magyar-szakmai-kapcsolatok-teruleten> (letöltés: 2014. október 20.)

A magyar kormánypárt mellett természetesen a Jobbik is lelkes támogatója a paksi atomerőmű-beruházásnak, illetve minden egyéb Magyarországot érintő orosz energiapolitikai törekvésnek.

Kovács Béla életútja és a segítségével kidolgozott szélsőjobboldali külpolitikai agenda tehát rávilágít a párt alapvető funkcióira: külső politikai legitimáció biztosítása az orosz rezsim számára, dezinformálás (pl. Kovács Béla révén), valamint uniós és regionális destabilizáció (pl. Ukrajna és az Eurázsiai Unió témája révén).

A Jobbik álláspontja az orosz-ukrán válságról

Mint láttuk, a Jobbik külpolitikájában hangsúlyos helyet foglal el az orosz érdekeket megtestesítő „eurázsiai külpolitikai paradigma” képviselője, valamint ezzel párhuzamosan az EU- és a NATO-tagság újratárgyalásának szándéka. A Jobbik ennek megfelelően nem pusztán energiapolitikai téren, hanem a nemzetközi kérdésekben, így például az orosz-ukrán konfliktusban is következetesen orosz érdekeknek megfelelően jár el.

Kovács Béla az Oroszországot pozitív színben feltüntető krími megfigyelők egyike volt az ukrán-orosz válság korai időszakában. Gyöngyösi Márton pedig egy nemzetközi megfigyelőcsoport tagjaként vett részt a Donyecki Népköztársaság elnökválasztásán 2014 őszén. Az útra elkísérte őt Szaniszló Adrienn is, szintén megfigyelőként, bár Szaniszló nem lépte át az ukrán-orosz határt, hanem orosz területen maradt.⁵¹ Gyöngyösi és Szaniszló is egyike volt azon európai szélsőjobboldali politikusoknak⁵², akik részvételükkel legitimálták a kelet-ukrajnai Donyeck és Luhanszk megyében megrendezett szavazást, amelynek törvényességét sem az Egyesült Államok, sem az Európai Unió nem ismerte el, kizárólag Moszkva. A szavazás érvényességét a Jobbik közleményben ismerte el, és jelezték, hogy azt „tiszteletben tartják”.⁵³ Mindezt egyébként Kovács Bélát, és állítólag Gyöngyösi Márton kitiltották Ukrajnából. Erről Gyöngyösi Márton a már idézett 444.hu-nak adott interjújában az alábbiak szerint fogalmazott.

Pontosan kitől kapta ezt a felkérést, hogy utazzon ki a választásra?

Oroszországból, Moszkvából jött a meghívás. Ott nyilvánvalóan nagy figyelem kísérte a donyecki és luhanszki választásokat, több szervezet és parlamenti párt is küldött megfigyelőket. Mivel Ukrajna felől nem, kizárólag Oroszország irányából lehet Donyecket elérni, innen léptünk Donbassz területére. Én Rosztovon át utaztam be.

De a meghívó konkrétan melyik szervezettől jött?

A nevét most így hirtelen nem tudom kiböki, de van egy, a donbasszi események feldolgozásával és tálalásával foglalkozó hírügynökség. Novorossia Press, azt hiszem ez a pontos nevük. Ettől a szervezettől érkezett a meghívó, és az ő szervezésükben került sor az utazásra.

⁵¹ „International ‘observers’: Moscow - Rostov – Donetsk”, *Anton Shekhovtsov's blog*, 2014. November 8., <http://anton-shekhovtsov.blogspot.co.at/2014/11/international-observers-moscow-rostov.html> (letöltés: 2014. december 12.)

⁵² „Fake monitors 'observe' fake elections in the Donbass”, *Anton Shekhovtsov's blog*, 2014. november 1., <http://anton-shekhovtsov.blogspot.ca/2014/11/fake-monitors-observe-fake-elections-in.html?m=1> (letöltés: 2014. december 12.)

⁵³ „Jobbik: Tiszteletben tartjuk a választás eredményét”, *alfahir.hu*, 2014. november 3. (letöltés: 2014. december 12.)

Megfigyelőként csak oroszbarát európai pártok képviselői voltak kinn, vagy az MSZP és a Fidesz képviselői is kaptak ilyen meghívókat?

Nem tudok róla, ezt talán tőlük kellene megkérdezni. Találkoztam kint a bolgár Ataka , a belga Vlaams Belang, valamint az FPÖ egy korábbi képviselőjével, de ott volt a lengyel Mateusz Piskorszki is. Én Donyeckben voltam, de volt egy kontingens Luhanszban is. Egy ügy hozott össze bennünket, az ukrán események hasonló megítélése és persze az a vágy, hogy az egyoldalú nyugati propagandától függetlenül, a saját szemünkkel lássuk a polgárháborús övezetben kialakult helyzetet.⁵⁴

Gyöngyösi Márton már a 2014 tavaszán rendezett országgyűlési választás idején nyilatkozott arról, hogy a választások után „Moszkvába utazna először Vona Gábor”. Erre júniusban került sor, amikor a Jobbik küldöttsége a kárpátaljai magyar-ruszin autonómia létrehozásának támogatását kérte Oroszországtól. Vona Gábor elmondta, hogy szerinte Kelet-Ukrajnában etnikai tisztogatás folyik, és attól tart, hogy ez megtörténik Kárpátalján is. A Jobbik elnöke Gyöngyösi Mártonnal és Kovács Bélával érkezett az orosz fővárosba, ahol Alekszej Zsuravljovval, a Rogyina nevű hazafias párt elnökével, a kormányzó Egységes Oroszország párt parlamenti képviselőjével tárgyaltak az orosz parlament alsóházában. Gyöngyösi Márton az ukrán válságról is kifejtette pártja véleményét Moszkvában. Szerinte a konfliktus véres polgárháborúba torkollott, a térségért 1989 óta zajló geopolitikai küzdelem most Ukrajnában folytatódik. Elmondta, pártja szerint nem Oroszország, hanem a Nyugat követett el agressziót Ukrajnában, Moszkva csak az orosz kisebbség védelmére kelt. A Jobbik külpolitikusa példaértékűnek tartotta a krími népszavazást, amely „a kárpátaljai magyarok és a ruszinok számára az autonómia reményét villantja fel”. Úgy vélte, hogy a magyar vezetésnek és diplomáciának ezt kell elősegítenie. Vona Gábor üdvözölte az Eurázsiai Gazdasági Unió létrejöttét. Szerinte szükség van arra, hogy „ez a térség gazdaságilag és politikailag megpróbáljon ellensúlyt képezni az euroatlantizmussal szemben”. Bár nem tartja reálisnak, hogy Magyarország csatlakozzon az Eurázsiai Unióhoz, azt szorgalmazta, hogy Budapest a legszorosabb együttműködésre törekedjen vele. Azt mondta, hogy a Jobbik a legkövetkezetesebb és legmegbízhatóbb partner akar lenni ebben a törekvésben. A Jobbik vezető politikusai többször hangoztatták, hogy külföldi szövetségeseik között szerepel Oroszország, az ukrán-orosz konfliktus ügyében pedig többször is határozottan kiálltak az orosz fél és az Ukrajnától való elszakadást célzó népszavazások érvényessége mellett.⁵⁵

A Jobbik 2014 augusztusában bejelentette⁵⁶, hogy kártérítést követelne az Európai Uniótól, mert Magyarországnak jelentős gazdasági károkat okozhat az Oroszország elleni EU-s szankciókra válaszul bevezetett orosz embargó. E hónap végén a Jobbik hivatalos hetilapjában, a Barikádban népirtásnak nevezték a kelet-ukrajnai történéseket.

⁵⁴ Keleten senki nem bíz Orbánban, 444.hu, 2015. március 30. <http://444.hu/2015/03/30/job-bik-kulpol-gyongyosi/>, (Letöltés: 2015. március 30.)

⁵⁵ „Moszkvába ment az autonómiáról tárgyalni Vona Gábor”, *Jobbik.hu*, 2014. június 19., <http://jobbik.hu/hireink/moszkvaba-ment-az-autonomiarol-targyalni-vona-gabor> (letöltés: 2014. október 20.)

⁵⁶ „Kell-e kártérítés? Ellentmondásokban az államtitkár”, *Jobbik.hu*, 2014. augusztus 12., <http://jobbik.hu/hireink/kell-e-karterites-ellentmondasokban-az-allamtitkar> (letöltés: 2014. október 20.)

Szaniszló Adrienn, a Jobbik magyar-orosz kapcsolatokért felelős elnöki titkára és a párt külügyi stábjának tagja úgy fogalmazott: *„senkinek sem kedvez már ez a feszültség, sem a Fehér Háznak, sem Brüsszelnek, sem a Kremlnek. Viszont a gépezet már beindult, leállítani pedig senki sem tudja. Eközben Putyin népszerűsége a saját országában rekordokat döntöget, Obama ugyanakkor egyre inkább veszít támogatottságából Amerikában.”* Szaniszló Adrienn kiemelte, *„a globális háttérhatalom az ukrán válsággal egy időben az orosz államfő kormányának megbuktatását is célul tűzte ki.”*⁵⁷

Szeptember elején a Jobbik a NATO kritikáira reagálva elítélte az Amerikai Egyesült Államok, valamint „az amerikai geopolitikai érdekek előmozdítását célzó fedőszerv, a NATO ukrajnai konfliktusban tanúsított újabb provokációját”. „Éppen amikor a titkos finnországi amerikai-orosz, majd a többoldalú minszki találkozó nyomán lassú oldódás kezdődött a feszültséggel terhes térségben, és megindult a párbeszéd a konfliktusban érintett felek között, a NATO agresszív vádaskodása most ismét a felek közötti bizalmatlanság növekedését és a konfliktus elmélyülését eredményezheti. Az észak-atlanti szövetség abszurd állításai szerint Ukrajnában jelenleg mintegy ezer orosz katona harcolhat, jóllehet erre hitelt érdemlő bizonyítékokat nem tudnak felmutatni” – állt a párt közleményében⁵⁸, miközben számtalan bizonyíték, köztük orosz katonák közlései is egyértelművé teszi, hogy az ukrajnai konfliktusban orosz katonák vesznek részt.⁵⁹ Gyöngyösi Márton felszólította a magyar kormányt és diplomáciát, hogy az amerikai elvárások feltétlen kiszolgálása helyett álljon ki Magyarország és térségünk valós érdekeiért, és szorgalmazza a szankciók elvetését, valamint a Minszkben megkezdett párbeszéd útján való továbbhaladást az ukrajnai konfliktus megoldásában. A Jobbik egyúttal felszólította a magyarországi pártokat, „különösen a szélsőséges balliberális nézeteket követő politikai erőket, hogy hatevőlegesen képtelenek előmozdítani nemzeti érdekeinket, legalább passzivitásukkal járuljanak hozzá ehhez, szüneteltessék az idegen érdekek kiszolgálására irányuló tevékenységüket, hiszen minden megszólalásukkal Magyarországnak okoznak jóvátehetetlen károkat.”

A Jobbik elítélte a walesi NATO-csúcson elfogadott döntéseket is. Úgy fogalmaztak: *„Magyarország biztonságát nem növeli, hanem veszélyezteti a NATO-tagság”*. A Jobbik ezért felszólította a magyar kormányt, hogy hagyjon fel a szerintük Magyarországot *„veszélybe sodró döntések támogatásával, és vegye revízió alá Magyarország tagságát a NATO-ban.”*⁶⁰

„Ukrajna területi integritása, amit a Nyugat és sajnos a hivatalos magyar diplomácia is szolgál el, már csak egy illúzió” – nyilatkozta a Barikádnak Gyöngyösi Márton november végén. A lapnak beszélt a választási megfigyelői tevékenységéről. Kitiltásáról úgy fogalmazott: *„Túl nagy fájdalommal nem tölt el az a hír, hogy nem léphetek egy sovinszta, saját népe ellen háborút folytató ország területére. Egyetlen fájó pont, hogy még Kárpátalja is ennek a terrorállamnak a részét képezi. Nincs más hátra, még nagyobb erővel kell dolgozni Kárpátalja területi autonómiájának kivívásáért.”*⁶¹

⁵⁷ „Budapest összenemzeti ügy – Interjú Staudt Gáborral a Barikádban”, *Jobbik.hu*, 2014. augusztus 21., <http://jobbik.hu/hireink/budapest-osszenemzeti-ugy-interju-staudt-gaborral-barkadban> (letöltés: 2014. október 20.)

⁵⁸ „Az Oroszország elleni provokáció nem magyar és európai érdek”, *Jobbik.hu*, 2014. szeptember 1., <http://jobbik.hu/hireink/az-oroszorszag-elleni-provokacio-nem-magyar-es-europai-erdek> (letöltés: 2014. október 20.)

⁵⁹ „Evidence mounting of Russian troops in Ukraine”, *Deutsche Welle*, 2015. március 4., <http://www.dw.de/evidence-mounting-of-russian-troops-in-ukraine/a-18294255> (letöltés: 2015. március 6.)

⁶⁰ „Jobbik: Magyarország biztonságát nem növeli, hanem veszélyezteti a NATO-tagság”, *Jobbik.hu*, 2014. szeptember 8., <http://jobbik.hu/hireink/jobik-magyarorszag-biztonsagat-nem-noveli-hanem-veszelyezteti-nato-tagsag> (letöltés: 2014. október 20.)

⁶¹ „Ukrajna már soha nem lesz a régi - donyecki beszámoló”, *Jobbik.hu*, 2014. november 21., <http://jobbik.hu/hireink/ukrajna-mar-soha-nem-lesz-regi-donyecki-beszamolo> (letöltés: 2014. december 12.)

Az év végén Vona Gábor tett villámlátogatást Moszkvában, amelyről maga így számolt be:

„A több háttérbeszélgetés mellett, amelyeken alkalmam volt kormányzati tanácsadókkal és szakértőkkel egyeztetni a nemzetközi helyzetről, a Dumában is tárgyalásokat folytattam. Találkoztam Zsuravljov úrral, a kormányzó Egységes Oroszország párt képviselőjével, a Rodina párt elnökével, akivel kölcsönösen kifejeztük pártjaink szándékát a szorosabb szakmai és politikai együttműködésről. Ismét találkoztam Gracsov úrral, a Duma energetikai bizottságának elnökével, valamint közösen ebédeltünk Fjodorov és Romanov képviselő urakkal, akik szintén a kormányzó párt képviselői és a nemzeti szuverenitás kérdéskörének szakértői és élharcosai. A találkozókkal mellett több interjúra kértek fel, köztük az állami televízió vendége is voltam egy esti közéleti műsorban. A tárgyalások megerősítettek abban, hogy a magyar-orsz kapcsolatok előtt biztató jövő áll, amelyet sem a baloldali kispártok oroszellenes hangulatkeltése, sem a magyar kormány kétkulacsos játéka nem tud beárnyékolni. Ez pedig mind a magyar gazdaság, mind az ország energiabiztonsága, mind a kárpátaljai testvéreink jövője szempontjából létfontosságú.”⁶²

2015 elején az EU- és NATO-tagságból fakadó kötelezettségek teljesítésének ellenzése megjelent Vona Gábor pártelnök évadnyitó beszédében⁶³ is. A pártelnök Magyarország semlegességét, az Oroszországgal szembeni szankciók elvetését követelte az orosz-ukrán konfliktusban. A párt ekkor indította el azt a népszavazást kezdeményező aláírásgyűjtést is, melynek során négy kérdésben kérték ki a választópolgárok véleményét: (1) férfiak nyugdíjba vonulása negyven éves munkaviszony után, (2) ingyenes internet minden háztartásba, (3) bevándorlás visszaszorítása, (4) távolmaradás az ukrainai konfliktustól. Az utolsó kérdés egyértelműen nemzetközi kötelezettséget érintene, és ily módon nem lehet népszavazás tárgya.

Vlagyimir Putyin orosz elnök nemzetközi szinten visszatetszést keltő budapesti látogatásakor a Jobbik támogatásáról biztosította a kétoldalú magyar-orsz kapcsolatok erősítését. Egyedül a paksi atomerőmű fejlesztéséhez kapcsolódó szerződések titkosítását nem támogatja a Jobbik, magát a beruházást azonban igen.

A szélsőjobboldali párt az orosz érdekeket követve Kelet-Ukrajnával kapcsolatban lényegében a szeparatizmus mellett foglal állást, és bírálja a magyar kormány ezzel ellentétes álláspontját. Ennek néhány további, jellegzetes példája:

- Propagandája terjesztése érdekében a párt országos fórumsorozatot indított 2015 februárjában, hogy „hitelesen tájékoztassa a magyar lakosságot az orosz-ukrán konfliktus hátteréről, alakulásáról és a hazánkat érintő lehetséges következményekről”.⁶⁴
- Mirkóczki Ádám, az Országgyűlés nemzetbiztonsági bizottság jobbikos tagja a bizottság 2015. február 3-i zárt ülésén⁶⁵ hangsúlyozta: a kormánynak be kell fejeznie az Ukrajna területi integritásáért való aggodást, hiszen az már régóta érvényét veszítette, nincs esély arra, hogy az ország olyan legyen, mint az ukrán-orsz konfliktus kirobbanása előtt.

⁶² Vona Gábor Facebook bejegyzése, 2014. november 20., <https://www.facebook.com/vonagabor/photos/a.10150160184994623.341499.247920204622/10152955158964623/?type=1> (letöltés: 2014. december 12.)

⁶³ „Határozott, kemény program, nyugodt, higgadt erő”, *Jobbik.hu*, 2015. február 2., <http://jobbik.hu/hireink/hatarozott-kemeny-program-nyugodt-higgadt-ero> (letöltés: 2015. február 5.)

⁶⁴ „Jobbik-sajtótájékoztató: Országos fórumsorozatot hirdet a Jobbik”, *Szabolcs Online*, 2015. február 11., <http://www.szon.hu/jobbik-sajtotajekoztato-orszagos-forumsorozatot-hirdet-a-jobbik/2761214> (letöltés: 2015. február 20.)

⁶⁵ „A kormánynak kötelessége megmentenie a kárpátaljai magyarokat”, *alfahir.hu*, 2015. február 3. (letöltés: 2015. február 5.)

- Vona Gábor 2015. február 17-én Ukrajna népeihez írt nyílt levelében⁶⁶ szintén a „népek önrendelkezésének” fontosságát fogalmazta meg a Kelet-Ukrajnában saját állampolgárai ellen „emberiesség-ellenes büntetteket” elkövető kijevei hatalommal szemben, amely szerint az USA által pénzelt véres puccsal került hatalomra, és azóta „kenyéradó gazdája” parancsait hajtja végre.
- A Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom (HVIM), a Jobbik, valamint a Jobbik Ifjúsági Tagozata (Jobbik IT) 2015. február 9-én fáklyás felvonulással tiltakozott a kárpátaljai magyarok besorozása ellen.⁶⁷ A Parlament elől induló felvonuláson egy „Nem a mi háborúnk” transzparens mögött fekete zászló lobogott, valamint a szervezet tagjai egy koporsót is vittek. Magvasi Adrián, a HVIM vezetőségi tagja elítélte a NATO és a Nyugat nyomását, valamint bírálta a magyar kormány külpolitikáját is, mert szerint nem tesznek meg mindent azért, hogy megvédjék a kárpátaljai magyarokat.

Mindezen gesztusok belpolitikai szempontból azért figyelemre méltóak, mert nem magyarázhatóak a Jobbik „középre tolódásával (sőt, annak ellenében hatnak), továbbá mert a fent említett kutatások alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a magyar közvélemény, sőt, a Jobbik szavazótábora sem kifejezetten rezonál ezen üzenetekre. A Jobbik és médiájának látványos és szervilis Kremlin-barátsága belpolitikai racionalitással nem magyarázható.

---

⁶⁶ „Vona Gábor: Nyílt levél Ukrajna népeihez”, *Mandiner*, 2015. február 17., http://mandiner.hu/cikk/20150207_vona_gabor_nyilt_level_ukrajna_nepeihez (letöltés: 2015. február 20.)

⁶⁷ „Koporsóval a háború ellen”, *Jobbik.hu*, 2015. február 10., <http://jobbik.hu/hireink/koporsoval-haboru-ellen> (letöltés: 2015. február 12.)

A KREML PROPAGANDÁJA A MAGYARORSZÁGI SZÉLSŐJOBBDALI NYILVÁNOSSÁGBAN

A Kuruc.info oroszbarát fordulata

Az orosz befolyás a magyarországi szélsőjobboldali szcéna egyik legbefolyásosabb orgánumát, a Jobbik nyíltan fel nem vállalt internetes lapjaként illegalitásban működő Kuruc.info hírportált sem kerülte el. Az orosz rezsim politikai legitimálása és a propaganda terjesztése (informálás, dezinformálás) tehát túllép a Jobbikon, részét képezi a párt médiaholdudvarának. A portál által közölt látogatottsági adatok alapján napi 130-140 ezer látogatójuk van, amiből 70-80 ezer abszolút egyedi látogató⁶⁸. Báraz általuk közölt látogatottsági adatok nem is feltétlenül hitelesek, a szélsőjobboldali médiumok közül a Kuruc.info vezető szerepe megkérdőjelezhetetlen. A portál ugyan illegalitásban működik, szerkesztői anonimak, de a Jobbikból már kivált, korábban vezető politikusok háttérbeszélgetéseken egybehangzóan állítják: a pártvezetés néhány tagjának, köztük Novák Előd alelnöknek komoly befolyása van arra, mi jelenjen vagy ne jelenjen meg a Kuruc.infon. Ezt egy alkalommal közvetetten Novák is elismerte egy parlamenti bizottság nyilvános ülésén⁶⁹.

A 2005-től Kuruc.info néven működő portál az alapításakor még nem kötődött szorosan a Jobbikhoz, csak szimpatizált vele. A párt egyes vezetői az évtized végén szereztek komolyabb befolyást a lap felett. 2009-re ugyanis a Kuruc.infonak már vetekedett az olvasótábora egy-egy mainstream nyomtatott újság online kiadásával. Az akkor még médiaportfólió nélküli Jobbik számára így felértékelődött a lap jelentősége. Egy a portál szerkesztésében akkor aktívan közreműködő, neve elhallgatását kérő forrás arról beszélt a kutatáshoz készített egyik interjúban, hogy a portál finanszírozásának szervezését és a lap menedzselését egy a Jobbik pénzügyeinek kezelésében is szerepet játszó személy vette át. A lap vezetéséből pedig 2009-re lassan kiszorultak azok, akik nem a párt „katonái” voltak. A kiszorítás módszere egyszerű volt: a lap irányítását megszervezők megvonták tőlük az adminisztrációs jogokat. Ennek ellenére több olyan szerkesztő is a lapnak dolgozik a mai napig, akik a kezdetektől jelen voltak. A különbség csupán annyi, hogy a portál azóta szinte minden kérdésben igazodott a Jobbik álláspontjához. *„Ha valamelyik sajtótermék a kormánypárt vagy valamelyik másik párt körüli mutyikról ír, akkor a Kuruc.info átveszi az adott cikket. De ha a Jobbik mutyijáról ír valamelyik lap, akkor a Kuruc.info »titkosszolgálati összeesküvést« emleget, és azt, hogy az újságírók hazudnak”* – magyarázta a Kuruc.info volt szerkesztője, miért vált szerinte pártlappá az egykor még független, bár nyíltan szélsőjobboldali portál.

Kétségtelen, hogy ha a párton belül konfliktusok voltak, akkor az adott ügyben a portál a Jobbik alelnökének, Novák Elődnek az álláspontját hangoztatta. Ez is azt támasztja alá, hogy Nováknak befolyása van a lapra.

⁶⁸ „A Kuruc.info hirdetésszervezője magyarországi áfás számlát is tud adni”, *Kuruc.info*, 2013. szeptember 29. (letöltés: 2014. október 20.)

⁶⁹ „L. Simon: Novák Előd elszólta magát”, *Hír24*, 2013. október 29., <http://www.hir24.hu/poszt-itt-l-simon-laszlo/2013/10/29/l.-simon-novak-elod-elsolta-magat/> (letöltés: 2014. október 20.)

És így volt ez akkor is, amikor Novák 2011-ben konfliktusba keveredett a Jobbik egyik szövetségesének tartott félkatonai szervezet, a Betyársereg vezetőjével, Tyirityán Zsolttal. *„A Betyársereg vezetője váratlanul megütötte a Jobbik alelnökét, amiért Novák Előd a párton belül azt az álláspontot fogalmazta meg: nem jó irány, hogy az ún. betyárok divattá, erénnyé akarják tenni a nemzeti oldalon azt, ha valaki börtönviselt”* – írta akkor a lap. Később a portál arról számolt be, hogy *„a Kuruc.info olvasóinak levéláradatából kiderült: a Betyársereg sajnos rendszeresen ok nélkül bántalmaz magyar hazafiakat.”*⁷⁰

De ugyanígy Novák szócsöve volt a lap akkor is, amikor 2012-ben kiderült, hogy a párt egyik alelnöke, Szegedi Csanád zsidó származású. Novák amellett érvelt, hogy Szegedinek távoznia kell a pártból: *„Ha Csanádnak a saját karrierjénél fontosabb a nemzet sorsa, akkor le kellene mondania, bocsánatot kellene kérnie, s úgy még később adott lehet számára a visszatérés lehetősége is, hiszen csak 30 éves, elégtétel esetén pedig hiszek a bűnbocsánatban.”*⁷¹

Az, hogy a Kuruc.info a Jobbikhoz igazodik, nemcsak belpolitikai, de külpolitikai kérdésekben is jól tetten érhető, különösen a párt Oroszországhoz való viszonyának kontextusában. A 2007-ben még oroszellenes Kuruc.info az elmúlt évek során oroszbarát lappá vált. A legszembetűnőbb az a különbség, ahogy a portál a 2007-es orosz-észti konfliktust, majd hét évvel később az orosz-ukrán konfliktust interpretálja.

A 2007-es tallinni zavargások idején a lap még „észti hazafiakról” írt, akik „fosztogató oroszokkal” csaptak össze. Az oroszokat a portál „betelepített orosz csürheként”, „komcsi söpredékként” jellemezte, akik „loptak, raboltak”⁷². A zavargásokról akkor azt írták, hogy azokat Oroszországból szítják, az oroszokat pedig következetesen megszállóknak nevezték, és a pejoratívnek számító „ruszkik” megnevezést használták:

*„A függetlenségét visszanyert Észtország nagyon helyesen csak akkor ad állampolgárságot az oroszoknak, ha felesküsznek az észti államra és észti nyelvvizsgát tesznek, és általában magasról tesznek az 1,3 milliós népesség egynegyedét kitevő betolakodók abnormális követeléseire. Megszállóknak különben sem jár állampolgárság, márpedig a Szovjetunió évtizedeken keresztül tartotta megszállva a kis balti államot. Tallinnban egyébként attól is tartanak, hogy ha a ruszkik állampolgársághoz jutnak, családgyegetés címén számos rokont importálnának Oroszországból (az észteket gyűlölik, de az életszínvonaluk kell nekik) és az őslakos észtek kisebbségbe kerülhetnek. A leghelyesebb minden olyan orosz kizsuppolása volna, aki, vagy akinek a szülei a szovjet rezsim idején betelepített megszállókként érkeztek.”*⁷³ *„(...) miközben Oroszországot, sőt a Szovjetuniót éltetik orosz zászlókkal és vörös csillagokkal, gátlástalanul randalíroznak. De azért folyton sírnak, mert az észti állampolgárság és életszínvonal, amit honosítás nélkül is élveznek, vonzóbb számukra a moszkvainál. Eszük ágában sincs hazahúzni, inkább a birodalom fegyveres beavatkozását követelik (Oroszország anyácska meg magától értetődően kívülről szítja a lázadást).”*⁷⁴

⁷⁰ „Nem először vert magyarokat a Betyársereg - Tyirityán Zsolt válaszával frissítve”, *kuruc.info*, 2011. szeptember 28. (letöltés: 2014. október 20.)

⁷¹ „Novák Előd a Facebookon: Nem hallgathatok tovább Csanád ügyében”, *kuruc.info*, 2012. július 24. (letöltés: 2014. október 20.)

⁷² „Észt hazafiak vs fosztogató oroszok + fotó - Az indexes taknyok megint hazudnak”, *kuruc.info*, 2007. április 28. (letöltés: 2014. október 20.)

⁷³ „Észt hazafiak vs fosztogató oroszok + fotó - Az indexes taknyok megint hazudnak”, *kuruc.info*, 2007. április 28. (letöltés: 2014. október 20.)

⁷⁴ „Videó: Nézegessen fosztogató oroszokat Tallinban”, *kuruc.info*, 2007. április 29. (letöltés: 2014. október 20.)

Ugyanebben az időszakban az orosz médiáról ezt írták – egyébként a BBC egyik hírére alapozva:

„Amennyiben az orosz televíziót nézed, az az érzésed támad, hogy a második világháború még nem ért véget. Egymást érik a háborús- és a dokumentumfilmek, amelyek a szovjet katona hősiességét méltatják, akárcsak a polgárok felé intézett felhívások, hogy bizonyítsák hazafiasságukat.”⁷⁵

Egy 2008-as cikkben sem kímélték az oroszokat, Észtországot pedig példaként emlegették, amely másfél millió lakosú országgént szembeszáll a „150 milliós orosz medvével”:

„A pipogya, hazaáruló vagy gyáva szarházi magyar(országi) politikai (tolvaj)elittel szemben Észtország sokadszor bizonyítja, hogy egy aprócska állam is lehet erős és független. Miután egyharmadukat kiirtották és elűldözték, államukat kifosztott szegényházzá tették és erőszakkal betelepítették ruszikkal a szovjet megszállás alatt, Észtország 17 év alatt közel nyugati életszínvonalat ért el. De főként renddel, tisztasággal, duzzadó nemzeti önbizalommal rendelkezik, ez sikereinek kulcsa. (...) És, természetesen, ellentmondást nem tűrve vágták ki a népirtó szovjetek emlékművét tavaly Tallinból, noha Moszkva előzetesen megfenyegette őket, majd zavargásokat szított az észt fővárosban élő betelepített Szerjósák körében, végül internetes szájberháborút indított. Az észtek erre úgy reagáltak, hogy szétverték a ruszki-komcsi lázadást és még keményebben visszaszóltak Putyinéknak. Hasznos és helyes politikai botrányt okozott az észt elnök a Finnugor Népek Világkongresszusán elmondott beszédével. Toomas Hendrik Ilves független hazáját, mint követendő példát állította az Oroszországban élő, megszállt finnugor törzsek elé. Szavait bírálta az orosz alsóház külügyi bizottságának elnöke, aki már azt is kifogásolta, hogy az észt államfő angolul, és nem anyanyelvén tartotta beszédét, ahogyan azt a magyar és a finn államfő tette. (Mondjuk nekünk semmi közünk a finnugor népekhez, de azért szimpatikusak - a szerk.)”⁷⁶

A 2008-as grúz-orosz határvitában azonban a kuruc.info már egyértelműen az orosz oldalra állt. A témában megjelent cikkek domináns interpretációja szerint Grúzia „Izrael hídfőállása”. A lapban megjelent egyik publicisztika címe szerint például „Putyin cár kitakarította Izraelt Grúziából”. A Kuruc.info egyik volt szerkesztője szerint ez nincs összefüggésben azzal, hogy a Jobbik az orosz fél mellett foglalt állást. „A grúz és észt események közé hiba lenne egyenlőségjelet tenni. Az észtek egy kultúrnép, Grúzia meg egy permanens kis maffiaköztársaság. Az nem mindegy, hogy moszkoviták vagy észtek. Az viszont majdnem mindegy, hogy moszkoviták vagy kaukázusi oligarchák. Grúziát nem rakták úgy tele oroszokkal, és azon kívül akkor tényleg ők támadtak először, bizonyos államok biztatására. Persze Moszkva nem maradt adós” – indokolta az egykori Kuruc.info-szerkesztő, hogy a lap miért nem állt ki a grúzok mellett a konfliktusban. Ugyanakkor a gyakorlatilag másfél év alatt végrehajtott látványos váltás (Oroszország ugyan különböző konfliktusok kapcsán, de ellenségből hőssé vált) mégiscsak komoly kérdéseket vet fel.

⁷⁵ „Május 9-e Oroszországban és a többi ex-CCCP államban”, *kuruc.info*, 2007. május 10. (letöltés: 2014. október 20.)

⁷⁶ „A másfél milliós Észtország elnöke beszólt a 150 milliós orosz medvének”, *kuruc.info*, 2008. június 29. (letöltés: 2014. október 20.)

A 2007-es cikkeihez képest napjainkra a Kuruc.info már egész más hangot üt meg Putyinnal szemben. Jól jelzi ezt néhány kuruc.info cikk címe az ukrán-orosz konfliktus és az Oroszországot érintő uniós szankciók témájában. Amikor egy francia olajcég vezetője Moszkva felett repülőgép-balesetben meghalt, a portál gúnyosan arról írt, hogy a Nyugat majd biztos ezért is Putyint teszi felelőssé.⁷⁷ Máskor az oroszok elleni uniós szankciókat ellenezte a lap, mondván, hogy azok miatt már a „németek is vakaróznak”.⁷⁸ Az ukrán válságot a Kuruc.info szerint a Nyugat provokálta ki,⁷⁹ a Financial Times pedig „az orosz támadás rémképével kelti a feszültséget”.⁸⁰

Az orosz-ukrán konfliktusról szóló tudósításaiban a Kuruc.info ma már olyan magyar nyelvű orosz propagandaoldalakról is kritikátlanul átvesz „híreket”, mint az ukrainai orosz beavatkozás szócsöveként szolgáló, 2014 júniusában létrehozott SouthFront.hu nevű Facebook-oldal. Így a portálon olyan álhírek is megjelennek, mint például az a SouthFront.hu-ról származó „információ”, miszerint az ukránok foszfort tartalmazó bombákkal ölik az embereket egy Donyeckben található faluban.⁸¹

A Kuruc.info a Kovács Béla elleni kémvádban is a Jobbik álláspontját hangoztatta, egyetlen kritikai írás sem jelent meg a portálon, ami megkérdőjelezte volna a politikus állításait. Mi több, májusban, két nappal a botrány kirobbanása előtt, közzétettek egy videófelvételt azzal a címmel, hogy „Kovács Béla a legeredményesebb a frakció nélküli EP-képviselők között”.⁸² Az időzítés nem véletlen, jobbikos politikusok a Kovács-ügy kirobbanásakor utaltak arra, hogy eljutottak hozzájuk olyan hírek, amelyek szerint az EP-képviselőjüket támadni fogják a kampányban.⁸³ Amikor nyáron Kovács Bélát kitiltották Ukrajnából, a Kuruc.info Kijev „kicsinyes bosszújáról” írt a krími megfigyelőkkel szemben,⁸⁴ de a Kuruc.infot az Index szeptemberi oknyomozó cikke sem győzte meg. A szélsőjobboldali portál teret adott a Regnum orosz hírügynökség azon okfejtésének, amely szerint a Kovács Béla elleni kémügy gyenge lábakon áll, nincs semmi alapja, az Index újságírójának pedig az amerikai Központi Hírszerző Ügynökség (CIA) mondta tollba a cikket.⁸⁵

---

⁷⁷ „Repülőbaleset áldozata lett egy francia olajcég vezetője Moszkva mellett - várhatóan ezért is Putyin lesz majd a hibás”, *kuruc.info*, 2014. október 21. (letöltés: 2014. október 22.)

⁷⁸ „Már a németek is vakaróznak az oroszellenes szankciók miatt: 'Hiba volt az újabb büntetőintézkedések bevezetése', *kuruc.info*, 2014. szeptember 14. (letöltés: 2014. október 20.)

⁷⁹ „Amerika egyik legbefolyásosabb tudósa: a Nyugat provokálta ki az ukrán válságot; az USA mit szólna, ha Kanada és Mexikó Kína katonai szövetségébe akarna lépni?”, *kuruc.info*, 2014. szeptember 4. (letöltés: 2014. október 20.)

⁸⁰ „Az orosz támadás rémképével és a szankciók fokozásával kelti a feszültséget a Financial Times”, *kuruc.info*, 2014. augusztus 30. (letöltés: 2014. október 20.)

⁸¹ „Kazettás bombákkal 'büntették' pártunk és kormányunk ukrainai barátai az egyik oroszbarát falut”, *kuruc.info*, 2014. június 12. (letöltés: 2014. október 20.)

⁸² „Kovács Béla a legeredményesebb a frakció nélküli EP-képviselők között”, *kuruc.info*, 2014. május 13. (letöltés: 2014. október 20.)

⁸³ Néhány újságírónak egyébként az egyik vezető fideszes politikus az országgyűlési választásokat követően, a botrány kirobbanása előtti hetekben egy háttérbeszélgetésen már elkotyogta, hogy az ügyészség „súlyos nemzetbiztonsági ügyben” áll majd elő terhelő adatokkal Kovácsról. Ha ez az információ így eljutott a média néhány munkatársához, akkor könnyen elképzelhető, hogy a Jobbik valóban előre értesülhetett arról, hogy Kovács a Fidesz célkeresztjébe kerül.

⁸⁴ „Kovács Bélát kitiltották Ukrajnából - Kijev kicsinyes bosszúja a krími népszavazási megfigyelők ellen”, *kuruc.info*, 2014. augusztus 29. (letöltés: 2014. október 20.)

⁸⁵ „Orosz hírportál: a Kovács elleni vád gyengeségéről árulkodik felesége bevonása a 'kémügybe'”, *kuruc.info*, 2014. szeptember 29. (letöltés: 2014. október 20.)

Az, hogy a 2002-ben alapított Regnumot hiteles hírügynökséggént fogadta el a 2007-ben még oroszellenes Kuruc.info, különösen figyelemre méltó: az észti titkosrendőrség (Kapo) 2005-ös évkönyve szerint a putyini adminisztráció azért hozta létre a Regnum hírügynökséget, hogy a moszkvai állami propaganda terjesztésével segítse az orosz titkosszolgálat külföldi műveleteit.⁸⁶

Arra vonatkozóan nincs hiteles információ, hogy a 2007-ben még oroszellenes Kuruc.infot közvetlenül érte-e orosz befolyás, vagy csak a Jobbik külpolitikájához igazodva tett 180 fokos fordulatot. A portálhoz közel álló források ugyan állítják, hogy a lapot több más jobbikos politikus, így például Szegedi Csanád volt jobbikos EP-képviselő mellett Kovács Béla is támogatta anyagilag, ezt az állítást azonban dokumentumokkal egyelőre nem lehet alátámasztani.

Hídfő.net, az orosz titkosszolgálat üzenőfüzete

A Kuruc.info mellett több szempontból is figyelemre méltó a 2012-ben alapított szélsőjobboldali Hídfő.net portál, amelyet a Kuruc.infohoz hasonlóan szintén illegalitásban készítenek anonim szerzők. Ugyanakkor szélsőjobboldali forrásokból származó információk szerint a Hídfő.net eredetileg a 2012 szeptemberében kettészakadt Magyar Nemzeti Arcvonal (MNA) egyik projektjeként indult, és a szervezet rendezvényeit (köztük kiképzőtáborokat) és álláspontját promotálta.

Az MNA a Győrkös-család „vállalkozása”: az 1989-ben alapított hungarista szervezetben 1995-ben szerezte meg a teljes irányítást az alapító Győrkös István, évekkel később pedig fia, ifjabb Győrkös István is bekapcsolódott az MNA vezetésébe. A szervezetben 2011 után belső feszültségekhez vezetett, hogy Győrkösék a Thürmer Gyula vezette kommunista Munkáspárt felé kezdtek nyitni. Végül 2012-ben két csoportra szakadt a társaság: az egyik oldalon Győrkös István és fia állt, míg a szakadárokat Szalma Gábor és baráti köre alkotta. Szalmaék tűrhetetlennek tartották, hogy Győrkös „a kommunistákhoz dörgölőzik”, szerintük ezzel szembemennek az elveikkel. A Hídfő.neten ezzel szemben így írtak a kommunistákkal való barátkozásról Győrkös hívei: *„A magunk mögött hagyott, küzdelemmel töltött évtizedek rengeteg gyakorlati tapasztalattal gazdagítottak minket. (...) Amikor azt írjuk, hogy rengeteg gyakorlati tapasztalattal gazdagodtunk, abban a megállapításban a „mi” nem csak az Arcvonalra vonatkozik, hanem a Hungarista Mozgalomra is. Arra a Mozgalomra, mely Győrkös István vezetése alatt a lehető legradikálisabban leszámolt a köré és az általános jobboldali radikalizmus köré fonódott nagy mítoszokkal. Mondhatni, a kibontakozást gátló káros politikai beidegződésekkel. Hiszen vannak nemzetben gondolkozó, népükért dolgozó, az élőködők ellen küzdő kommunisták, bizony, hogy vannak. De akadnak önző, testi, anyagi vágyaikat a vezetői utasítással szemben is védelmező hungaristák is (...) Győrkös István életútja során találkozott rosszal és jóval egyaránt. A kommunizmus és a liberáldemokratizmus börtöneit is megjárva sok mindennel szembesült. (...) Volt ő már neonáci, de kommunista is egy időben. Nemzetárulással is vádolják egyes szakadt/szakadár körök.”*⁸⁷

Az addig az MNA-hoz tartozó Jövőnk.info honlap Szalmaék irányítása alá került, míg Győrkösék 2012 végén létrehozták a Hídfő.net portált. A két portál – akárcsak Győrkösék és Szalmaék – azóta kibékíthetetlen ellentétben áll egymással. Noha a Jövőnk.info-n is publikálnak Oroszországgal és Putyinnal szimpatizáló írásokat, Szalmaék portálja és az ahhoz kapcsolódó Facebook-oldal továbbra is hungarista, nyilas eszméket vall, nem nevezhetők oroszbarátnak.

⁸⁶ Kaitsepolitsei Aastaraamat 2005, *Peadirektori Eessona*, 2005, https://www.kapo.ee/cms-data/_text/38/44/files/aastaraamat-2005-est.pdf (letöltés: 2014. október 20.)

⁸⁷ „Az értetlenkedők kifürkészhető útjai”, *hidfo.net.ru*, 2012. november 30. (letöltés: 2013. január 13.)

Egy 2013-as cikkükben így írnak Győrkösekről és a hozzájuk köthető Hídfő.net oldalról: „Köszönöm a kitartás.net, és a harcunk.info oldalnak a túra leközlését. És külön köszönet jár a hídfő.net oldalnak, mivel a negatív reklám is jó reklám. Mi nem tértünk le az útról. Üres propaganda, hazudozás helyett az egyszerű hétköznapi tettek útján járunk. Ha egy régi bajtársait ellenségnek kikiáltó, nemzetiszocialistából kommunistává avanszált illető tiltakozik a tevékenységem ellen, annak külön örülök. Rossz lehet teljesen egyedül lenni, és lassan mindenből kimaradni.”⁸⁸

A Győrkösekhez köthető, nyíltan Nyugat-ellenes Hídfő.net és annak a Facebook-oldala ugyanakkor egyértelműen és félreérthetetlenül az orosz kormánypropaganda eszköze, amely egy ideig leplezetlenül egy oroszországi URL-címen volt elérhető (hidfo.net.ru), jelenleg pedig egy ingyenes blogfelületre költözött (hidfo2015.wordpress.com), amelyen az alábbi közlés olvasható: „Május végén a Hídfő kibővítésre kerül, és a korábbi elérhetőségen egy új, korszerűbb, nagyobb kapacitású és gyorsabban frissülő oldallal jelentkezünk”. Bár a fősodorú portálokhoz képest a Jövők.info és a Hídfő.net is marginális híroldal, figyelemre méltó, hogy a kettő közül az oroszbarát Hídfő.net nőtte ki magát. A Hídfő.net Facebook-követőinek száma ma már ötször nagyobb, mint a Szalmaékhoz kötődő oldalnak, posztjait rendszeresen megosztja a csaknem 50 ezres látogatottságú Titkolt Hírek Képekben FB csoport, ráadásul Győrkösek oldalán professzionális és folyamatos hírszerkesztés, tartalomszolgáltatás zajlik. Ez megerősíti azt a Hídfő.nethez közeli forrásból származó információt, amely szerint az oroszbarát portál tartalomszerkesztésében egy professzionális újságíró segít. Ez azért is különös, mert az MNA-hoz közel álló források szerint a szervezet szakadása után Győrkösek kerültek kisebbségbe, ebből következően a technikai és anyagi erőforrásaik is csökkenhettek.

Az is árulkodó, ahogy a Hídfő.net a Jobbikhoz viszonyul. A párttal a portál jellemzően nem foglalkozik kiemelten. Kivételt képez azonban Kovács Béla kémügyének tálalása. Ebben ugyanis védelmükbe vették a jobbikos politikust, a CIA lejárató akciójának tartva a szerintük megkérdőjelezhető leleplezést.⁸⁹ De ennél is érdekesebb, hogy milyen reakciót vált ki a Hídfő.net szerkesztőiben az a tény, hogy a Jobbik – amely Kovács Béla révén kiépítette az orosz kapcsolatait – Törökország felé is kacsintgat⁹⁰. A Hídfő.net 2014 augusztusában közölt egy cikket „Jobbik: két cikk-egy tanulság: ne lopj, mert rajtakapnak!” címmel⁹¹. Ebben az írásban a Hídfő a Jobbik hivatalos internetes hírportálján, az Alfahíren Zábori László álnév alatt megjelent elemzést kritizálta, amely a szíriai-iraki-ciszjordániai keresztények sorsáról szólt. A Hídfő.net azt állította, hogy az írás Mahdi Darius Nazemroaya szociológus munkájának majdnem szó szerinti átvétele. A portál mégsem a plagizáláson háborodott fel, hanem azon, hogy a magyar „szerző” „kifelejtette” azokat a részeket, amelyek forrásokkal alátámasztva bemutatták „az Erdogan-Davutoglu politikai tandem vezette Törökország érintettségét a közel-keleti keresztények ellen elkövetett atrocitásokban.”

⁸⁸ „A budapesti túraszervező bajtársunk közleménye”, *jovonk.info*, 2013. december 12. (letöltés: 2014. október 20.)

⁸⁹ „Nyilvánosság elé állt egy CIA által szervezett újságíró”, *hidfo.net.ru*, 2014. október 18. (letöltés: 2014. október 20.)

⁹⁰ Az, hogy a Jobbik Törökország felé is nyit, a nyilvánosság számára először Vona Gábor 2013. őszi törökországi útján vált egyértelművé. A pártelnök ekkor - egyes párttársai megdöbbenésére - az iszlámot az „emberiség utolsó reményének” nevezte a „globalizáció és liberalizmus sötétségében”, sőt a kereszténységgel szemben az iszlám hitnek tulajdonított nagyobb közösségi kohéziós erőt.

⁹¹ „Jobbik: Két cikk egy tanulság: Ne lopj, mert rajtakapnak!”, *hidfo.net.ru*, 2014. augusztus 22. (letöltés: 2014. október 20.)

A Hídfő.net szerint „az, hogy a magát az elemzés szerzőjének feltüntető Zábori László tudatosan kiszelektálta ezeket a részeket az eredeti műből, és hogy a Jobbik hírportáljának tartott alfahír már korábban is közölt olyan cikket, amely az Erdogan-Davutoglu kettős által vezetett politikai képletet dicsőíti, a jelenlegi török vezetéshez való dörgölődésre utal.”⁹²

A professzionális és folyamatos tartalomszolgáltatás, a portálon közölt exkluzív információk, az átlagnál mélyebb geopolitikai, energetikai, gazdasági és külkapcsolati ismeretekről tanúskodó elemzések, a Kreml hivatkozása, mind arra utal, hogy a Hídfő.net nem egy egyszerű, hungaristák által készített weboldal, hanem Magyarországon tartózkodó vagy itt tevékenykedő orosz hírszerzők nyilvános üzenőfüzete és propagandaoldala is egyben. Ezáltal megállapítható, hogy a magyar szélsőjobboldal, a Jobbiktól a marginális paramilitáris neonáci szervezetekig, a Kreml legitimációs és információszolgáltatási igényeinek a szolgálatába állítható.

Figyelemre méltó, hogy a Hídfő.neten megjelent cikkek jelentős része olyan, mintha nem magyar olvasóknak szólnának. Az egyik cikkben például a szerző elmagyarázta, hogy az Index a legnagyobb elérésű magyar írott sajtótermék⁹³, márpedig ez az információ a Magyarországon élőknek evidens. De nemcsak ez árulkodik arról, hogy a Hídfő.neten megjelent információk olvasóközönségét nem feltétlen a magyarok, hanem az oroszok és a nekik dolgozók között kell keresni: a Hídfő.net első, 2012. őszi Facebook-bejegyzését cirill betűkkel írták: *Новый новостной сайт запущен!; azaz „Új híroldal indul!”*⁹⁴

A portálon szinte valamennyi, a magyar kormányzat ténykedéséről, döntéseiről, terveiről beszámoló írás a keleti nyitás politikájának kontextusában, Oroszország szemszögéből vizsgálja az adott gazdasági, külkapcsolati témákat. A kormány által korábban bevezetni kívánt internetadóval kapcsolatban például az ismeretlen szerző levezette, hogy az adóval a kormány a nyugati cégeket szeretné kiszorítani a magyarországi piacról, ezáltal piaci rést teremtve, ami aztán jobb tárgyalási pozíciót jelentene neki olyan országok felé, amelyek cégei eddig nem vagy csak jelentéktelen mértékben voltak jelen Magyarországon. Példának a bankadót említette, ami miatt nyugati bankok vonultak ki az országból. *„Moszkvával szemben például jobb pozíciókkal ül tárgyalóasztalhoz a kormány, ha valamiért cserébe fel tudják ajánlani, hogy évek múlva a mostani szabályozást enyhítik, vagyis létrehozzák a piaci rést, amibe a másik fél pénzüzeteti benyomulhatnak. Az átmeneti időszak idejére az állam akvizíciót hajt végre, így a lakosság nem sokat érez abból, hogy a nyugati bankok kivonulnak.”* – írta a szerző.

A Hídfő.neten megjelenő írások nemcsak tartalmukban, de formailag is hasonlítanak a nagykövetségi kábeleken küldött táviratokra, aláhúzásokat, kiemeléseket tartalmaznak. Ugyanakkor a legárulkodóbb jele annak, hogy a portál nemcsak propagandalap, hanem a Magyarországon tevékenykedő orosz hírszerzés egyik „üzenőfüzete” is, az a tény, hogy a Hídfő.net egyik cikkére az orosz külügyminisztérium is hivatkozott⁹⁵, noha ezt megelőzően a magyar nyilvánosság alig hallhatott erről a weboldalról.

⁹² „Jobbik: Két cikk egy tanulság: Ne lopj, mert rajtakapnak!”, *hidfo.net.ru*, 2014. augusztus 22. (letöltés: 2014. október 20.)

⁹³ „Nyilvánosság elé állt egy CIA által szervezett újságíró”, *hidfo.net.ru*, 2014. október 18. (letöltés: 2014. október 20.)

⁹⁴ „Moszkva ukrainai fegyverszállítással vádolja Magyarországot”, *Index.hu*, 2014. augusztus 15., http://index.hu/kulfold/2014/08/15/moszkva_fegyverszallitassal_vadolja_magyarorszagot/ (letöltés: 2014. október 20.)

⁹⁵ „Комментарий Департамента информации и печати МИД России в связи с сообщениями о поставках бронетехники Украине”, *Министерство иностранных дел Российской Федерации*, 2014. augusztus 15., http://mid.ru/BDOMP/Brp_4.nsf/arh/390EFC694D10BB5244257D35005CC8C7?OpenDocument (letöltés: 2014. október 20.)

Nevezetesen 2014 augusztusában kisebb diplomáciai botrányt okozott Moszkva és Budapest között, hogy a Hídfő.net egyik cikke szerint Magyarország titokban tankokat szállított Ukrajnába. A portál egy fényképet is közölt a tankokról, de arról nem írt, hogy a fotót honnan szerezte. Az egyébként a mai napig tisztázatlan háttérű tankügy miatt még a magyar parlament nemzetbiztonsági bizottsága is összeült. A közvélemény értetlenül állt a tény előtt, hogy a Kreml egy addig a nyilvánosság számára ismeretlen, marginális szélsőjobboldali portál információjára hivatkozva feddte meg a magyar kormányt azzal a nyilvánvaló céllal, hogy „ellensúlyozza” az ukrain orosz katonai szerepvállalás miatti kritikákat a NATO és az EU irányából, érzékeltetve egyúttal a két ország közötti aszimmetrikus viszonyt is.

Az is figyelemre méltó, hogy a Hídfő, amely eredendően a nyíltan hungarista, neonáci eszméket hirdető MNA szócsöve volt, az orosz propagandaoldalak szóhasználatát átvéve ukrán „fasiszta szégyenmenetről” írt egy augusztusi tudósításában: *„Az ukrán Pravda jelentése szerint Donyeckben nyilvános szégyenmenetet rendeztek a délkeleti harcokban foglyul ejtett ukrán fasiszták számára. A Donyeckben kényszerfelvonulásra kivezényelt mintegy 80 ukrán katona közül a legtöbb a Jobb Szektor nevű szélsőjobboldali szervezet tagja. Rajtuk kívül még azokat a személyeket vonultatták fel a belvárosban, akiket az elzárt helyeken elkövetett bűncselekmények, lopások és egyéb kihágások miatt ejtettek fogságba.”*⁹⁶

Végül pedig az sem elhanyagolható tény, hogy katonai ügyekben mintha a nagy hírügynökségeknél is jobban értesült lenne a Hídfő.net. A *„Kivédekezett győzelem, helyzetjelentés a keleti frontról”* című cikkükben például részletesen összefoglalták, hogy *„augusztus első hetében lezárult a Donyeck-i és Luganszki Népi Milícia július elején indított hadművelete, melynek célja a felkelők uralta terület és az ukrán-orosz határ közé beékelődött, közel 5500-6000 főt számláló három ukrán katonai egység (72. gépesített dandár, 79. és 24. légi mozgékonyaságú ezredek) felszámolása volt, és az általuk ellenőrzött, megközelítőleg 120 km hosszú határszakasz feletti hatalom átvétele”*.⁹⁷

Orosz hatalmi befolyás a szélsőjobboldali erőszakszervezetek orgánumaiban

Az is mutatja, hogy sikeres volt az orosz hatalmi befolyásszerzés a szélsőjobboldali nyilvánosságban, hogy a Deres.tv online portál is rendszeresen közöl nyíltan oroszpárti cikkeket az orosz-ukrán konfliktusról. Az oldal változtatás nélkül közölte például a Hídfő.net botrányt kavart tankos cikkét is. Bár a Hídfő.nethez hasonlóan a Deres.tv domain tulajdonosának nevét is titokban tartják, szélsőjobboldali forrásokból származó információk szerint a Deres.tv a HVIM érdekltségébe tartozik, akárcsak a mozgalom internetes rádiójaként működő Szent Korona Rádió, amelynek alapítója és főszerkesztője Turner Gábor, a HVIM társelnöke.

A szentkoronaradio.com domain 2010-ig Turner tulajdonában volt, majd ez is bekerült az anonimitást biztosító Domain By Proxy szolgáltató mögé, amely a Deres.tv szolgáltatója is. A Deres.tv, a Szent Korona Rádió és a szintén a HVIM-hez köthető Magyar Sziget mailszerverei orosz szervereken és ugyanazon az IP-címen futnak, ami szintén azt bizonyítja, hogy ezeket egy kézből adminisztrálják. A HVIM tiszteletbeli elnöke, és egyben a Jobbik parlamenti frakciójának volt képviselője, Zagyva György Gyula erről korábban azt mondta, azért szoktak orosz szerverre menni a rendszergazdák, mert nekik szakmailag az a megbízható.⁹⁸

⁹⁶ „Fasiszta szégyenmenet Donyeckben”, *hidfo.net.ru*, 2014. augusztus 27. (letöltés: 2014. október 20.)

⁹⁷ „Kivédekezett győzelem – Helyzetjelentés a keleti frontról”, *hidfo.net.ru*, 2014. augusztus 9. (letöltés: 2014. október 20.)

⁹⁸ „Nemzeti radikális hírportálok: Oroszország magyar hangjai”, *Atlatso.hu*, 2014. augusztus 26., <http://atlatso.hu/2014/08/26/nemzeti-radikalis-hirportalok-oroszorszag-magyar-hangjai/> (letöltés: 2014. október 20.)

Nyíltan antiszemita, szintén oroszbarát propagandacikkek jelennek meg a Betyárvilág nevű oldalon is. Azt, hogy kik a portál tulajdonosai, nem tudni, mivel a birkakvagytok.hu domain nevet, amely alatt az oldal fut, 2014 nyarán egy anonim domainregisztrációt biztosító magyarországi cégen keresztül regisztrálták. A portál főleg újraközöl más oldalakon már megjelent összeesküvés-elméleteket, Nyugat-ellenes írásokat. Kiemelten foglalkozik Oroszországgal és Putyinnal, áldozatnak beállítva az orosz elnököt, aki ellen a Nyugat összeesküdött. A portál újraközölte az amerikai National Policy Institute fajvédő szervezet által Budapestre szervezett, de a magyar hatóságok által ellehetetlenített konferencia egyik szervezőjének, Jared Taylornak a magyar fővárosban elmondott beszédét, ami eredetileg a Kuruc.infon jelent meg.⁹⁹ A Betyárvilágnak több mint 50 ezer követője van a Facebookon, de ezt minden bizonnyal nem a tisztán politikai témájú cikkeinek, hanem összeesküvés-elméletekkel átitatott bulvártémáknak (védőoltások, vírusok, bankhitelek) köszönheti. A portálon megjelenő külpolitikai, gazdasági cikkeket javarészt a Kuruc.inforól és a Hídfő.netről szemlézik.

Az ukrajnai fejlemények, a regionális szeparatista törekvések, valamint a magyar szélsőjobboldalra jellemző irredenta elképzelések fényében politikai és nemzetbiztonsági kockázatot jelent az a tény, hogy az orosz befolyás láthatóan elér egyes – sokszor marginális – szélsőjobboldali erőszakszervezet egyre kevésbé marginális orgánumához.

A putyini propaganda aktív terjesztése ellenére ugyanakkor nem minden szélsőjobboldali csoportosulás fordult Moszkva felé. A Jobbikban például 2010 után már érezhető, majd egyre erősödő belső hatalmi harcok odáig vezettek, hogy 2012-ben a párt több országosan is ismert politikusa, országgyűlési képviselője hagyta ott a szervezetet. A kilépők között voltak a párt mérsékeltebb és radikálisabb szárnyához tartozó politikusok is, utóbbiak közül néhányan 2013 őszén megalakították a Magyar Hajnal Pártot, amely – a Jobbikkal ellentétben – nem tekinthető oroszbarátnak.

Amikor a szélsőjobb és a szélsőbal összeér

Szintén a Kreml propagandaeszközekévé vált a Horthy-korszakra nosztalgiával tekintő, főleg idős szimpatizánsokból álló Honfoglalás 2000 Egyesület. Ez volt az első szélsőjobboldali tömörülés, amely már a kétezres évek első évtizedének közepén egy platformra került a szélsőbaloldallal. A Szilvásy György vezette miniszervezet legfeljebb egy-két tucatnyi idős szimpatizánst képes mozgósítani, a többi szélsőjobboldali szervezethez viszonyítva tehát marginális szereplők. Míg 2003-ban a Jobbikkal közös tüntetést szerveztek az Irakban szolgáló magyar katonák hazahívása érdekében¹⁰⁰, három évvel később már a Munkáspárttal működtek együtt.¹⁰¹ Egy 2006-os televíziós műsorban Szilvásy és Thürmer azzal indokolta a közösködést, hogy a közös ellenség miatt félre kell tenni az ideológiai különbségeket. Szilvásy szerint amíg a jobboldal és a baloldal veszekedik, addig a „pénzvilág”, mint nevető harmadik, lefölözi a hasznot. *Szerinte „nincs megátkozott baloldali és fasiszta jobboldali szélsőséges”. „Szeretném a tévénézők figyelmét felhívni: Magyarország nem tízmilliós ország, hanem kétszer ötmilliós ország. Egy árkot ástak, összeuszítanak minket, baloldalt, jobboldalt”* – mondta a műsorban.¹⁰²

⁹⁹ „Amit szigorúan tilos elolvasnunk: a betiltott (de mégis lezajlott) „fajvédő” konferencia egyik főszervezőjének beszéde”, *birkakvagytok.hu*, 2014. október 15. (letöltés: 2014. október 20.)

¹⁰⁰ „Tüntet a Jobbik”, *Nemzeti Audiovizuális Archivum*, 2003. december 6., http://nava.hu/id/10671_2003 (letöltés: 2014. október 20.)

¹⁰¹ „Két veszekedőt látva a harmadik örül: a nemzetközi pénzvilág”, *kadarizmus.gportal.hu*, 2007. december 15., <http://kadarizmus.gportal.hu/gindex.php?pg=25042693&nid=4033974> (letöltés: 2014. október 20.)

¹⁰² „Két veszekedőt látva a harmadik örül: a nemzetközi pénzvilág”, *kadarizmus.gportal.hu*, 2007. december 15., <http://kadarizmus.gportal.hu/gindex.php?pg=25042693&nid=4033974> (letöltés: 2014. október 20.)

A szélsőjobboldali egyesület szimpatizánsai mára már egyértelműen oroszbarátok. 2014. január 22-én a Thürmer Gyula vezette Munkáspárttal közösen tartottak szimpátiatüntetést a budapesti orosz nagykövetség előtt, hogy támogassák a paksi atomerőmű orosz finanszírozással megvalósuló bővítését. Közös sajtóközleményükben így fogalmaztak: *„A Honfoglalás 2000 Egyesület és a Munkáspárt közös sajtótájékoztatón üdvözölte a paksi atomerőmű további építéséről szóló magyar-orosz megállapodást. Vannak dolgok, amikben félre kell tenni a politikai különbséget. 25 éve egyszer már „elpolitizálták” Bős-Nagymaros ügyét, és Magyarország egésze lett a vesztese. Paks kell Magyarországnak.”*¹⁰³ Ez az eset egyébként nem példanélküli, marginális oroszbarát szerveződések Európa-szerte tartanak tüntetéseket Oroszország mellett az ukrajnai konfliktus kapcsán, akár néhány fővel is, hiszen a cél csupán annyi, hogy a demonstráció képei bekerüljenek a mainstream médiába az adott országban, illetve Oroszországban.

Nem a paksi beruházás ügye volt az első alkalom, hogy a Munkáspárt és a Honfoglalás 2000 Egyesület együttműködött: 2013 júniusában Thürmer és Szilvássy közös sajtótájékoztatón szállt szembe az Európai Unióval. *„Elítéljük az Európai Unió Magyarország elleni támadásait”* – állt akkor közös nyilatkozatukban.

Az, hogy a Honfoglalás 2000 vezetője a kétezres évek első évtizedének közepére kommunistabaráttá vált, azért is meglepő, mert saját bevallása szerint a családja megszenvedte a kommunista időket. 1951-ben kitelepítették őket az Alföldre. Ezért is különös, hogy a kommunista érában saját bevallása szerint perifériára szorult Szilvássy a szocializmus idején, amikor kiváltság volt világútlevélhez jutni, szabadon utazhatott a nagyvilágban. *„Aztán olyan éveket is éltünk, mikor anyagilag nagyon jól ment, sikerült sokat utaznunk, szinte az egész világot bejártam. Az Egyesült Államokba éppen annak az embernek a meghívására utaztam el, akit 1945 januárjáig bűntartunk, Ausztráliában pedig hónapokat töltöttünk a feleségemmel”* – mesélte egy interjújában.¹⁰⁴

A Honfoglalás 2000 legutóbb idén februárban, közvetlenül az orosz elnök budapesti látogatása előtt hívta fel magára a figyelmet, amikor is közleményükben azt kérték, hogy Putyin erősítse meg a korábban megkötött szerződéseket egyebek mellett Paks II és a gázszállítási szerződés kapcsán, és mentesítse hazánkat a gazdasági embargó alól. Mint írták, demonstrációjukon „a szónokok kitértek az orosz elnök személyes érdemeire, melyeket hazája, népe felemelkedése, a nemzettudat erősítése érdekében folytat, s küzdelmét korunk legpusztítóbb eszmerendszere a liberalizmus ellen”, emellett kiemelték, hogy az ukrajnai tűzszüneti megállapodásban „Putyin elnöknek jelentős szerepe van, mely a Kárpátaljai magyarság számára is megnyugvást jelent”. Mindezt arra kérték a Magyar Tudományos Akadémiát, hogy javasolja: 2015-ben Putyin elnöknek ítéljék a Nobel-békedíjat.¹⁰⁵

Azt, hogy a Kreml aktív befolyásolásának köszönhetően a magyarországi szélsőjobboldal és szélsőbaloldal Oroszország, azon keresztül pedig a nyugat-kelet kérdésében egy platformra került, mi sem bizonyítja jobban, mint azok a szélsőbaloldali weboldalak, amelyek a szélsőjobboldali portálokhoz hasonlóan interpretálják a „keleti nyitást”. A szélsőbaloldali Bal-Rad¹⁰⁶ „nemzeti érzelmű radikális baloldali hírportálként” határozza meg önmagát.

¹⁰³ „Munkáspárt Kadarkúti Szervezete Facebook bejegyzése”, 2014. január 23., https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=701926013181709&id=524970060884130&stream_ref=10 (letöltés: 2014. október 20.)

¹⁰⁴ „Szilvássy György - a Honfoglalás 2000 egyesület elnöke”, *Demokrata*, 2009:29, <http://www.demokrata.hu/cikk/szilvassy-gyorgy-honfoglalas-2000-egyesulet-elnok-0> (letöltés: 2014. október 20.)

¹⁰⁵ „Putyinak adná a Nobel-békedíjat a Honfoglalás 2000 egyesület”, *Hír24*, 2015. február 13., <http://www.hir24.hu/belfold/2015/02/13/putyinak-adna-a-nobel-bekedijat-a-honfoglalas-2000-egyesulet/> (letöltés: 2015. február 13.)

¹⁰⁶ balrad.wordpress.com

A magyar politikai térben tíz évvel ezelőtt elképzelhetetlen lett volna egy ilyen önmeghatározás, merthogy a „nemzeti érzelmű” szélsőjobboldal kibékíthetetlennek hitt ellentétben állt a magát kommunistának valló szélsőbaloldallal. Ahogy a Hídfő.net, úgy a Bal-Rad is rendszeresen frissül, és az oldalon elhelyezett orosz olajipari vállalat, a Lukoil céglogója is arra utal, hogy külsős forrásokból finanszírozhatják. A Bal-Radon közzétett írásokból, tudósításokból egyértelműen kiderül, hogy az oldal a Munkáspárttal szimpatizál. Rendszeresen publikálják a Munkáspárt közleményeit, közlik Thürmer Gyula beszédeit, tudósítanak a párt rendezvényeiről. A Bal-Rad 2013 júniusában csatlakozott a Facebookhoz, de követőik száma még a háromezret sem éri el.

A Kreml magyar nyelvű propagandaoldalai a közösségi médiában

A magyar szélsőjobboldali csoportok és a hozzájuk köthető híroldalak mellett a Facebookon is igen aktív propagandát fejtenek ki az orosz információs hadviselés irányítói. E csatornákon keresztül az orosz „aktív eszközök” a szélsőséges formációkon túlnyúlva, közvetlenül próbálnak hatást gyakorolni a magyar közvéleményre: destabilizálni a politikai rendszert, külsőleg legitimálni az orosz rezsimet és politikáját, valamint dezinformálni.

A „Kiállunk Oroszország mellett” Facebook-oldal bevallottan elfogultan tájékoztat a „liberális, atlantista média” ellenében az ukrán krízisről és a harcokról. A propaganda fő elemei a következők: (1) az Egyesült Államok és Kijev konspirációba ágyazott démonizálása, (2) az ukrainai szeparatista törekvések felkarolása, (3) az orosz diplomácia és Putyin álláspontjának kritikátlan bemutatása, illetve (4) „háborús tudósítás” a kelet-ukrainai harcokról. A Nyugat és az USA ebben az értelmezési keretben sikeresen manipulálja és titkosszolgálati eszközökkel megtéveszti Nyugat-Ukraina népét, miközben a NATO a Közel-Kelet után a Balkánon sorakoztatja fel erőit egy „háborús forgatókönyv”, azaz provokáció érdekében. A kijevi vezetés a Nyugat bábjaként jelenik meg, minden minisztériumban nyugati tanácsadókkal körülvéve és irányítva. Az érvelésben megtalálhatjuk a Koszovóra történő jellegzetes hivatkozást: ha a Nyugat támogathatta az albán szeparatistákat, akkor az oroszok is megtehetik ugyanezt a kelet-ukrainai „önvédelmi erőkkkel”, különben kettős mércéről van szó. Az orosz elnöktől vett idézetek egyrészt a nemzetközi jogra hivatkozva igyekeznek igazolni a katonai-diplomáciai lépéseket, másrészt általános világ-összeesküvés keretbe helyezik a történeteket. E narratíva szerint Oroszország a második világháborúban a bolsevikok árulása következtében vált Németország áldozatává, és a mai napig is egyes államok és szövetségek ellen küzd a függetlenségért.

Az oldal egyértelműen a szeparatizmust támogatja. Ilyen üzenetet hordozó képeket publikált a HVIM-től és a moldáv ifjúkommunistáktól is. A HVIM tagjai ál-kalasznyikovokkal pózolván állnak ki a magyar kisebbség által lakott ukrainai és romániai területek Magyarországhoz történő (vissza)csatolása és a donyecki „Új Oroszország” mellett. A kampány hatásossága lemérhető azon, hogy a vitatott képet, az oldal nem kis büszkeségére, több magyarországi és romániai mainstream médium is leköszölte.

Az oldalról eljuthatunk ahhoz a cikkhez, amelyben a Jobbik és a 2014-es európai választásokon 1,4%-ot elért szélsőjobboldali lengyel Ruch Narodowy követeli a magyar és a lengyel kormánytól az Ukrajnában élő magyar és lengyel kisebbség önrendelkezési jogának biztosítását.

A teljes információhiányt kihasználva a kelet-ukrainai harcokról szóló „tudósítások” fő célja a fasisztának nevezett „kijevi junta” további démonizálása, valamint a civil lakosság megfélemlítése/bevonása a harcokba. Ennek érdekében az oldal képeket mutat a civil áldozatokról, és (félre)tájékoztat az ukrán hadsereg és a szélsőségesek kegyetlenkedéseiről, sokszor álhíreket idézve. Az ukrán „fasiszta fegyveresek” hadműveletei az oldal értékelésében elegendő indokot szolgáltatnak az esetleges orosz beavatkozásra.

Mivel az ukrajnai helyzet a minszki egyezmény ellenére is teljességgel kiszámíthatatlan, az ilyesfajta nyilatkozatok és a közvélemény megdolgozása tág lehetőséget biztosít az orosz diplomácia számára a jövőbeni manőverezésre Ukrajna sorsát illetően.

A háborús propagandára jellemző, hogy ez az oldal is közölte a szeparatisták angol nyelvű toborzó videóját, amellyel külföldiek részvételére buzdítanak. A videó önmagában is cáfolja a Kreml külföldi beavatkozást (pl. a csecsen harcosok részvételét) tagadó nyilatkozatait. A dezinformáció mellett a „hadi tudósítások” sok lényeges információt is tartalmaznak a szembenálló felek lépéseiről. A nyugati média szelektívebb tudósításától eltérően lokális hírdömpinggel árasztják el az olvasót (a politikai nyilatkozatoktól a szétlőtt járművekig), ami kitűnően alkalmas a nemzetiségi-nyelvi ellentétek, a pánik és a háborús pszichózis fenntartására. Az oldal azonban nemcsak a híreket interpretálja elfogultan, de hivatkozott hírforrásai is szinte kizárólag az orosz médiából (pl. Itar Tass, Oroszország Hangja) vagy a magyar szélsőjobb oldali orgánumból (pl. Kuruc.info) kerülnek ki. Mindez újabb bizonyítéka a magyar szélsőjobb oldal és specifikusan a Jobbik orosz rezsimhez fűződő politikai kapcsolatainak.

A „Kiállunk Oroszország mellett” oldal belpolitikai üzenetei összhangban vannak a Jobbik kommunikációjával: a párt politikai stratégiájának megfelelően a baloldali pártokat ugyanúgy támadja, mint Orbán Viktort és a Fideszt. Utóbbival szemben az oldal védelmére kelt Kovács Bélának is.

A „Kiállunk Oroszország mellett” oldal közvetlen magyar nyelvű facebookos dezinformációs hálózatába számos magyarországi és külföldi oldal beletartozik (ugyanakkor a hálózat nem minden oldala szolgál dezinformációra). A hálózat egy érdekes tagja a Szlovákiában bejegyzett, de magyar nyelvű, elvileg baloldali-marxista Magyar Ifjúság Közösségi Szervezete (MIKSZ) is. A MIKSZ elenyésző facebookos támogatottságot tud felmutatni, mélyen beágyazott azonban az orosz érdekeket potenciálisan kiszolgáló oldalak hálózatába (pl. The International Committee for Solidarity with president Lukashenko, Venezuelai Egyesült Szocialista Párt magyar barátai, World Federation of Democratic Youth, Communist Party of Ukraine, Transnistria stb.). A MIKSZ jó példa továbbá az európai álcivil szervezeteken keresztül történő „NGO-diplomáciára”.¹⁰⁷ A 2010-ben indult oldal ugyanis 2011-ben és 2012-ben minimális tevékenységet mutatott, hogy aztán 2013-ban hirtelen feléledve az orosz geopolitikai nézetek és ukrajnai érdekek aktív hangoztatójává váljon. 2014. januártól a szervezet több, az ukrajnai forradalmat elítélő képet és megjegyzést jelentetett meg Fabrice Beaur-tól, aki az Amerika-ellenes és anticionista francia szélsőjobb oldali Nemzeti Európai Közösségi Párthoz kötődik. A párt egyike volt a krími referendumot legitimáló külföldi szervezeteknek. A viszonylag kevés év eleji bejegyzés után a MIKSZ elismerte és legitimálta az új donyecki államot, az ukrán hadsereget pedig – bekapcsolódva a háborús propagandába – „fasiszta gyilkos rohamosztagnak” nevezte. Az oldal dezertálásra buzdítja az ukrán sorkatonákat, támogatja az orosz katonai beavatkozást, rémhíreket terjeszt (pl. az ukrán hadsereg a „harcok során ismeretlen, külföldi gyártmányú lőszereket, továbbá mérges gázokat” is bevetett), illetve megjelentette a már említett toborzó videót is.

A „Kiállunk Oroszország mellett” oldallal együtt a MIKSZ felhívta például a figyelmet egy Facebook-kampányra, amely a donbasszi terrorelhárító műveletek elleni civil tiltakozást volt hivatott megjeleníteni a „donbasszi emberek megmentéséért”. A résztvevőktől azt kérték, hogy készítsenek magukról vagy családjukról videókat és képeket a „#SaveDonbassPeople” tábla feltartásával.

---

¹⁰⁷ Political Capital: *Az orosz kapcsolat*, 2014. április 10., http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/pc_elemzes_20140410_az_orosz_kapcsolat.pdf (letöltés: 2014. október 20.)

Ha valaki beírja a Facebook keresőjébe a fenti kifejezést, a részben manipulált, részben tényleges civil tiltakozást kifejező üzenetek és képek tömegével találja magát szembe, amelyek alulról szerveződő, tömegek által támogatott ügynek mutatják a szeparatisták harcát és az orosz diplomácia által hangoztatott „népszuverenitás” emberi jogi ügyét.

A nagyrészt összeesküvés-elméleteket tartalmazó „Titkolt hírek képekben” oldal már 2014 januárjától ráállt az orosz vonalra, szinte kizárólag az ukrainai eseményekre fókuszálva. A korábban említett propagandaelemek itt is megjelennek, a keretezés azonban egészen más. A krími orosz agressziót már jól ismert módon az Egyesült Államok vezette összeesküvéssel magyarázzák, amely szerint „a jenkik haditengerészeti bázist akartak építeni a Krím-félszigeten”, ami az erre vonatkozó nemzetközi megállapodások alapján nyilvánvalóan hamis információ. A korábban a „Kiállunk Oroszország mellett” oldalon is megtalálható sporadikus antiszemitizmus a „Titkolt hírek” oldalon már rendszerszintűvé válik. Például az odesszai konfliktus halálos áldozatait egy telefonbeszélgetéssel magyarázzák, amely „arról tanúskodik, hogy Kolomoisky zsidó származású ukrán milliárdos rendelte meg 1 millió dollárért az Odesszában történt tömegmészárlást. Ő volt az, aki fejpénzt ígért minden Kelet-Ukrainai önrendelkezést támogatóért és elfoglalt épületért.” Az Európai Unió és a 2014-es EP-választások ellen irányuló írás gyakorlatilag „cionista érdekekkel” azonosítja az Uniót, amely Izraellel együtt harcol „Európa uralmáért”. Itt is megjelenik a politikai mainstream támadása: „2001-ben maga Martonyi jelentette ki egy magánbeszélgetésen, hogy Európa logisztikai központja Magyarországon lesz (az épületek és lakóparkok elkészültek, a pesti és budai paloták üresen várják lakóikat). Ehhez azonban kevés, ha Izrael csak Magyarországot foglalja el, ami túlnyomó részt már megtörtént.”

A „Titkolt hírek képekben” közvetlen facebookos hálózata 13 konspirációs oldalt tartalmaz. Ezek közül több is foglalkozott az ukrainai krízissel, bár jóval kisebb terjedelemben. A konspirációs skála egyik végén találhatók azok a magyarázatok, melyek mind az orosz, mind az amerikai „machinációkat” világhatalom létrehozásának céljával magyarázza, amelynek érdekében az USA és Oroszország tulajdonképpen összejátszik. Erre a holisztikus magyarázattípusra példa a Zeitgeist Hungary oldal. Egy fokkal specifikusabb magyarázatot ad a Wake up movement (Ébredj Mozgalom), amely a történeteket a Wall Street és a NATO agressziójaként állítja be. Eszerint a Nyugat meg akarja akadályozni Oroszországot, hogy pénzügyi rendszerét a dollártól függetlenül aranyalapú rubelre álljon át. A skála másik végén helyezkedik el a „Láss, ne csak nézz” oldal, amely „cionista fasiszta összeesküvés” elleni erőként látja Oroszországot. Véleményük szerint Putyin az olaj- és gázalkukkal sikeresen megakadályozta, hogy Szíriában a fasiszta szaúdiak és cionista szövetségeseik, Ukrajnában pedig a cionista EU vegye át a hatalmat. A szélsőbaloldali és szélsőjobboldali nézetek ilyesfajta fúziós összekapcsolódása összességében hozzájárul egy olyan általános bizalmatlansági attitűd és politikai légkör fenntartásához, amelyben az oroszországihoz hasonló célzott kommunikáció és manipuláció kiválóan tud érvényesülni. Egyszerű világmagyarázó „képességük” mellett a konspiratív és dezinformációs tartalmaknak különös súlyt ad az újmédiába történő beágyazottságuk és jelen esetben egy globális kampányhoz történő illeszkedésük. A „Kiállunk Oroszország mellett” oldalon az is kiderül, hogy a magyar közvéleménynek szóló üzenetek részét képezik egy globális kampánynak, egyik állomásaként például a New Yorkban 2015. május 28-án tartandó Új Oroszország melletti szolidaritási tüntetéssel.

Nagyon fontos szerepet tölt be az orosz propaganda terjesztésében a SouthFront.hu nevű oldal, ami magyar nyelven csak a Facebookon és a YouTube-on érhető el, holott angolul számos felületen jelen van. A több mint 10 ezer követővel rendelkező oldalon naponta többször jelennek meg (dez)információk, fényképek az orosz-ukrán konfliktusról, természetesen kizárólag orosz szemszögből.

Az oldal bemutatkozó leírása is sokat elárul arról, mennyire tekinthető hiteles hírforrásnak: *„Kelet-Ukrajna véres harcmezővé vált, ahol profi ukrán katonák sokszor az ártatlan és fegyvertelen helyi lakosságot tizedelik. Ez népirtás.”*¹⁰⁸

A SouthFront.hu-n megjelenő hírek egy része közvetlenül a Hídfő.netről származik, de abból, hogy a Facebook-oldal folyamatosan, naponta többször frissül – láthatóan idegen nyelvből lefordított anyagokkal – arra lehet következtetni, hogy a Hídfő.nethez hasonlóan ezt is professzionálisan, tudatos kommunikációs stratégia mentén szerkesztik és tartják fent. Az oldalon helyszíni jelentéseket is közzétesznek, de nem minden esetben közlik az eredeti forrást, ugyanakkor rendszeresen szemlézik a magyar és orosz nyelvű médiumokat, köztük a hírügynökségi anyagokat is.

A fenti esetekből, példákban jól látható, hogy az orosz hatalmi befolyás az elmúlt egy évben felerősödött a szélsőjobboldalon, nem kis részben a gombamód szaporodó, a Kremlhez köthető propagandaoldalnak köszönhetően. Ez persze nem jelenti azt, hogy az utóbbi oldalak bizonyíthatóan az ún. aktív intézkedések részét képeznék. Ugyanakkor maga a módszer jól ismert és bejáratott az orosz titkosszolgálat eszköztárában. A fenti példák azt is demonstrálják, milyen kitűnő táptalaja van a Kreml stratégiájának az aktív intézkedések egyik kiemelt dimenziójában: a nyugati politikai és társadalmi értékrend alámorosításában, és ezzel párhuzamosan Oroszország mint a tradicionális értékrend európai védőbástyájának propagálásában. A területen jártas nemzetbiztonsági szakemberek szerint kis túlzással kijelenthető, hogy az ilyen internetes oldalaknak két típusa van: (1) amelyet létrejöttekor támogatott az orosz titkosszolgálat, és (2) amelyet támogatni fog, ha felfedezi a működését.

---

¹⁰⁸ „Névjegy”, South Front Hu, Facebook, (letöltés: 2014. október 20.)

A KREML PROPAGANDÁJA A MAINSTREAM NYILVÁNOSSÁGBAN

Az orosz befolyás már nem kizárólag a szélsőjobb oldali nyilvánosságban, de a fősodorú média egyes orgánumaiban is tetten érhető. Az országos lefedettségű jobboldali sajtótermékek munkatársai között is találhatunk olyanokat, akik azon túl, hogy nyíltan oroszbarátok, rendszeresen megfordulnak Moszkvában különféle politikai rendezvényeken, és nyilvános szerepvállalásukkal akarva-akaratlanul hozzájárulnak ahhoz, hogy Putyin külpolitikáját, vagy éppen az orosz-ukrán konfliktusban betöltött szerepét „nyugati véleményformálóként” legitimálják az orosz közvélemény előtt.

2014 októberében nyíltan oroszbarát újságíróknak tartottak konferenciát Moszkvában. Az eseményen Putyin is megjelent, sőt, beszédet is mondott. A konferencián a legnépszerűbb jobboldali napilap, az akkor még nyíltan kormánypárti Magyar Nemzet munkatársa, az oroszbarát Stier Gábor is a meghívottak között volt. Stier nem csak egy újságíró a lapnál, hanem a külpolitikai rovat vezetője. A konferenciáról beszámoló jelent meg a lapban, amelyben Stiert is megszólaltatták. Szerinte az oroszokat különösen érdekli az Amerikával és Európával hadakozó magyar kormány. „Rengetegszer nekem szegezték a kérdést, hogy mi történik, mi van Magyarországgal. A többség úgy látta egyébként, hogy nem igazán a korrupció áll a dolog mögött, nem jó dolog a korrupció, de mindenképpen rossz szemmel nézi az Egyesült Államok azt, hogy Magyarország pragmatikus kapcsolatokra törekszik Oroszországgal” – mondta Stier Gábor.¹⁰⁹ Stier a nyolcvanas években ugyanazon a moszkvai állami egyetemen tanult, ahol Kovács Béla, 1995 és 1997 között pedig a Magyar Nemzet moszkvai tudósítója volt, jelenleg pedig rendszeres szerzője a 2004-ben alakult nemzetközi Valdai Clubnak¹¹⁰. Ennek a szervezetnek komoly szerepe van abban, hogy Oroszország megtalálja a hangot a nyugati értelmiséggel, a klub nem titkoltan éppen ebből a célból alakult. A Valdai Club ugyan függetlenként definiálja magát, de tagjaival Putyin elnök és az orosz kormányfő is rendszeresen találkozik, illetve a Club fórumot biztosít a Kreml álláspontjának népszerűsítését célul kitűző rendezvényeknek.¹¹¹ A Pravdában megjelent egyik cikkében Stier Gábor azt írja: „*Putyin konzervatív forradalma, amely a nemzetek és nem a birodalmak építését helyezi előtérbe, új impulzust adhat a válságban lévő európai gondolkodásnak a közös emberi értékek értelmezésére*”¹¹².

Ahogy Stier és Kovács, úgy az oroszbarát, nyíltan Amerika-ellenes Szaniszló Ferenc is a moszkvai állami egyetemen végzett. Szaniszló jelenleg az Echo Tv munkatársa, és szoros kapcsolatot ápol a Jobbikkal. Gyakori vendég a párt rendezvényein, egy alkalommal pedig a Jobbik ki is tüntette „újságírói tevékenysége miatt”.¹¹³

¹⁰⁹ „Putyin Magyarországot állította párhuzamba Ukrajnával”, *Hír TV*, 2014. október 25., <http://mno.hu/hirtvkuifold/putyin-magyarorszagot-allitotta-parhuzamba-ukrajnaval-1255160> (Letöltés: 2015. december 12.)

¹¹⁰ „Contributors”, *Valdai Discussion Club*, <http://valdaiclub.com/authors/22184.html> (letöltés: 2014. október 20.)

¹¹¹ „The Club”, *Valdai Discussion Club*, <http://valdaiclub.com/about/> (letöltés: 2014. október 20.); „The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture and Money”, *The Interpreter*, 2014. november 22., <http://www.interpretermag.com/the-menace-of-unreality-how-the-kremlin-weaponizes-information-culture-and-money/> (letöltés: 2014. december 12.)

¹¹² „Ukrajna eszköz Oroszország gyengítésére? Stier Gábor cikke a Pravdában”, *oroszvilag.hu*, 2014. augusztus 14., <http://oroszvilag.hu/?t1=sajtoszemle&hid=5306> (letöltés: 2014. október 20.)

¹¹³ „Harc a rotyyantó galambok ellen”, *Index.hu*, 2013. október 26., <http://index.hu/belfold/2013/10/26/jobbik/> (letöltés: 2014. október 20.)

Szaniszlónak saját külpolitikai műsora van a Jobbiknak is teret adó, országos lefedettségű Echo Tv-n. Műsorában rendszerint különféle összeesküvés-elméletekkel magyarázza a külpolitikai és a belpolitikai történéseket, a gonosz Nyugattal és a jó szándékú Oroszországgal a háttérben.¹¹⁴

A Szaniszló Ferencnek műsort biztosító Echo Tv az Oroszországgal szoros üzleti kapcsolatokat ápoló Széles Gábor tulajdonában áll, akárcsak az Echo Tv-hez hasonló értékeket valló Magyar Hírlap. A Magyar Hírlap gazdasági újságírója, Szalontay Mihály szintén oroszpartí írásairól ismert.¹¹⁵ Szalontay szintén a moszkvai állami egyetemen végzett, sőt, 2014 októberében Kovács Bélával együtt részt vett a moszkvai MGIMO-n végzett hallgatók világkonferenciáján. Szalontay fia sem elhanyagolható szereplője az orosz-magyar gazdasági kapcsolatoknak: ügyvezető igazgatója a moszkvai központú Buran Venture Capital nevű kockázati tőke-társaságnak, amelynek egyik feladata éppen az, hogy magyarországi befektetési célpontokat találjon.¹¹⁶

Szaniszló Ferenc lánya, Szaniszló Adrienn pedig Gyöngyösi Márton jobbikos országgyűlési képviselő mellett dolgozik, aki a 30. helyen állt a párt EP-listáján. Ő kísérte el Gyöngyösit 2014 őszén egy nemzetközi megfigyelőcsoport tagjaként a Donyeck-i Népköztársaság elnökválasztására. Szaniszló Adrienn a kijevi Majdan téren történt eseményeket a Nyugat puccsának, Putyint pedig korunk hőisének tartja. Az oroszul jól beszélő, Facebook-oldalán orosz tartalmakat rendszeresen megosztó Szaniszló Adrienn 2014 nyarán Vona Gábor Jobbik-elnökkel a kazahsztáni parlamentbe látogatott, majd ősszel – szintén Gyöngyösivel az oldalán – a szentpétervári önkormányzati választáson vett részt „megfigyelőként”.¹¹⁷

A moszkvai vezetésnek azért fontos a „nyugati választási megfigyelők” szerepeltetése, hogy az orosz sajtóban így is legitimálhassa az amúgy nyilvánvalóan nem tiszta választások számára előnyös eredményét. Érdekes ugyanakkor, hogy a Jobbik részéről Gyöngyösi Márton legitimálta ugyan a választást, és elismerte az eredményét, de még neki is sok volt, hogy teljesen tiszta, szabad választásként hivatkozzon rá. A választás eredményét elismerő közleményében így fogalmazott: *„a Jobbik tiszteletben tartja a Donyeck és Luhanszk megyék területén megrendezett választásokat és azok eredményét, noha szerintük tény, hogy a voksolás körülményei az immár fél éve tartó fegyveres konfliktus következtében nem voltak ideálisak, s a harcok súlyos kihívások elé állítják a térséget. A Jobbik szerint Donyeckben és Luhanszkban egy humanitárius katasztrófa zajlik, emberek százai hagyták el otthonukat, hogy biztonságosabb területre távozzanak. Ennek következtében a választásokat nem csak az érintett megyék területén, de az oroszországi menekülttáborokban is meg kellett tartani. Bár a választások zavartalan lebonyolításának kétségtelenül voltak ilyen és ehhez hasonló objektív akadályai, a Jobbik megfigyelőinek értékelése szerint a demokráciának az az alapgondolata, hogy a polgárok sorsukat saját kezükbe véve, önállóan dönthessenek jövőjükéről, érvényesült. A Jobbik a voksolást átláthatónak és a polgárok akaratát tükrözőnek ismeri el.”*¹¹⁸

¹¹⁴ „Csak ukrán és orosz ügy?”, Szaniszló Ferenc: Világ-Panoráma, Echo TV, 2014. március 4., <https://www.youtube.com/watch?v=1IAKtORe9ag> (letöltés: 2014. október 20.)

¹¹⁵ „Keresés Szalontay Mihály cikkeire”, Magyar Hírlap, <http://archivum.magyarhirlap.hu/szalontay-mihaly> (letöltés: 2014. október 20.)

¹¹⁶ „A régióban terjeszkedik a Buran Venture Capital”, Portoflio.hu, 2014. június 2., http://www.portfolio.hu/vallalatok/corpfina/regioban_terjeszkedik_a_buran_venture_capital.199660.html (letöltés: 2014. október 20.)

¹¹⁷ „Eltársak, mi történik a Jobbikban?”, Heti Válasz, 2014. november 3., <http://valasz.hu/vilag/elvtarsak-mi-tortenik-a-jobbikban-106089> (letöltés: 2014. december 12.)

¹¹⁸ „Jobbik: Tiszteletben tartjuk a választás eredményét”, alfabir.hu, 2014. november 3. (letöltés: 2014. december 12.)

A JOBBIK MEGÍTÉLÉSE AZ OROSZORSZÁGI ONLINE MÉDIÁBAN

Általánosságban elmondható, hogy az orosz online média sokat foglalkozik az európai szélsőjobboldali pártokkal. Az általunk vizsgált híroldalakon¹¹⁹ sok cikk jelent meg az euroszeptikus radikális pártokról, illetve arról, hogy ezen pártok jelenléte az EU parlamentben mennyire kedvező Oroszország számára. A legtöbb cikkben a Jobbik olyan pártok neve mellett szerepel, mint a francia Nemzeti Front (FN), az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ), a belga Vlaams Belang (VB), a Dán Nemzeti Párt (DN), a lengyel Falanga, a Nagy Románia Párt (PRM), a Brit Nemzeti Párt (BNP), az olasz Északi Liga (LN) és a görög Arany Hajnal. Ám sem a független, sem a Kreml-közelében megjelenő hírek nem kezelik egyformán ezeket a pártokat. Például a független *Kommersant* egy cikke¹²⁰ a fentebb sorolt pártok közül kiemeli a Jobbikot, a Német Nemzeti Demokrata Pártot (NPD) és az Arany Hajnalt, mint nyíltan neonáci pártokat. A RIA Novosztyin megjelent két cikkben¹²¹ pedig egy francia politológus, Jean-Yves Camus különíti el a szerinte radikálisabb Jobbikot és az Arany Hajnalt a francia Nemzeti Fronttól.

A cikkekből sokszor ezeknek a pártoknak a Jobbikhoz való viszonya is kiderül. Például az egyik *Kommersant*-on megjelent cikkben¹²² a BNP szóvivője – miután a párt orosz szimpátiájáról számol be – kijelenti, hogy az Arany Hajnal mellett a Jobbikkal is szimpatizál. A Russia Today orosz oldalán megjelent cikk¹²³ pedig a német *Der Tagesspiegel* lapot idézi, amely szerint az ukrán Szabadságpárt egyértelműen kapcsolatban áll a Jobbikkal.

¹¹⁹ A magyar szélsőjobboldal oroszországi médiajelenlétének vizsgálatához huszonhat lehetséges forrást szűkítettünk le hatra a népszerűség és tartalom kombinációja alapján. A népszerűség alapján történő szelekcióhoz a TNS globális piackutató cég oroszországi médiáról szóló felmérési adatait használtuk. A tartalmi szelekcióhoz három szempont alapján vizsgáltuk meg a médiumokat: (1) a médiumon megjelent szélsőjobboldali cikkek száma és tartalma, (2) a médiumok politikai beállítottsága és (3) a médiumok közönségének jellege. A szelekciós szempontok alapján a belföldi közönséget megcélzó három kormánypárti és egy független médium, továbbá két nemzetközi médium bizonyult a vizsgálatra alkalmasnak. A külföldi célközönségre irányuló Voice of Russia jelentősége abból fakad, hogy általa a Kreml az adott ország nyelvén közvetlenül próbálja informálni/befolyásolni az adott ország lakosságát. A Russia Today (RT) pedig bevallottan a CNN, BBC vagy Al Jazeera versenytársaként törekszik a globális hírversenyben az orosz szemszög bemutatására. Az RT olyannyira elfogultnak bizonyult néhány esetben (pl. az ukránai válságról szóló tudósításban), hogy több nyugati újságíró demonstratív módon elmondott a médiumnál. A kiválasztott médiumoknál ezután a releváns cikkeket két körös elemzésnek vetettük alá. Egyrészt a leadek alapján témacsoportokba soroltuk őket, azonosítva a szélsőjobboldal mediareprezentációjának jellemző témáit. Második körben pedig összeállítottuk a jellemző témákat legrészletesebben feldolgozó cikkek végső mintáját, majd elemeztük a cikkeket. Az elemzés így módon az orosz média tipikus témái mentén mutatja be a magyar szélsőjobboldalt, Kreml-barát és ellenzéki oldalról egyaránt. A vizsgált időszak alapvetően az ukránai konfliktus előzményeire és utóéletére fókuszált, így a 2013. október – 2014. október között megjelent cikkeket vizsgáltuk.

¹²⁰ “Европа просит не беспокоиться” („Európa kéri, hogy ne aggódjunk”), *Kommersant*, 2014. június 2., <http://www.kommersant.ru/doc/2469320> (letöltés: 2014. október 20.)

¹²¹ “Жан-Ив Камю: укрепление ультраправых говорит о глубоком кризисе в ЕС” („Jean-Yves Camus: a szélsőjobboldal megerősödése mély krízishez vezethet az Európai Unióban”), *RIA Novosztyi*, 2014. július 3., <http://ria.ru/interview/20140703/1014546695.html> (letöltés: 2014. október 20.); “Европарламент в новом составе будет больше ориентирован на Россию” („Az Európai Parlament új összetétele jobban fog közeledni Oroszország felé”), *RIA Novosztyi*, 2014. május 28., <http://ria.ru/world/20140528/1009753415.html> (letöltés: 2014. október 20.)

¹²² “Брюссельский капустник” („Börleszk Brüsszelben. Előnyös-e Oroszországnak a radikális pártok megerősödése az Európai Parlamentben”), *Kommersant*, 2014. május 26., <http://www.kommersant.ru/doc/2475660> (letöltés: 2014. október 20.)

¹²³ “Немецкие СМИ: Ключевую роль в смене власти на Украине сыграли ультранационалисты” („Német média: kulcsszerepet játszottak az ukrán hatalomátvételben a szélsőséges nacionalisták”), *Russia Today*, 2014. március 13., <http://russian.rt.com/article/24201>, (letöltés: 2014. október 20.)

Kovács Béla kémügye az orosz online médiában

A kiválasztott híroldalak közül csak két Kreml-közi médiumon, a Lentán és a RIA Novosztyin jelent meg hír Kovács Béla kémbotrányáról, noha a politikus nyilatkozatai a többi híroldalon, például a független Kommersanton is feltűnnek: Kovács beszél a Déli Áramlat építésének leállításáról¹²⁴, a szankciókról és a krími referendumról¹²⁵, az Oroszország és az Európai Unió közötti energetikai kapcsolatokról¹²⁶.

A Lentán megjelent hír¹²⁷ nem próbálja meg rossz színben feltüntetni Kovács Bélát: a semleges álláspontú cikk zárasként kiemeli, hogy a Magyar Nemzet szerint ejtették a vádat (ami nem igaz) illetve, hogy Kovács Béla azt nyilatkozta, hogy a kémbotrányt előre kitervelték ellene, és direkt az európai parlamenti választások előtti időszakra időzítették. Más álláspontot ezzel kapcsolatban a cikk nem közöl.

A RIA Novosztyin megjelent cikk¹²⁸ nem csak magáról a kémbotrányról szól, hanem Rácz András politológus és Oroszország-szakértő segítségével betekintést nyújt Magyarország és az Európai Unió viszonyába. Ebben előkerül Orbán és a Jobbik kapcsolata is, melynek kapcsán a politológus megjegyzi, hogy a kémbotrány szerinte a Fidesz Jobbikot támadó kampányának része. Tehát mindkét Kreml-közi médium igyekszik nem tényként kezelni a kémügyet, inkább Kovács Béla elleni összeesküvésként találják a történetet, és maga Kovács Béla nyilatkozatát használják interpretációként.

Kovács Béla alakja egyáltalán nem negatív képben tűnik fel az orosz médiában, a legtöbbször inkább európai parlamenti képviselőként és energetikai szakértőként, és nem jobbikos politikusként hivatkoznak rá, nyilatkozatainak tartalmát pedig nem kérdőjelezi meg. Mindez jellegzetes része annak a médiastratégiának, melynek keretében az orosz állami vagy Kreml-közi média a Putyinhoz lojális politikusok esetében nem fedi fel, vagy nem hangsúlyozza a párthoz és politikai oldalhoz tartozásukat, hogy véleményük annál hitelesebbnek, illetve reprezentatívabbnak tűnjön.

¹²⁴ „Депутат Европарламента Бела Ковач: Болгария и Сербия приостановили строительство «Южного потока» из-за США” („Kovács Béla, európai uniós képviselő: Bulgária és Szerbia az USA miatt hagyta abba a Déli Áramlat építését”), *Kommersant*, 2014. június 18., <http://www.kommersant.ru/doc/2493762> (letöltés: 2014. október 20.); „Депутат ЕП: работы по «Южному потоку» приостановлены из-за США” („EU parlamenti képviselő: A Déli Áramlat munkálatai az USA miatt állnak le”), *RIA Novosztyi*, 2014. június 18., <http://ria.ru/economy/20140618/1012587142.html> (letöltés: 2014. október 20.)

¹²⁵ „Чешский парламент не поддержал экономические санкции против России” („A cseh parlament nem támogatja az Oroszország ellen bevezetett gazdasági szankciókat”), *Komszomolszkaja Pravda*, 2014. május 26., <http://www.kp.ru/daily/26211/3095965/> (letöltés: 2014. október 20.); „Депутат ЕП: голосование в Крыму прошло в соответствии с нормами” („EU képviselő: a krími szavazás a jogszabályokkal összhangban zajlott”), *RIA Novosztyi*, 2014. március 17., <http://ria.ru/world/20140317/999850439.html> (letöltés: 2014. október 20.); „Референдум в Крыму абсолютно законен, считает депутат Европарламента” („A krími referendum abszolút törvényes volt, gondolja az Európai Parlament képviselője”), *RIA Novosztyi*, 2014. március 15., <http://ria.ru/world/20140315/999645712.html> (letöltés: 2014. október 20.); „Евродепутат: Санкции в отношении России могут отменить уже в мае” („Európai parlamenti képviselő: az Oroszországgal szembeni szankciókat már májusban eltörölhetik”), *Russia Today*, 2014. március 26., <http://russian.rt.com/article/25397> (letöltés: 2014. október 20.)

¹²⁶ „На форуме РФ и ЕС предложили создать Евразийский энергетический союз” („A fórumon Oroszország és az Európai Unió javaslatot tettek az Eurázsiai Energetikai Szövetségre”), *RIA Novosztyi*, 2013. december 12., <http://ria.ru/economy/20131212/983717458.html> (letöltés: 2014. október 20.)

¹²⁷ „Власти Венгрии нашли прокремлевского ультраправого шпиона” („A magyar hatóságok Kreml-barát szélsőjobboldali kémeket találtak”), *Lenta*, 2014. május 16., <http://lenta.ru/news/2014/05/16/jobbbik/> (letöltés: 2014. október 20.)

¹²⁸ „Эксперт: за места в ЕП в Венгрии борются евроскептики и еврореалисты” („Egy szakértő: Magyarországon euroszeptikusok és eurorealisták küzdenek az EU parlamenti helyekért”), *RIA Novosztyi*, 2014. május 25., <http://ria.ru/world/20140525/1009301972.html> (letöltés: 2014. október 20.)

A Kreml-közelében Komszomolszkaja Pravdán 2014. augusztus 27-én jelent meg egy interjú Kovács Bélával.¹²⁹ Bár az interjú jóval a kémbostrány után készült, a cikk érdekes módon mégsem említi az ügyet. Az interjú végén csak annyi szerepel, hogy Kovács Béla Magyarország európai parlamenti képviselője, az Oroszországi Föderáció Energetikai Parlamentáris Munkacsoportjának társelnöke, aki nemzetközi gazdálkodás szakon végzett a Nemzetközi Kapcsolatok Moszkvai Állami Főiskoláján.

Az interjú készítője, Galina Szapoznyikova kérdéseivel szinte Kovács szájába adja a válaszokat. Először kiemeli, hogy nemrég járt Magyarországon, és észrevette, hogy a magyarok oroszgyűlölete eltűnt, az emberek újra meg mernek szólalni oroszul, akik pedig esetleg elfelejtették a nyelvet, azok újra foglalkoznak vele. Ezek után az EU-ra, és arra a kérdésre terelődik a téma, milyen rosszul is járt Magyarország a csatlakozással. Hiszen Kovács Béla szerint Magyarország – és több más ország is – csak azért kell az EU-nak, hogy új piaci legyenek. „Különböző rendezvényeken találkozom ezeknek az országoknak a képviselőivel, és felteszem nekik a kérdést: Hova mentek? A süllyedő hajóra? Nekik van szükségük rátok, nem pedig nektek rájuk. Veletek fogják elhordatni az európai szemetet!” Az interjúban szóba kerül Kárpátalja helyzete is, és Kovács elmeséli, hogy Kárpátalján őt provokátornak tartják, és megfenyegették, hogyha beteszi a lábát a területre, akkor megölik. Ezért be is kellett zárnia ottani irodáját.¹³⁰

Szapoznyikova később újra visszatér az oroszellenesség kérdésére, és arra, hogy „az EU egy-két kivételtől (például Kovács Bélától) eltekintve az oroszellenesség fészke”. A cikk végén előkerül az Unió jövője is: „Ennek az euroszkepticizmusnak a fényében az Önök pártja, a Jobbik a legutóbbi európai parlamenti választáson második helyen végzett. Nem várja, hogy tovább fog nőni a nép csalódottsága az EU-ban, és a következő választásokon Önök fognak nyerni?” Mire Kovács azt válaszolja, hogy szerinte következő európai parlamenti választások már nem is lesznek, hiszen az Uniónak már nincs sok ideje hátra. „Az Európai Unió fuldoklik, és ha mi ezzel egy időben nem fordulunk kelet felé, akkor nincs hova mennünk. Így van, Oroszország anyáskánk, neked kell majd újra megmentened Európát. És nem először.” – fejezi be a beszélgetést.

A Jobbik és Oroszország viszonyának megítélése

A fentebb említett interjú egyértelműen hangsúlyozza Magyarország és Oroszország baráti viszonyát, amelyben nagy szerepet kap a közös ellenség, az Európai Unió, és ebben a barátságban közvetítőnek tartja Kovács Bélát és a Jobbikot. Ám nem ez az egyetlen cikk, amelyben szóba kerül a két ország kapcsolata.

Az egyik Léntán megjelent cikk¹³¹ a következőket írja: „Még egy pont, mely közel hozza egymáshoz a Falangát és a Jobbikot, illetve az Európai Unió más jobboldali pártjait: ez az orosz hatalommal való szimpátia. Az ő nézetük szerint Vlagyimir Putyin egy jó nemzeti vezető, aki megőrzi a hagyományos értékeket, betiltja a megleghívonulásokot, és nem hajol meg az USA előtt.” – írja Vladiszlav Malcev, utalva a Jobbik és Oroszország közötti ideológiai kapcsolatra.

¹²⁹ „Депутат в Европарламент от Венгрии Бела Ковач: Спасать Европу опять придется России” („Kovács Béla, Magyarország EU parlamenti képviselője: Európát ismét Oroszországnak kell megmentenie”), *Komszomolszkaja Pravda*, 2014. augusztus 27., <http://www.kp.ru/daily/26275.3/3152225/> (letöltés: 2014. október 20.)

¹³⁰ Ukrajna a krími annexiót független európai megfigyelőként személyesen legitimáló tevékenysége miatt tiltotta ki területéről Kovács Bélát több más európai párt képviselője mellett. „Kitiltották a jobbikos Kovács Bélát Ukrajnából”, *Origo*, 2014. augusztus 29., <http://www.origo.hu/itthon/20140829-kitiltottak-a-jobbikos-kovacs-belat-ukrajnabol.html> (letöltés: 2014. október 20.)

¹³¹ „Ультраправый сектор” („Szélsőjobboldali szektor”), *Lenta*, 2014. június 9., <http://lenta.ru/articles/2014/06/09/falanga> (letöltés: 2014. október 20.)

A Komszomolszkaja Pravda cikkében¹³² összegyűjtik, hogy az euroszeptikus pártok vezetői hogyan nyilatkoznak Oroszországról és Putyinról. Ebben a cikkben Vona Gábor nyilatkozatát nem idézik, viszont a cikk végén megemlítik, hogy a Jobbik is az Oroszországgal szimpatizáló pártok közé tartozik.

Ám a Jobbik oroszbarátsága nem csak a Kreml-közelében, hanem a független oldalakon is megjelenik: az egyik Kommersant-on megjelent cikkben¹³³ az alábbi képaláírás szerepel Vona Gábor fotójánál: „A magyar szélsőjobboldali Jobbik párt vezetője, Vona Gábor el van ragadtatva a Kreml politikájától.” Ugyanebben a cikkben megjelenik a Kreml álláspontja is, amely lényegében tagadja ezen szervezetek szélsőséges mivoltát: „Az Egységes Oroszország jobban szereti az európai nacionalistákat, az Arany Hajnalhoz és a Jobbikhoz hasonló mozgalmakat a hagyományos értékek hirdetőjeként megnevezni. Az európai jobboldali pártokkal való együttműködés fő iránya kezdetektől fogva ezeknek az értékeknek a védelme volt.”

A Kommersant egy másik hírében¹³⁴ az ukrán államfő európai parlamentbeli beszédéről beszámolva pedig azt emeli ki, hogy a parlamentben „az egyetlen képviselő, aki nem kritizálta Moszkvát, a magyar szélsőjobboldali Jobbik párt képviselője volt”.

Egy másik Kommersant-on megjelent cikkben¹³⁵ Vlagyimir Brutyer, egy nemzetközi politikai kutatóintézet szakértője, a következőket mondja: „Nekem úgy tűnik, hogy a Jobbik semmilyen ellenségeskedést nem mutat Oroszország irányába. A Jobbik a magyar nacionalisták pártja. A nacionalisták pedig manapság nem tartják ellenséges államnak Oroszországot. A Jobbik mintegy 5%-kal több szavazatot kapott, mint négy évvel ezelőtt. Ez számára nagyon jó eredmény, de a parlament napirendje és az ország politikai életének szempontjából természetesen nem lesz meghatározó. A Jobbiknak nem lesz nagy befolyása, de ha mégis, akkor az úgysem Oroszország felé fog irányulni.”

Összékép

Az orosz vezetéshez közel álló média ambivalensen, de inkább pozitívan viszonyul a Jobbikhoz: egyrészt európai politikai szereplőként és/vagy a Kreml politikáját támogató nacionalista erőként mutatják be, másrészt antiszemitizmusát, romaellenességét sem feltétlenül hallgatják el. Ez alól kivételnek tekinthető a Komszomolszkaja Pravda, ahol szinte egyáltalán nem találunk negatív jelzőt a Jobbikkal kapcsolatban. A lap nem nacionalista/antiszemita/szélsőséges pártként kezeli a Jobbikot, hanem mint a fiatalok körében nagy hatással bíró, egyre népszerűbb mozgalmat, kiemelve orosz szimpátiáját és euroszepticismusát.

A Kreml-közelében orosz médiumok célzottan felhasználják a Jobbikot és annak vezetőit a Kreml aktuálpolitikai céljainak és EU-ellenes álláspontjának támogatására. A Jobbik több más európai szélsőjobboldali párthoz hasonlóan az Oroszországgal és Vlagyimir Putyinnal fennálló „konzervatív” ideológiai értékazonosság alapján legitimálja az orosz rezsimet.

¹³² „«Российский след» на выборах в Европарламент” („Orosz nyom az EU parlamenti választásokon”), *Komszomolszkaja Pravda*, 2014. július 3., <http://www.kp.ru/daily/26238/3120858> (letöltés: 2014. október 20.)

¹³³ „Брюссельский капустник” („Börleszk Brüsszelben. Előnyös-e Oroszországnak a radikális pártok megerősödése az Európai Parlamentben?”), *Kommersant*, 2014. május 26., <http://www.kommersant.ru/doc/2475660> (letöltés: 2014. október 20.)

¹³⁴ „Петр Порошенко запасся готовым решением” („Petro Porosenko kész döntéssel állt elő”), *Kommersant*, 2014. június 27., <http://www.kommersant.ru/doc/2499577> (letöltés: 2014. október 20.)

¹³⁵ „Если правящая партия выигрывает выборы, то она редко меняет свой курс” („Ha a jobboldali párt nyeri meg a választásokat, akkor aligha változtat a saját irányán”), *Kommersant*, 2014. április 7., <http://www.kommersant.ru/doc/2447465> (letöltés: 2014. október 20.)

A Kreml-közelі média megvédi az orosz kémkedéssel vádolt jobbikos politikust, Kovács Bélát, amikor a politikus védekezését kritikátlanul közli, illetve rá, mint tekintélyes európai parlamenti képviselőként és energetikai szakértőként hivatkoznak. Ráadásul Kovács Béla az Unió közeli végét vizionálva gyakorlatilag a Kreml belföldi politikai igényeinek megfelelően festi le az EU-t „ruszofóbként” és „süllyedő hajóként”.

A Kreml-közelі média mind a Jobbik revizionista, mind Orbán Viktor kárpátaljai autonómiára vonatkozó nézeteit a kárpátaljai – ezáltal a kelet-ukrajnai – szeparatizmus jogos kifejeződéseként tünteti fel, amellyel szemben Ukrajna csupán egy „mesterséges állam”. Még aggasztóbb, hogy jobbikos politikusok nyilatkozatainak közlésével az elfogult orosz média egyértelműen a regionális szeparatizmus közvetlen szítására törekszik, az ukrán hatalommal szemben „védelemre szoruló kisebbségekre”, a Jobbik revizionista tüntetésére, Magyarországról Ukrajnába utazó „sportos testalkatú fiatalemberekre” és „közvetlenül megszólaltatott” kárpátaljai magyarokra hivatkozva.

A független orosz média a Jobbikot ezzel szemben a Kreml érdekeit kiszolgáló, xenofób, nyíltan neonáci formációként azonosítja. A független *Kommersant*on megjelent cikkekben a Jobbik negatívabban jelenik meg, mint a többi híroldalon, itt ugyanis inkább a kudarcaikról és botrányaikról írnak. Az önkormányzati választásokról szóló beszámolójukban¹³⁶ a Jobbikkal kapcsolatban azt emelik ki, hogy egyetlen nagyobb városban sem sikerült pozíciót szerezniük. Az áprilisi választások kapcsán pedig azt írják, hogy „sokak félelme ellenére 21%-os szavazati arányával a Jobbiknak nem sikerült a második helyre kerülnie.”¹³⁷

---

¹³⁶ „Правящая партия Венгрии закрепила на местах” („A magyar jobboldal megerősítette pozícióját. Harc a hatalomért”), *Kommersant*, 2014. október 14., <http://www.kommersant.ru/doc/2589232> (letöltés: 2014. október 20.)

¹³⁷ „Венгрия проголосовала по-новому” („Magyarország újra választott. De a miniszterelnök Orbán Viktor maradt”), *Kommersant*, 2014. április 7., <http://www.kommersant.ru/doc/2447557> (letöltés: 2014. október 20.)

BIBLIOGRÁFIA

Stephen J. Blank, „From Eurasia with Love”, *Strategic Studies Quarterly*, Summer 2014, Vol. 8 Issue 2, http://www.au.af.mil/au/ssq/digital/pdf/summer_2014/blank.pdf (letöltés: 2014. december 12.)

David Cadier, *Eurasian Economic Union and Eastern Partnership: the End of the EU-Russia Entente*, LSE IDEAS, 2014. június, <http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/SR019/SR019-Cadier.pdf> (letöltés: 2014. december 12.)

Nicholas Rostow, „Consequences”, *Naval War College Review*, Autumn 2014, Vol. 67, No. 4, <https://www.usnwc.edu/getattachment/bb0fa3b2-0908-41d8-bfe8-ea962acaf2a6/Consequences.aspx> (letöltés: 2014. december 12.)

Sinikukka Saari, „Putin’s Eurasian Union Initiative: Are the premises of Russia’s post-Soviet policy changing?”, *Ulbrieff NO9*, 2011. november 1., <http://www.ui.se/upl/files/65793.pdf> (letöltés: 2014. december 12.)

FELMÉRÉSEK

Greenpeace, *Energetics – international poll. Perceptions of the dependence on imported energy sources and solutions in the form of renewable sources*, 2014. június, http://www.greenpeace.org/hungary/PageFiles/619385/Ipsos_for_Greenpeace_report-17062014.pdf (letöltés: 2014. december 12.)

Ipsos MORI, *Eleven EU countries surveyed on Ukraine*, 2014. április 29., <https://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/3372/Eleven-EU-countries-surveyed-on-Ukraine.aspx> (letöltés: 2014. december 12.)

Medián, *Trónfosztás*, 2007. december 11., <http://www.median.hu/object.9910455d-7bd7-40ee-bf5f-87b3e4e4dc8a.ivy> (letöltés: 2014. december 12.)

„A magyarok többsége Amerikát választaná és nem Oroszországot”, *444.hu*, 2015. január 7., <http://444.hu/2015/01/07/a-magyarok-tobbsege-amerikat-valasztana-es-nem-oroszorszagot/> (letöltés: 2015. január 9.)

„A magyar lakosság az oroszokról”, *Oroszvilag.hu*, 2012. november 17., http://www.oroszvilag.hu/?t1=kultura_programok&hid=3667 (letöltés: 2014. december 12.)